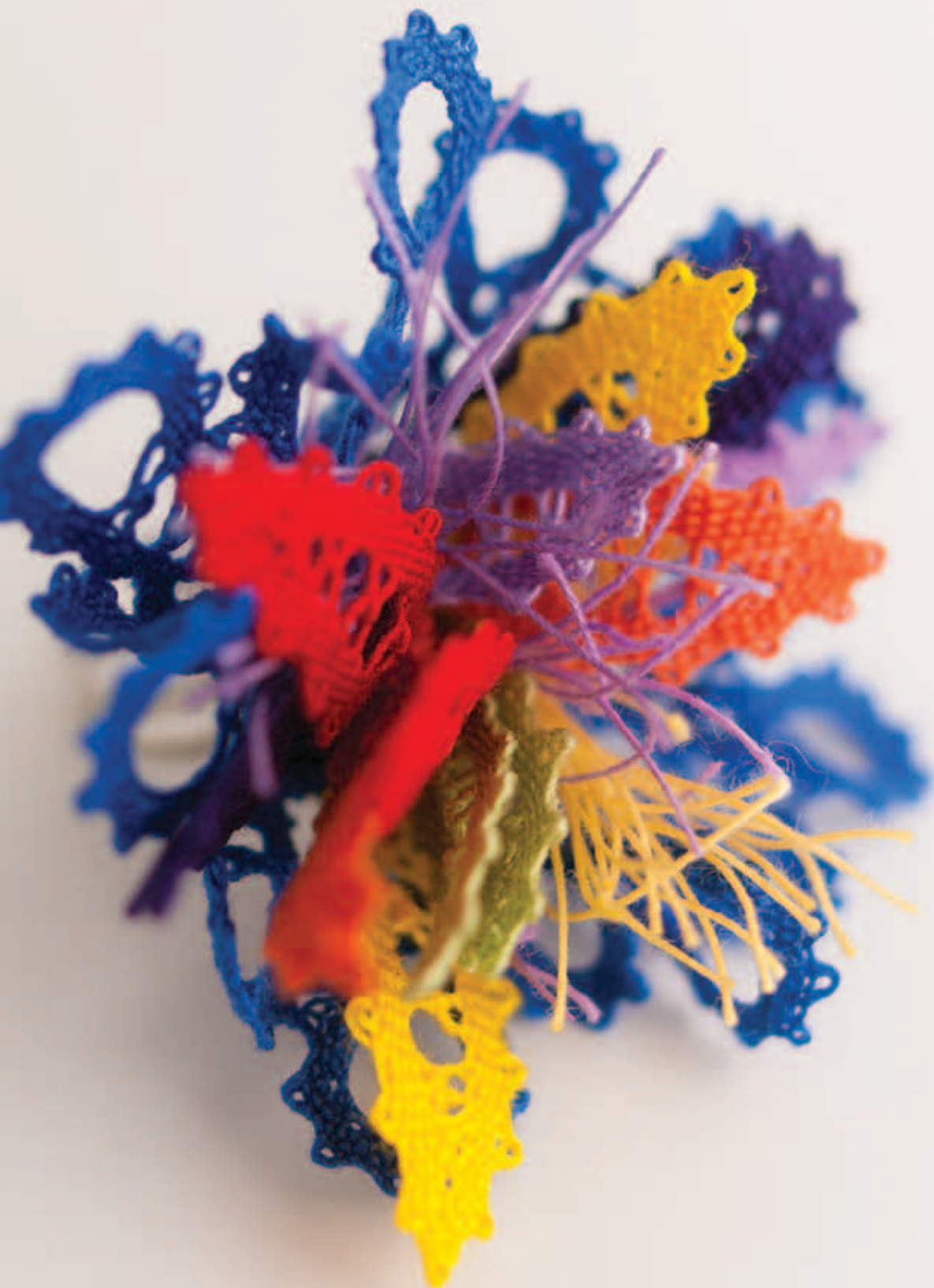

Komunitator

➤ Posodobitev
javne
razsvetljave

➤ Idrijski dijaki
v Indiji

➤ Koncern
Kolektor
odpira tovarne

➤ Dobrodošli
v Tanzaniji

Kakor da se nič ni zgodilo

Naložite si **mobilno aplikacijo**
za **prijavo škode**. Z njo boste ob
morebitni nesreči lahko ukrepali
hitreje in učinkoviteje.

www.triglav.si

080 28 64

triglav

Varčna javna razsvetljava

Komunitator

Vsebina

- 4 **Lokalna skupnost**
Posodobitev javne razsvetljave v idrijski občini
- 6 **Festival idrijske čipke**
Tudi 31. Festival je uspel - letošnji je potekal pod geslom Čipke življenja so to!
- 8 **Iz naših krajev**
Bo Idrija v Sankt Peterburgu skupaj z Almadenom uvrščena na Unescov seznam svetovne dediščine?
- 18 **Mednarodno sodelovanje**
Idrijski dijaki so se predstavili indijskim vrstnikom
- 22 **Gospodarstvo**
Konzern Kolektor je odprl tovarni v Ljubljani in Laktaših
- 57 **Pobratenje**
Idrijčani na igrah brez meja, tokrat v francoskem Saint Legere de Montbrillais
- 63 **Potopis**
Porabje je ena multikulturalnost
- 66 **Kolesarjenje**
Doživetje Alena Štucina na DOS-u

Izdaja: FMR - MEDIA založništvo publikacije in promocija d. o. o. • **Direktorica:** Tadeja Golob • **Glavna in odgovorna urednica:** Polona Rupnik • **Uredništvo:** Arkova 43, 5280 Idrija, E-mail: polona.rupnik@kolektor.com, tel.: (05) 37 50 599, fax: (05) 37 22 901, GSM 051 689 204 • **Grafični oblikovalec:** Andrej Potočnik • **Sodelavci:** Marija Benčina, Borut Hvalec, Janez Kavčič, Tomaž Kek, Andrej Kren, Monika Lapajne, Marko Mrak, Mateja Petrič, Tanja Piriš, Polona Rupnik, Robert Šabec, Filip Šemrl, Alen Štucin, Marija Trušnovec, Barbara Ukmar, Maja Vojska • **Fotografije:** Zoran Abram, arhiv GJV Idrija, Branko Govekar, Borut Hvalec, KS FOTO (Samo Mervar), Ivan Laharnar, Monika Lapajne, fototeka Mestnega muzeja Idrija, arhiv Marka Mraka, arhiv Občine Idrija, Jani Peternej, Bruno Rupnik, Polona Rupnik, Filip Šemrl, Špela Šemrl, arhiv Alena Štucina, Mestna knjižnica in čitalnica Idrija, TIC Idrija, Barbara Ukmar, www.raam.si, Daniila Zalatel • **Oblikovna zasnova:** KULT, Oblikovalski studio, Simon Kajtna, s. p. • **Jezikovni pregled:** Vanja Jež Strel • **Naklada:** 8000 izvodov • **Naročnina:** časopis je brezplačen • **Tisk:** ČukGraf d. o. o. • **Distribucija:** Pošta Slovenije • Časopis si lahko ogledate na spletni strani: www.fmr.si • **Naslovnica:** Mavrica
Copyright © FMR - MEDIA. Fotografije in vsebina časopisa so zaščiteni z avtorskimi pravicami. Nobenega dela časopisa ni dovoljeno razmnoževati, niti kako drugače kopirati, navedbe iz njega pa je mogoče uporabiti le po predhodnem pisnem dovoljenju izdajatelja

Foto: Jani Peternej

Ravno prav svetla noč

Marija Benčina

Iz bleščeče razsvetljenega mestnega središča je okoli vogala zavila v stransko ulico, ki je vodila proti hiši, kjer je bil dogovorjen sestanek. S tesnobo v srcu je previdno stopala po pločniku, na katerega je svetlobo usmerjala le redka svetilka. Kradoma je pogledovala v temne koticke in strahoma prisluškovala redkim nočnim glasovom. Nenadoma je obstala, saj se je ob hiši na njeni levi ...

Zgodba bi se lahko dogajala tudi v Idriji, le da bi bil za svetlobo v mestnem središču ustrežnejši izraz medla in ne bleščeča.

Temne in svetle ulice, trgi in naselja pa obstajajo tudi v naši občini in če bi naredili anketo, bi bila bera zadovoljnih anketirancev bolj skromna. Nekateri občani bi si želeli več svetlobe, saj poti v Idriji niso ravne in gladke, pa je dobro, če stopnico ali luknjo na poti pravočasno opazite. Drugi se nad njo pritožujete, češ da vam ulična svetilka sveti naravnost v spalnico, kjer bi se potem, ko vam javna razsvetljava prihrani lastne stroške zagotovitve zadostne vidnosti poligona za opravljanje zakonskih dolžnosti (ali pa »prekoptotnih« sladkosti), iz objema strastne omame želeli prepustiti objemu noči.

Potem pa so tu še zvezdogledi (najboljši strokovnjaki, ki se z nebom in zvezdami ukvarjajo poklicno ali ljubiteljsko, temu izrazu ne zamerijo, saj je uporabljen zgolj poljudno kot najenostavnejše razumljiv izraz), ki bi na Zemlji radi imeli čim več

teme, da bi zvezde lepše sijale. Prav imajo, saj pogled na zvezdnato nebo ponese človeka v tisto čustveno stanje, kjer ni prostora za zlo in slaba dejanja, pa čeprav na Zemlji vlada noč, ki ima, kot veste, svojo moč. A prav imajo tudi tisti, ki pravijo, da je tudi ponočnjakom treba zagotoviti varen korak na poti domov.

In tu vmes se znajde Občina, ki naj modro in preudarno ukrene tako, da bo vsem prav. Težka naloga, a kjer je volja, je tudi pot, le prvi korak po tej poti je treba storiti.

Občina Idrija voljo premore in tudi prvi korak, ali bolje rečeno, kar nekaj stopinj je že prehodila, da bi javno razsvetljava uredila skladno z normativnimi zahtevami sedaj veljavne evropske in slovenske zakonodaje tako, da bo okolju prijazna, obenem pa zagotavljala zadostno osvetljenost.

Občinski svet je v ta namen začetek leta 2011 sprejel Lokalni energetske koncept, ki je poleg zakonodaje tudi eden od razlogov za posodobitev javne razsvetljave v občini. Tretji vzrok za to investicijo pa je zastarelost in dotrajanost sedanjega omrežja. Da je temu res tako, zgovorno priča podatek, da je od vseh 1.167 svetilk, kolikor jih je v občini trenutno nameščenih, le 212 takih, ki ustrezajo predpisom in jih ne bo potrebno zamenjati.

Skladnost z uredbo pomeni, da se za javno razsvetljava uporabijo visokotlačne natrijeve svetilke, ki usmerjajo svetlobo pod kotom 0 ° direktno na tla in zagotavljajo porabo električne energije pod vrednostjo

44,5 Kwh na prebivalca, ki pa v naši občini trenutno znaša 73,2 Kwh na prebivalca.

Tudi višina drogov, na katerih so svetilke nameščene, je predpisana. V naseljih nas oblivajo s svojo svetlobo z višine najmanj 6 m, ob cestah pa minimalna višina znaša 9 m. Glede na višino se določi ustrezen tip svetilke. Predpisana je tudi gostota, ki se ugotovi s tehničnimi izračuni osvetlitev po posebnem postopku elipsnega prekrivanja svetlih površin tako, da se prepreči ostanek temnih lis.

Kar 952 svetilk je torej neustreznih in jih bo potrebno zamenjati. Od teh je 207 dekorativnih svetilk, ki niso predmet letošnje investicije in je njihova menjava vezana na obnove površin, kjer se nahajajo. Kar nekaj je talnih, ki se bodo morale odstraniti.

V prvi fazi je na območju občine predvidena ureditev naslednjih odjemnih mest v Idriji (odjemno mesto je preprosto povedano električna omarica z vsemi krmilnimi mehanizmi in števcji, kamor se steka celotna linija ene ulice): Arkova, Beblerjeva, Gregorčičeva, Grilčeva, Levstikova, Tomšičeva, Lapajnetova, Ulica IX. korpusa, Ulica zmage, Pot sv. Antona, Kovačev Rovt, Mokraška vas, odjemno mesto Likarca, KS mesto Idrija, Avtobusna postaja, Dijaški dom in Marof. V Črnem Vrhu sta v investicijo vključeni odjemni mesti trg in šola, v Godoviču Pikalce in mrliška vežica, v Sp. Idriji pa Slovenska, Mladinska in Šolska ulica ter Pustota in most.

Investicija, v sklopu katere se sedaj pripravlja

Ustrezen tip tehnične (levo) in urbane svetilke (desno) – zgolj primer, saj bo postopek izbora šele izpeljan

razpis za izbiro izvajalca, se bo začela oktobra letos, zaključila pa februarja 2013. Njena skupna vrednost znaša 255.761 evrov, državni proračun bo zanjo namenil 68.594 evrov, preostanek pa bo treba zagotoviti iz občinske blagajne. Letos bo zamenjanih 374, v letu 2013 pa 188 svetil. Nameščalo se bo kvalitetne svetilke in ne nizkocenovnih plastičnih, ki imajo kratko življenjsko dobo. Z ogledom terena in strokovno pomočjo se je že določilo sprejemljiv tip tehničnih svetilk – to so tiste »navadne«, ki nas pozdravljajo ob cestah – ter urbanih – te pa so lepše sestrice tehničnih. Na podlagi ponudb, pridobljenih z razpisom in seveda ob upoštevanju predpisanih meril, ki jih morajo izpolnjevati manj in bolj lepe, se bo izbralo največ 4 tipe svetilk. Le-to bo dodobra spremenilo sedanjo podobo občine, ki jo »krasi« kar 93 različnih tipov luči, ki so se postavljale – če uporabimo malce slovnične akrobacije – odvisno od kraja, časa in načina, spola, sklona in števila tistih, ki so jih in kamor so jih postavljali.

Ulice, v katerih so delno že nameščene ustrezne svetilke, se bo v celoti opremilo z enakimi, kot se tu že nahajajo, morebitne tujke, ki so se sedaj mednje vrinile, se bo zamenjalo, kakor tudi vse tiste, ki predpisom ne ustrezajo. Kjer je zaradi temnih lis, ki bi nočni sprehajalki iz začetka naše zgodbe povzročale ježenje dlak (od strahu, da ne bi kdo pomislil na kake druge traparije!), to potrebno, se bo obstoječo javno razsvetljavo dopolnilo z dodatnimi svetili, na mestih, kjer so se nekatera svetila izkazala za odvečna in že sedaj niso v funkciji, se jih bo odstranilo.

Morebitne neljube situacije, kjer bi bila celonočna osvetlitev prostora večernih radosti in nočnega počitka moteča, se bo reševalo sproti skupaj s prizadetimi občani ter skušalo poiskati najboljšo kompromisno

rešitev, da bo volk sit in koza cela oz. da bo mrak nad posteljo ravno pravšnji, pločnik pred hišo pa toliko osvetljen, da ga ne bo moč zgrešiti in da se za vogalom zlo ne bi moglo skriti.

Kljub radikalnemu kleščanju skoraj stotnije vsakovrstnih oblik balonov in balončkov, pa hruškastih, njim podobnih ali z nam znanimi imeni oblik težko poimenovanih kreacij lučk, pa bodo tiste najbolj posebne na mestnem trgu ostale, saj, verjeli ali ne, od predpisov bistveno ne odstopajo. Prav malček kršitve načelne usmeritve, držati se predpisov, pa bomo zaradi lepote vedute in romantike starega mestnega jedra kljub vsemu dopustili in tudi če bomo zamižali na eno oko, bomo čez mestni trg vendarle našli pot.

Tista območja občine, ki jih prva faza ureditve javne razsvetljave ne bo zajela, bodo prišla na vrsto prihodnje leto, ko bodo letos zamenjane svetilke na stroških električne energije že prihranile dovolj denarja za zamenjavo svojih potratnih sorodnic.

Iz povedanega lahko izluščimo, da investicija zasleduje naslednje cilje:

- urediti javno razsvetljavo skladno z najnovejšimi predpisi in standardi ter Uredbo o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja okolja (UMVSOO),
- uvesti sisteme za nadzor in avtomatizacijo razsvetljave,
- z ustreznim nadzorom zagotoviti ukrepanje, še preden se pojavi izpad delovanja razsvetljave,
- znižati stroške vzdrževanja razsvetljave,
- znižati stroške za električno energijo,
- zmanjšanje svetlobne onesnaženosti,
- zvišanje kakovosti okolice bivanjskih objektov,
- enostavnejše upravljanje z razsvetljavo,

- boljša osvetljenost cestišč,
- boljša osvetljenost površin objektov javne cestne infrastrukture,
- enostavnejše vzdrževanje razsvetljave,
- izvajanje analize porabe električne energije in izboljšana kakovost bivanja.

Na kratko rečeno, temeljni cilj prenove javne razsvetljave je njena optimizacija in večji prihranki.

Kriminalno začeta zgodba (če se začetka ne spomnite, pokukajte nazaj) se bo lahko praviljično nadaljevala.

... Nenadoma je obstala, saj je se je ob hiši na njeni levi prižgala svetilka, katere izpad iz omrežja je nadzorni sistem prav v tistem trenutku zaznal in preko krmilnega mehanizma sprožil njeno ponovno delovanje. Bleščeč soj, ki je moteče osvetljeval nebo nad mestnim središčem in slepil oči, da so se v mraku še težje znašle, je zbledel, saj je bila istočasno sanirana njegova prekomerna osvetlitev. S prožnim korakom ne meneč se za potepuške mačke (večinoma črne), ki jih prej v skoraj temni ulici še opazila ni, je stopila do hiše, pozvonila in se pripravila, da pade v objem tistemu, s katerim je tu načrtovala svoj prvi »randevu«.

Ali je prvi zmenek vodil v romanco, dramo ali kriminalko, pa naj navkljub dobri javni razsvetljavi ostane v temo zavita skrivnost.

👉 Nekaj primerov starih, neustreznih svetilk, ki krasijo našo okolico

»Čipke življenja so to!«

Polona Rupnik

»Čipke so nastale iz življenja in so namenjene življenju. Tako se tudi prenašajo – podedujejo se in podarjajo novim generacijam, sledijo modnim obdobjem in oblačilni kulturi,« je pisalo v brošuri, ki je vabila na letošnji že 31. Festival idrijske čipke. Čeprav se vsako leto sprašujemo, kaj novega nam lahko klekljarice, učenci in učenke čipkarske šole ter oblikovalke še pripravijo, saj je bilo vendar pokazano že domala vse, nas vsakič znova presenetijo. Dokaz več, da je naša idrijska čipka brezčasna.

Pa se ozrimo nazaj na festivalsko dogajanje. 31. Festival idrijske čipke je bil posvečen čipki. To je nedvomno zelo dobro uspelo pokazati tudi avtorjem letošnje otvoritvene slovesnosti. Klekeljne je v roke vzelo Godbeno društvo rudarjev Idrija in spletlo prelepo čipko Via Idrija ali glasbeno popotovanje od Volendama do Idrije. Z glasbo smo se sprehodili po izbranih čipkarskih deželah – Nizozemski, Španiji, Japonski, Franciji in Sloveniji. Dežele, ki so morda na zemljevidu res daleč, a so z Idrijo kljub temu tesno povezane. Godbeniki in ostali idrijski ustvarjalci so dokazali, da lahko sami naredimo veliko bolje in da »tuje« pomoči ne potrebujemo.

Sicer pa je bil letošnji Festival idrijske čipke dobro obiskan. Obiskovalci so prihajali od blizu in daleč, srečali smo celo Američanko Eleno Naomi Kanagy Loux. Kot je povedala, je na potovanju po Evropi. V Idrijo jo je pot zanesla prav zaradi festivala. Da je v Idriji čipkarski praznik, je prebrala v vodiču.

31. Festival idrijske čipke je zaprl svoja vrata, razstave pa bodo turistom na ogled še vse poletje. Festivala, ki se ponaša z dolgoletno tradicijo, pa nedvomno ne bi bilo brez zvestih pokroviteljev. Tudi letos sta glavno vlogo prevzela koncertn Kolektor in družba FMR, častni pokrovitelj festivala pa je bil predsednik koncertna Kolektor Stojan Petrič.

- PREVOZI OSEB IN SKUPIN

- PREVOZI BLAGA

- HITRA DOSTAVA POŠILJK (Ljubljana in okolica)

- ORGANIZACIJA PREVOZOV

- RENT-A-CAR

RCT TRANS

Partizanska 8, 5280 Idrija
E-mail: rctrans@amis.net

☎ 041 648 393

Po dolgih letih v Črnem Vrhu spet knjižnica

Na predvečer praznika Občine Idrija je idrijska Mestna knjižnica in čitalnica v Črnem Vrhu nad Idrijo odprla majhno, a bralcem nadvse prijazno krajevno knjižnico. Kot nam je pred otvoritvijo povedala direktorica knjižnice Milanka Trušnovc, se lahko Črni Vrh pohvali z izjemno čitalniško in knjižničarsko tradicijo. Kot pričajo zgodovinski viri, naj bi prvo čitalnico v kraju imeli že leta 1879.

Krajani si po besedah Trušnovčeve za »svojo« knjižnico prizadevajo že vrsto let.

Načrtov zanjo je bilo veliko, a spleti okoliščin so hoteli, da do njene realizacije nikoli ni prišlo. Sprva so knjižnico želeli urediti v črnovrški osnovni šoli, kjer ima svoj oddelek tudi tamkajšnji vrtec, a njene prostorske potrebe so vsako leto večje. Ko so se začeli ozirati za drugimi lokacijami v kraju, so, tako Trušnovčeva, našli idealen prostor za majhno krajevno knjižnico. Uredili so jo v samem centru vasi, v Pagonovi hiši.

Trušnovčeva pravi, da gre vsa zahvala idrijski Občini, ki je v teh kriznih časih, ko vsi govorijo le o varčevanju, uspela zagotoviti denar za odkup prostorov in njihovo ureditev. Na plečih knjižnice je bil tako le nakup knjig.

Bo Idrija končno vpisana na Unescov seznam?

Konec junija bodo v Sankt Peterburgu odločali, ali dediščina živega srebra Idrije in španskega Almadena sodi na Unescov seznam svetovne dediščine. Po zeleni luči Unescovega strokovnega organa Icomos v začetku meseca v Parizu so pričakovanja Idrije in tudi Slovenije nedvomno velika.

Presojevalca Francoz prof. dr. Jacque Charvet in Malezijec prof. dr. Ibrahim bin Komoo v družbi podžupana idrijske občine (njunega gostitelja) Bojana Režuna

»Skoraj gotovo je, da bo Idrija vpisana na prestižni seznam. Vse ocene kažejo, da bo Slovenija v to dediščino vpisala še nekaj pomembnega,« je ob obisku Idrije dejal dr. Žiga Turk, minister za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, in poudaril, da bo vpis na seznam svetovne dediščine velika priložnost in tudi obveza tako za Idrijo kot tudi Slovenijo. To pa ni edina odločitev, na katero čakajo »varuhi« idrijske dediščine. Geopark Idrija se namreč poteguje za vpis v Unescovo evropsko mrežo geoparkov. V začetku meseca sta bila na obisku v Idriji predstavnika mednarodne Unescove komisije, ki sta ocenjevala idrijski geopark. Ta je nastal na stičišču alpskega in kraškega sveta. Njegova posebnost je idrijska prelomnica, ki je ena največjih v tem delu Evrope in je pred 500 leti tudi omogočila nastanek drugega največjega rudnika živega srebra na svetu. Odločitev bo znana septembra.

Oskrbovanec

Doma upokoјencev Idrija je kralj

Andrej Kren

Kmalu po prevzemu večinskega deleža v družbi Dom upokoјencev Idrija d. o. o. sem imel s člani kolegija direktorja sestanek, na katerem sem predstavil vrednote, ki jih upoštevamo v skupini FMR. Rdeča nit teh vrednot v primeru varstva in oskrbe starejših je zaobsežena v stavku Oskrbovanec Doma upokoјencev Idrija je kralj.

Te vrednote bi lahko razdelili v šest sklopov.

1. Spoštovanje dostojanstva posameznika – oskrbovanca, sodelavca ali podrejenega
2. Odgovornost do dela, do oskrbovancev, do sredstev družbe in do okolja
3. Medsebojno zaupanje med sodelavci in spoštljiv odnos do zunanjih partnerjev
4. Pošteno, etično in humano ravnanje z oskrbovanci, s sodelavci ali podrejenimi
5. Skrb za strokovno in osebno rast, ustvarjalno in samoiniciativno delovanje
6. Skrb za svoje zdravje in uravnoteženo življenje tako zasebno kot v službi

Glede na to, da po predstavitvi teh vrednot ni bilo postavljenih dodatnih vprašanj, sem menil, da so prisotne(i) vodje služb vzele te na znanje in ob tem izrazil pričakovanje za nadaljnje posredovanje podrejenim sodelavkam in sodelavcem. Kasneje sem

👉 Oskrbovancem novega doma upokoјencev v Idriji nedvomno ni dolgčas. Ko smo jih obiskali, so bili nekateri na skupinski delavnici ...

zvedel, da so se nekatere od prisotnih vodij po sestanku pridušale, da večino predstavljenih vrednot že upoštevajo pri svojem delu in delu svojih podrejenih. To me je izredno razveselilo, saj bo na ta način potrebnega manj truda pri integraciji novega člana v družino oz. skupino FMR. Ker pa sam menim, da nikoli nismo tako dobri, da ne bi mogli biti še boljši, sem v vlogi predsednika nadzornega sveta družbe Dom upokoјencev Idrija predlagal,

da tako v Enoti Idrija kot v Enoti Marof postavimo nabiralnike, kjer bomo zbirali pohvale, pripombe in predloge tako oskrbovancev in njihovih svojcev kot tudi zaposlenih, ki jih bomo nato pod posebno točko obravnavali na sejah nadzornega sveta. Vabim vse naslovljene, da s svojimi predlogi prispevajo k uresničevanju temeljnega poslanstva Doma upokoјencev Idrija, povzetem v naslovu tega prispevka.

👉 ... drugi so si čas krajšali s klekljanjem in branjem dnevnega časopisja

Po čipkarskem še festival žlikrofov

Maja Vojska

Na območju LAS se bo to poletje od 2. junija do 2. septembra odvijalo sedem prireditve, ki bodo s pomočjo vključevanja novih pristopov za krepitev lokalne identitete in z obujanjem dediščine pripomogle k boljšemu razvoju sedmih vključenih občin. Vse prireditve so združene pod enoten projekt LAS, imenovan Podpora prireditvam NVO na območju LAS za razvoj – PODPRI. Glavni cilj projekta je, da bi na območju Smaragdne poti vpeljali bolj kakovostno organizacijo prireditev in s tem bolj skrbeli za dediščino področja ter bogatejši turizem.

Projekt PODPRI se je začel že januarja letos in bo potekal vse do aprila prihodnje leto. Njegov glavni namen je spodbujanje nevladnih organizacij, da s pomočjo novih in kreativnih pristopov organizirajo različne prireditve, ki bodo v pomoč kreptivi identitete področja in ohranjanju tradicije. Z namenom, da se izboljšajo organizacijske sposobnosti društev na tem področju, se je v prvi polovici letošnjega leta združilo 50

predstavnikov društev in drugih nevladnih organizacij, ki so pridobili znanje s področja organizacije prireditev, učinkovitosti promocije in aktivnega vključevanja obiskovalcev v program prireditev. Na ta način skušajo izboljšati kakovost prireditev na širšem območju ob Smaradni poti in obenem zagotoviti bogatejši ter bolj kakovosten turizem. Nosilec projekta je LAS za razvoj v sodelovanju s partnerji: Posoškim razvojnim centrom, Fundacijo BiT Planota, Idrijsko-Cerkljansko razvojno agencijo, sedmimi občinami in sedmimi nevladnimi organizacijami.

V okviru tega projekta in vizije po izboljšanju prireditev bo na območju Smaradne poti celotno poletje obarvano s prireditvami, bogatimi s kulturno dediščino in tradicionalno hrano, da pa bo poskrbljeno tudi za aktivno udeleževanje obiskovalcev, bodo organizirane razne delavnice, tekmovanja, družabne igre in seveda ni predstavitve tradicionalnih jedi brez pokušine le-teh.

V Idriji se bo na prvi septembrski dan prvič odvijala prireditev Festival idrijskih

žlikrofov, ki jo bodo organizirali Društvo za promocijo in zaščito idrijskih jedi, Občina Idrija in ICRA. V tem trenutku že poteka literarni natečaj »Žlikrofi pri nas doma«, ki je namenjen osnovnošolcem tretje triade in srednješolcem, ki radi pišejo in imajo zanimive ideje na temo žlikrofov. Zmagovalci natečaja bodo razglašeni na dan prireditve. V sklopu prireditve bo organizirana tudi delavnica za gostince iz vse Slovenije, kjer bo profesionalni kuhar demonstriral pripravo žlikrofov. Za obiskovalce bo organiziran voden ogled mesta, nato pa bodo lahko obiskovalci žlikrofe tudi preskusili in si ogledali demonstracijo izdelave. Glavni namen je promoviranje izdelovalcev žlikrofov s certifikatom in restavracij na področju Idrije, ki prav tako imajo certifikat, in obiskovalcem ponuditi aktivna kulinarčna doživetja, ki jih bodo v večernih urah lahko zaključili ob glasbenem programu, povezanim z dogajanjem Dneva krajevne skupnosti mesta Idrija, ki bo potekal na isti dan.

Lepo vabljeni na obisk katerekoli prireditve, saj je prav, da podpremo trud organizatorjev in ne nazadnje dediščino, ki se nahaja ob Smaradni poti.

Napredek tudi v obrti

Obrt v idrijski komuni, prav tako kot drugod v okraju zaostaja za ostalim razvojem. Vsakdanje potrebe prebivalstva po obrtnih uslugah niso zadovoljene zaradi pomanjkanja in propadanja že pičle uslužnostne obrti. Zato bo treba prav njej v prihodnjem obdobju posvetiti vso skrb.

Predlog programa razvoja obrti v občini nakazuje dve poti tega razvoja. Prva pot, je razvoj samostojnih delavnic obstoječih podjetij raznih panog. Tudi stanovanjski skupnosti odmerja program važno mesto v razvoju služnostne obrti.

Od skupnih 13 obrtnih podjetij v občini naj bi se po programu v prihodnjih letih razvijalo in razširjalo z večjimi vlaganji sredstev šest podjetij. Pri ostalih pa naj bi porabili le manjša sredstva za nabavo opreme, za kar bi potrebovali okrog 4 milijone dinarjev.

Podjetja »Čipka«, naj bi razširilo svojo dejavnost všivanja čipk, da bi povečalo realizacijo in število stalno zaposlenih delavk – čipkaric. Z 10 milijoni investicij naj bi povečali realizacijo za petkrat.

V podjetju »Mesnina« je predvidena modernizacija hladilnih naprav v klavnici in izgradnja sodobne mesnice v Ljubljanski ulici. Investicije naj bi znašale okrog 35 milijonov dinarjev.

»Graditelj« v Cerknem si bo uredil delavnice in nabavil nekaj opreme. Obrtno podjetje »Remont« naj bi v prihodnjih letih uredilo nove delavnice na Brušovcih, ki bodo stale okrog 35 milijonov. To naj bi podjetju omogočilo, da bi povečalo realizacijo za 60 milijonov dinarjev, število zaposlenih pa za 25 oseb. Razvili naj bi pečarstvo, teracerstvo, obdelavo cementnih izdelkov. Obrtne delavnice »Simpleks« so že v prvem letu petletke uresničile svojo prvo etapo razvoja.

Pereč problem, ki se v Idriji vleče že od osvoboditve, je gradnja nove pekarnice. To bo zelo draga gradnja, vendar je neodložljiva naloga. Predvidene investicije naj bi znašale 70 milijonov dinarjev. Samostojno poslovati naj bi v prihodnje začela tudi rudniška mehanična delavnica, ki naj bi ob ustreznih investicijah ob koncu petletke dosegla že 140 milijonov realizacije.

Avto prevoznništvo v Tolminu pa naj bi v okviru svojega obrata v Idriji postavilo remontno servisno mehanično delavnico.

Stanovanjska skupnost v mestu pa naj bi v prihodnjih letih uredila še javno pralnico, kopalnico in brivnico.

Vse investicijske naložbe bi v obdobju 1962 do 1965 znašale več kot 320 milijonov dinarjev. Dve tretjini bi jih zbrala sama podjetja.

L. B., Primorske novice, 21. marec 1962

Proizvodno sodelovanje se ni uveljavilo

Kmetijska zadruga Idrija razpolaga s 351 hektarji zemljišč splošnega ljudskega premoženja, v zakupu pa ima okrog 100 ha privatne zemlje. Ni mnogo. Vsa ta zemljišča pa so raztresena na 13 krajih občine. Taka razdrobljenost seveda ne nudi dobrih pogojev za delo in na takem posestvu ni lahko gospodariti.

V preteklem letu so na šestih kmetijskih središčih družbenega sektorja (Ledine, Zavratac, Vojsko, Črni vrh, Zadlog in Godovič) pridelali 1250 ton sena oziroma povprečno 35,62 stotov na ha. Povprečen pridelek sena na vseh zemljiščih, s katerimi gospodarja zadruga, pa znaša komaj 29,2 stota na ha. Splošni povpreček torej znižujejo zemljišča privatnikov, ki so v zakupu. Kmetijska zadruga je na svojih zemljiščih dobro gnojila že predlanskim, lani pa je porabila kar 61 ton umetnih gnojil.

Na navedenih površinah so ob koncu lanskega leta redili 452 glav govedi. Najbolj uspešen je bil obrat v Črnem vrhu s 141 glavami živine. Tu so pripravili 210 ton dobre krmske silaže, zato uspehi niso izostali. Nekoliko slabše so se odrezali obrati na Vojskem in na Ledinah, vendar so plan prirastka govedi celo presegle. Zadruga oddaja svojo živino v rejo tudi privatnim kmetom. Ta način sodelovanja ni bil ravno uspešen. Še slabše je s kooperacijo, pri kateri gre za rejo živine, ki je last kmetov. Pri govedih so dosegli le 33 %, pri prašičih pa 43,5 % plana. Tudi kooperacija v poljedelstvu lani ni zadovoljila.

Kaj pa letošnja kooperacija? V travništvu naj bi se za malenkost povečala, v drugih kulturah in živinoreji pa je letošnji plan občutno manjši kot lanski. To dokazuje, da do kooperacije ni bilo že lani in niti letos pravega odnosa, da skrbi za večjo kmetijsko proizvodnjo ne posvečamo potrebne pozornosti. Zadnji čas je, da to slabost odpravimo in dosežemo tesnejše sodelovanje med zadrugo in kmetom.

L. B., Primorske novice, 4. april 1962

V petih letih 1497 pacientov

7. aprila letos je poteklo pet let, odkar so bolnico za duševne bolezni v Idriji izročili svojemu namenu. Bolnico vodi že od začetka dr. Milan Miklavčič. Kolektiv se je v preteklih letih razvijal skozi težave in napore, ob pomanjkanju in neizkušenosti kadra,

predvsem pa ob pomanjkanju zdravnikov. Število bolnikov je naraščalo iz leta v leto. Doslej se njih je v zavodu zdravilo 1.497.

Tudi družbeno upravljanje se je v zavodu uspešno razvijalo. Lani je prevzel zavod v upravljanje sam kolektiv, ki je, čeprav še mlad, neizkušen in brez tradicij, kar uspešno zastavil svoje delo. Prepričani smo, da se bo pod njegovim samoupravnim vodstvom zavod razvil v moderno zdravstveno ustanovo.

Bolnica slovi že danes daleč naokoli po svoji notranji ureditvi, predvsem po človekoljubnih odnosih, ki vežejo člane kolektiva z bolniki. Za to se moramo zahvaliti predvsem upravniku dr. Miklavčiču ter bivšemu šefu uprave, ki sta se svojemu delu vedno posvečala z veliko ljubeznijo in vztrajnostjo. Vzdušje globoke humanosti in domačnosti v bolnici je marsikateremu pacientu vrnilo zaupanje v samega sebe in ga privedlo na pot ozdravljenja.

Ob 5-letnici v imenu prebivalstva kolektivu iskreno čestitamo in mu tudi v bodoče želimo mnogo uspehov.

L. B., Primorske novice, 11. april 1962

Avtobusna proga Žiri – Idrija

Prebivalci Ledin in drugih vasi na tej planoti si zelo prizadevajo, da bi imeli dobre ceste in zveze s sosednjimi kraji. Predvsem bi radi dobili povezavo s Sovodnjami v sosedni občini. Krajevni odbor Sovodenj namreč gradi cesto proti Mrzlemu vrhu, ki spada pod idrijsko občino. Potrebe ljudi na tem območju in bodoči razvoj turizma narekujejo, da bi tudi z idrijske strani storili svoje. Že lani so prebivalci Mrzlega vrha dali nad 460.000 din prispevkov in opravili na tem odseku poti veliko prostovoljnega dela. Vsega pa sami ne bodo zmogli in zato računajo na pomoč občinskega ljudskega odbora. Na cesti Korita – Krnice so vaščani lani opravili nad 600 ur prostovoljnega dela, uredili 1 km ceste in pripravili 100 kubičnih metrov gramoza. Tudi letos so se obvezali, da bodo pri gradnji ceste nosili glavno breme, da bodo sami delali in uporabili lastno živino. Bo pa, razen tega, še veliko stroškov s prevozi materiala od zunaj in z nabavo razstreliva.

Avtobusno podjetje SAP Turist Ljubljana bo v letošnji sezoni vzpostavilo avtobusno progo Žiri – Idrija. Obratovala bo enkrat ali dvakrat tedensko.

L. B., Pri morskem novice, 9. maj 1962

Marec, april, maj 2012

Marec

1. marec – Idrijska občina je od KGZ sklenila odkupiti nekdanji zbiralnici mleka na Zadloški planoti. Zanju, ti sta Na sredi in v Plestenicah, je morala skupaj s pripadajočim zemljiščem plačati blizu 10.000 evrov. Idrijska KGZ ju zaradi drugačne tehnologije pobiranja mleka že dalj časa ne uporablja, črnovrška krajevna skupnost in društvo Trma pa bi želela omenjena objekta urediti in ju uporabljati v svoje namene.

3. marec – Društvo za promocijo in zaščito idrijskih jedi je pripravilo 9. senzorično ocenjevanje idrijskih žlikrofov. Tričlanska komisija, ki jo je vodila višja predavateljica Biotehnične fakultete magistra Marlena Skvarča, je med šestimi vzorci, ki so jih v ocenjevanje posredovali certificirani izdelovalci idrijskih žlikrofov, za najboljše razglasila žlikrofe, ki jih izdelujejo v Trgoprometu – Eniko iz Rovt, drugi so bili večkrat doslej najboljše ocenjeni žlikrofi idrijske Gostilne Kos in tretji žlikrofi iz Gostilne žlikrof, ki jo vodi Matjaž Štolc. Komisija je pri ocenjevanju upoštevala predvsem njihov videz, vonj, aromo, teksturo in skupni vtis.

4. marec – Na črnovrškem smučišču SC Cerčno se je na progi Lom 7 smrtno ponesrečil mladoletnik iz Krškega. Krivdo upravljalcev smučišča so izključili.

9. marec – Ob koncu predstavitev instalacije Marka Piriha Rojstvo Idrije je

Mestni muzej Idrija – Muzej za Idrijsko in Cerkljansko organiziral javno tribuno, ali je treba omenjeno delo trajno predstaviti javnosti in kam jo zaradi svoje sporočilnosti postaviti. Predlagano je bilo, ne pa dokončno sklenjeno, da bi instalacijo postavili v bližino sv. Trojice, kjer je bilo odkrito živo srebro, ali na kraj, ki bi pričal o povezavi zgodbe o življenju idrijskih ljudi s podzemljem, ki se zdaj zapira.

13. marec – V večini slovenskih muzejev se je lani obisk zmanjšal, medtem ko je idrijskega v tem času obiskalo za desetino več obiskovalcev. Našteli so namreč skoraj 60.000 oziroma kar 4.000 več obiskovalcev kot predlani; polovico v Partizanski bolnici Franja, ki je še vedno največji magnet za obiskovalce.

17. marec – Na zboru idrijskih ribičev so ugotavljali, da so lani prodali več turističnih dovolilnic kot v preteklosti. V vodah porečja reke Idrije so beležili ribiče od vsepovsod. Ti v glavnem lovijo po sistemu ujemi – spusti. Najbolj so zadovoljni, ker lahko lovijo soško postrv tipa zgornja Idrijca, ki jo ni najti nikjer drugje.

22. marec – Na Stražo so po treh letih urejanja prometa s semaforji končno pripeljali gradbeno mehanizacijo. Lotili so se sanacije brežine, ki bo državo stala tri milijone evrov.

23. marec – Tudi v našem časopisu smo lani opozorili, da je država ukinita avtobusna postajališča med Godovičem in Idrijo in kako so problem rešili Tolminci. Podobno opravilo zdaj čaka Idrijčane, potem bo postajališča prevzela država. Prvi korak je že narejen, saj so talne označbe že na cestišču, manjkajo pa še prometni znaki in osvetlitev postajališč. Tako bodo lahko šolski avtobusi kmalu spet ustavljali tam, kjer so že.

25. marec – 37. pohoda na Porezen, ki je potekal v lepem vremenu in ob skromni snežni odeji, se je udeležilo več kot 1000 pohodnikov. Letos zaradi starosti prvič pri pripravi pohoda niso sodelovale borčevske organizacije. Se bodo pa borci raje udeležili poletnega srečanja planincev na tem cerkljanskem očaju.

25. marec – Na črnovrškem smučišču SC Cerčno so končali letošnjo zimsko sezono. Z njo niso bili najbolj zadovoljni, saj so našteli za 7 odstotkov manj obiskovalcev. Sicer pa so imeli letos 90 obratovalnih dni, kar je v primerjavi s prejšnjo sezono 11 manj. Z letošnjo sezono so začeli šele dan pred božičem. Če ne bi imeli naprav za umetno zasneževanje, po besedah Borisa Dreščka, letošnjo zimsko sezono zaradi vremena in skopih padavin ne bi obratovali niti en dan.

29. marec – V Idriji so tudi uradno odprli nove lekarniške prostore, in sicer v novem domu upokojencev. Ob tej priložnosti se je direktor Lekarne Ljubljana Marko Jaklič zahvalil idrijskemu županu Bojanu Severju, ki je pomagal, da se je ta dejavnost preselila na primernejšo lokacijo predvsem kar zadeva parkiranje. Lekarna Ljubljana v Idriji deluje že od leta 1977. Ker so bili takrat v nekdanji idrijski občini kadrovsko šibki, niso mogli te ponudbe nuditi sami. Novo lekarno so poimenovali po družini Freyerjevih, kar je idrijsko Muzejsko društvo predlagalo leta 2004, ko smo obhajali 250-letnico ustanovitve prve lekarnice v tem rudarskem mestu.

April

1. april – V okviru akcije Očistimo Slovenijo so udeleženci odkrili največ divjih odlagališč z odpadnim gradbenim materialom. Idrijska občina je pred časom sprejela odlok, ki ureja to področje. Toda zaenkrat jih je malo, ki bi tako poskrbeli za »podrtije«. Markovi iz Trebč pri Črnem Vrhu so skopali jamo, v katero so zvozili gradbeni material porušene stare domačije.

2. april – V Zali je voznik s svojim vozilom zapeljal na kamen, ki se je odkrušil s pobočja. CPG, ki skrbi za omenjeni odsek in druge, je spet ukrepalo kurativno. »Povsod pa res ne moremo biti, še policisti niso,« so odvrnili. Bo že zavarovalnica plačala nastalo škodo.

3. april – Idrijski občinski svet je z večino glasov potrdil predlog idrijske Komunalne o povišanju cen pogrebnih storitev. Zadnjikrat je cene povišal leta 2004, medtem ko so se od takrat cene življenjskih stroškov povečale za več kot 20 odstotkov. Zato se bodo cene pogrebnih storitev in pokopaliških pristojbin povišale za prav toliko.

5. april – V Razstavišču Nikolaja Pirnata se je predstavila akademska slikarka Mira Uršič. Na tokratni razstavi je občinstvu prikazala izbor del iz obsežnega portretnega opusa.

Likovni kritik Mario Berdič je ob tej priložnosti povedal, da tokrat avtorica predstavlja svoj tematski sklop, v katerega vključuje tudi ženske akte, ki so narejeni po živih modelih, celo po naročilu. Avtorica del se je strinjala s povedanim in dodala, da Mario Berdič vidi še več, in sicer tisto, kar je v sliki. »Misliš, da je šel mimo slike in ni ničesar opazil, pa ni res. Se mu čudim in imam do njega spoštovanje,« je ob otvoritvi povedala Mira Uršič.

12. april – V Galeriji sv. Barbare pod Mestnim trgom v Idriji sta skupaj razstavljala Andrej Kos in Janez Ovsec. Prvi se je idrijskemu občinstvu predstavil s kipi dveh osnov, in sicer z vozli in upogibanji, drugi pa z akvareli v tehniki mokro na mokro morskih in jezerskih motivov. Samostojno sta se omenjenemu občinstvu prvič predstavila, v preteklosti pa sta bila udeležena Ex tempore Idrija in sta kot člana društva likovnih umetnikov Logatec že razstavljala v omenjeni galeriji.

13. april – Gostilna Mostičer v Mokraški vasi je bila prizorišče tradicionalnega ocenjevanja suhomesnatih dobrot izdelovalcev z Idrijskega in Cerkljanskega. Na tokratno ocenjevanje je prispelo 42 vzorcev, od tega kar 31 vzorcev salam, po 3 vzorci klobas in želodcev, 2 vzorca bržol in po en vzorec pancete in zaseke. Petčlanska komisija pod vodstvom Srečka Horvata je po kriterijih senzoričnega ocenjevanja ovrednotila vse prispеле vzorce in podelila priznanja. Dve zlati je za svoja vzorca salam prejel Branko Gašparin z Drobočnika pri Mostu na Soči, Lado Mavrič z Reke je prejel zlato priznanje za želodec, Slavko Kofol iz Dolenje Trebuše za salamo, Franc Tušar s Planine pri Cerknem pa za svojo zaseko.

13. april – Idrijska mestna krajevna skupnost je pripravila tako imenovani Eko dan. Ta se je začel že v četrtek s predavanji za osnovnošolce na temo Nalijmo si čiste vode, na omenjeni dan pa so na Mestnem trgu med drugim prikazali reševalno vajo PGD Idrija in organizirali eko igre za osnovnošolce.

13. april – V idrijskem Zdravstvenem domu so pripravili akcijo Dan zdravja. Kot nadaljevanje akcije Srcu prijazni občini Idrija in Cerkno so se odločili, da bodo ozaveščali ljudi o pomenu prve pomoči in temeljnih postopkov oživljanja ter prikazali delovanje in uporabo avtomatskega defibrilatorja. Ob tej priložnosti so predstavili tudi programe za zdrav življenjski slog.

21. april – Deževno aprilsko vreme ni bistveno zmotilo obiskovalcev tradicionalnega Cvetličnega sejma, ki ga v občinskem središču pripravlja KS Mesto Idrija. Prireditelj je namreč na Mestni trg privabila številne, ki skrbijo za lepo in urejeno podobo mesta. Na podlagi kupona z letaka so predstavniki omenjene KS prvim 500 obiskovalcem stojnice podarili bršljanko, na boljšo tržnico pa so obiskovalci prinesli svoje rože in drugo rastlinje ter jih ponudili drugim.

23. april – Začel se je največji bralni projekt v Sloveniji, ki bo trajal do začetka novembra. Bralci devetih primorskih knjižnic so dobili v branje 66 izvirnih knjižnih del, 57 proznih del in zbirk. Na seznamu domačih literarnih del sta letos dva Idrijčana, in sicer Tomaž Kosmač s svojim najnovejšim romanom Varnost in Aleš Čar, ki v romanu O znosnosti popisuje usode treh generacij družine, ujetje med viharje zgodovine 20. stoletja.

Maj

1. maj – OO SD Idrija-Cerkno je pripravil tradicionalno srečanje na Hlevišah. Ker po osamosvojitvi v Idriji niso več praznovali 1. maja, prej so zanj skrbeli sindikati, so se v SD odločili nadaljevati s to tradicijo. Letos je zbranim spregovorila evropska poslanka mag. Mojca Kleva. Dotaknila se je najnovejših vladnih ukrepov in kongresa SD ter volitev predsednika stranke.

11. maj – Mednarodni svet za spomenike in spominska območja je v Parizu objavil pozitivno poročilo o vlogi za vpis rudnikov živega srebra v španskem Almadenu in Idriji na Unescov seznam svetovne dediščine. To je pomemben korak v dolgoletnih prizadevanjih za vpis idrijskega Rudnika na ta seznam. Idrijčani so bili namreč doslej dvakrat

neuspešni. Nazadnje lani v Braziliji, ko jim je zmanjkal le en glas, mehiški San Luis Potosi pa se »je šel« skupno nominacijo s figo v žepu.

14. maj – Akademski slikar Karim Azad, sicer iraški Kurd, že vrsto let živi in ustvarja pri nas. Tokrat se je ponovno odločil predstaviti Idrijčanom. Razstava njegovih del je nosila naslov Na začetku je zemlja imela samo en jezik.

18. maj – Trenutno največja naložba v komunalno infrastrukturo v idrijski občini, gradnja sedemkilometrskega vodovoda med Idrijsko Belo in Idrijo, gre h koncu. Projekt, ki ga sofinancira tudi Evropska unija, naj bi bil končan do konca junija.

20. maj – Pred PB Franjo so se zbrali člani kluba ljubiteljev Partizanskih bolnic Pavla in

Franja, nekdanji še živeči borci Vojkove brigade ter ranjenci in osebje bolnišnic, ustanov, v katerih se je med drugo sv. vojno zdravilo več kot 300 težkih ranjencev, ne samo Slovencev, temveč tudi pripadnikov drugih narodov. Na žalost je prireditev skalil incident.

24. maj – Ena sama črka lahko spremeni besedo, ena sama beseda lahko spremeni stavek in en sam stavek lahko spremeni knjigo. Ena sama knjiga lahko spremeni svet. Tako so zapisali »posredniki« knjige Psi. Njen avtor in zapisovalec nista znana. Založba Didacta se je z njo predstavila v idrijski Mestni knjižnici.

25. maj – Foto klub Cerkno je pod naslovom Naša fotografska obzorja pripravil razstavo svojega člana Draga Kuralta z različnimi motivi iz narave. Odprtje je spremljala tudi projekcija posnetkov z naslovom Od lanu do platna.

**EVT
SISTEMI d. o. o.**
Ekologija, Varnost, Trgovina

**Trgovina EVT ima nov, daljši
obratovalni čas, ob sredah do 17. ure**

79,73 €

**Pohodna obutev
Alpina Tundra**

89,78 €

**Delovna obutev
Alpina Path**

Vabljeni vsak delovnik med **10:00 in 15:00**,
ob sredah odprto do 17 ure
Trgovina **EVT**, Arkova 11, Idrija. Telefon: **05 37 74 840**

e-trgovina
<http://trgovina.evt.si>

BRUS TRANSPORT SLOVENIJA

Letos se spominjamo dveh tiskarskih mojstrov

Janez Kavčič

V galeriji znamenitih idrijskih rojakov in zaslužnih prišlekov pripada vidno mesto tudi nekaterim tiskarjem, ki so v preteklosti pomembno posegali v javno življenje. Letos se spominjamo zlasti 140-letnice smrti Jožefa Blaznika, saj je zavzemal primat med slovenskimi tiskarji 19. stoletja. Za Idrijo pa je bilo hvalevredno tudi delovanje Hinka Saxa, ki je umrl pred petdesetimi leti.

Znameniti ljubljanski tiskar, tiskarnar in založnik Jožef Blaznik (Blasnik) se je rodil 7. februarja 1800 v Idriji, umrl pa 23. junija 1872 v Ljubljani. S svojim raznovrstnim, obsežnim in kakovostnim tiskarskim delom se je uvrstil med tiste idrijske rojake, ki jim pripada trajno in vidno mesto v slovenski kulturni zgodovini.

Blaznik se je zgodaj usmeril na poklicno pot, saj se je že mladoleten izučil tiskarstva v Retzerjevi grafični in tiskarski delavnici v Ljubljani. Ko mu je bilo komaj 18 let, se je odpravil po svetu in vedoželjen prepotoval velik del Evrope. Strokovno se je izpopolnjeval v Gradcu, Regensburgu, Rottermundu in Mainzu ter se preko Švice in Italije vrnil domov. Tri leta je delal v Beljaku in si zaman poskušal pridobiti tamkajšnjo Tenggovno tiskarno. Leta 1828 je stopil v službo k Frančiški Retzerjevi, s katero se je spoznal desetletje prej kot vajenec. Poklicna sodelavca sta se nato 25. maja 1829 poročila in tako je ambiciozni Idrijčan Blaznik postal nov lastnik najstarejše ljubljanske tiskarne.

Ob Blaznikovem prevzemu je bilo Retzerjevo podjetje v dokaj slabem stanju, saj je premoglo le zastarelo tehnično opremo. Blaznik je zato tiskarno več let razširjal, skrbno izboljševal strojni park in vse faze delovnega procesa temeljito tehnično posodobil. V Ljubljani je prvi uvedel litografijo in s svojimi tiski močno dvignil tudi estetsko podobo izdelkov. Za nekaj desetletij je prevzel vodilno vlogo med tiskarskimi obrati na Slovenskem in po mnenju poznavalcev kot prvi slovenski tiskar dosegel evropsko raven. Odlikovale so ga tudi podjetniške sposobnosti, saj je uspešno pridobival nove redne naročnike svojih tiskov, znal izkoristiti pomanjkljivosti poslovnih konkurentov, si zagotavljal deleže

📖 Kmetijske in rokodelske novice; natisnil in založil Jožef Blaznik

v drugih tiskarnah in obnovil tiskarsko dejavnost v Postojni.

Seznam najrazličnejših publikacij, ki so leto za letom prihajale med bralce iz Blaznikove tiskarne, je domala neverjetno obsežen. Za ljubljanske knjigoveze je Blaznik natisnil množico nabožnih del. Med časopisi so se zvrstili Carniola, Laibacher Zeitung, Slovenski cerkveni časopis, Laibacher Kirchenzeitung, Slovenija, Pravi Slovenec, Ljubljanski časnik, Zgodnja danica in predvsem znamenite Bleiweisove Kmetijske in rokodelske novice. Za Kmetijsko družbo je izdajal serije različnih Pratik z značilnimi tipografskimi prviniami kot so dvobarvni tisk, svetniški liki, vremenska znamenja in podobno.

Pomembno mesto v slovenski literarni zgodovini in humanistiki zavzemajo zlasti naslednji dosežki Blaznikove tiskarne: Kastelčeva Kranjska čbelica, Pesme Valentina Vodnika, Linhartov Veseli dan (Smoletova izdaja), Popoln prevod Svetega pisma (6 knjig), Wolfov slovar, Pesmi Frana Levstika ter vrsta izdaj Slovenske matice in

Mohorjeve družbe. Idrijska sorojaka Blaznik in ljubljanski knezoškof Anton Alojzij Wolf sta pogosto sodelovala, zato je Blaznik veliko tiskal za ljubljansko škofijo, na primer serije katekizmov in šematizmov. Kot eksotično zanimivost velja omeniti še dve deli v jeziku očipevskih Indijancev, ki jih je sestavil škof Friderik Baraga.

V skladu s preizkušeno modrostjo, po kateri so nazadnje navedene stvari marsikdaj najvažnejše, pa lahko Idrijčani s ponosom poudarimo, da je prav naš rojak Jožef Blaznik tiskal Prešernov Krst pri Savici in najeminentnejšo slovensko pesniško zbirko – Prešernove Poezije.

In zdaj se posvetimo še Hinku Saxu.

Tiskarnar in knjigarnar Hinko Sax se je rodil 4. junija 1872 v Medvodah. Po osnovni šoli in prvem letniku gimnazije se je v ljubljanski Narodni tiskarni izučil za stavca in tiskarskega strojnika. V želji po pridobivanju novih znanj in izkušenj je prepotoval Nemčijo, nato pa dalj časa služboval na Dunaju in v Brnu na Češkem.

Po vrnitvi v domovino je sprva delal v Hribarjevi tiskarni v Celju. Leta 1900 sta skupaj z Antonom Slatnarjem ustanovila tiskarno v Kamniku in v njej sodelovala deset let. Sposobni in podjetni Sax pa se je hotel osamosvojiti, zato je leta 1910 prišel v Idrijo, ustanovil lastno tiskarno in ji priključil še knjigarno. Njegova Idrijska poslovalnica je uspešno delovala zlasti

tiskar Sax je v pokoju dočkal visoko starost 90 let in umrl v Mariboru 28. aprila 1962.

Tiskarski delokrog Hinka Saxa je bil dokaj obsežen in raznolik. V Kamniku je na primer dejavno sodeloval pri tiskanju nekaterih pomembnih knjig, zlasti del predstavnikov slovenske moderne. Razen tega je bil izdajatelj in odgovorni urednik

Komunističnega manifesta. Domoznanci, ljubitelji in raziskovalci kulturne dediščine ter zbiralci starin so mu danes lahko hvaležni za številne izdaje ličnih idrijskih razglednic.

Kot ilustrativen dokument časa in razmer po italijanski zasedbi Idrije naj navedemo 100 strani obsegajočo dvojezično

Tiskal in založil Hinko Sax v Idriji

v obdobju razgibanega društvenega in kulturnega življenja pred prvo svetovno vojno. S težavami se je zatem prebijala skozi zaostrene medvojne razmere in se otepala s spremenjenimi in nenaklonjenimi okoliščinami v prvih letih italijanske zasedbe naših krajev.

Italijanski fašistični raznarodovalni pritisk se je po letu 1922 izrazito stopnjeval tudi v Idriji, zato se Saxova slovenska tiskarna ni mogla obdržati. Leta 1925 je Hinko Sax svoje podjetje preselil v Maribor, kjer je obenem kupil še papirnico s prodajo časopisov. V Mariboru je kot znan in uveljavljen tiskar dočkal drugo svetovno vojno, ko so ga Nemci izselili v Srbijo, njegovo obratovalnico pa združili s Podravske tiskarno v skupno podjetje pod imenom Druckerei Sax. Po osvoboditvi se je 73-letni Hinko Sax vrnil v Maribor, vendar je svoje dolgoletno udejstvovanje opustil, saj je z nacionalizacijo v decembru 1946 tiskarna tudi formalno prenehala delovati. Zaslužni

Našega lista (1905-1909) in Kamničana (1905-1907). Kot samostojni podjetnik v Idriji in Mariboru se je dolga leta ukvarjal predvsem s trgovskim tiskom. V Mariboru je med drugim tiskal Sokolski vestnik (1926-1927) in obsežen cenik Železnine (1939). Posebna svetlotiskarna, ki jo je Sax ustanovil v Mariboru leta 1929 v družbi s F. Kolmanom (Heliosax in Kolofot), pa je pošiljala na trg bogato izbiro razglednic.

Poldrugo desetletje idrijske Saxove tiskarne (1910-1925) je ostalo zapisano v krajevni zgodovini po dokaj plodovitih dosežkih. Čeprav so za razne idrijske izdaje (plakati, letaki, vabila, brošure, časopisi itd.) skrbele tudi druge tiskarne, je zlasti precej zanimivega drobnega tiska dajal na svetlo prav Sax. Omenjeno gradivo doslej žal še ni bilo sistematično evidentirano. Posebej velja poudariti, da je Sax več let tiskal Izvestja idrijske realke in številne brošure, natisnil Bevkovega Tatiča in leta 1921 tudi knjižico Citati iz Marx-Engelsovega

publikacijo, ki jo je v Idriji uredil Ivan Posavski, tiskal in založil pa Hinko Sax. Gre za praktično uporabni priročnik z dolgim opisnim naslovom Slovensko-laški pogovori ter praktični slovensko-laški besednjak (Sloveno-italiani discorsi e pratico dizionario sloveno-italiano). Priročnik-slovar vsebuje tri vsebinske razdelke: izgovarjanje »laških« besed, slovensko-»laške« pogovore in slovensko-»laški« besednjak (slovar najpogostejših besed). V drugem pogovornem razdelku so zajete naslednje pogovorne teme: pozdravi, železnica, potovanje, nosač, hotel, jedi in pijače, gostilna, kavarna, izvošček, mesto, denar in menjalec, brivec, prodajalna, knjigarna, časopisje, zdravnik, lekarnar, pošta, telegraf in telefon, gledališče, izleti, morje, obrti, stanovanje, perilo in razno.

Najbrž bi nekaj podobnih priročnikov za uporabo glavnih tujih jezikov lahko koristno služilo tudi danes, ko so naše jezikovne komunikacije odprte na vse strani sveta.

Gimnazija Jurija Vege Idrija – prva slovenska šola s partnerstvom v Indiji

Borut Hvalec

Smo prva slovenska šola, ki je vzpostavila sodelovanje s katerokoli šolo v Indiji. To so nam potrdili tudi na indijskem veleposlaništvu, ki je »odpravi« enajstih dijakov z dvema spremljevalcema v znak podpore in vzpodbujanja sodelovanja z njihovo državo zagotovilo brezplačne vize.

Prve stike z ustanovo »Amity school« smo navezali leta 2010, ko so se indijski dijaki na Cipru prvič udeležili srečanja mladih raziskovalcev s področja naravoslovja YRoNS (Youth Research of Natural Science). Indijci so bili nad srečanjem tako navdušeni, udeležili so se še srečanja v Franciji 2011, da so se podobno odločili organizirati tudi pri njih. Ker se jim zdi sodelovanje z evropskimi šolami zelo pomembno in velik izziv, so posebej za čas srečanja povabili dijake naše šole na izmenjavo. Tako je prišlo do odločitve, da Gimnazijo Jurija Vege v Indiji predstavljajo trije dijaki – Anja Vehar, Neža Lazar in Matevž Konjar, mladi raziskovalci, ki so predstavili dve izjemno dobri raziskovalni nalogi. Za izmenjavo dijakov pa se je presenetljivo odločilo kar osem naših dijakov.

»Amity schools« je sicer ime privatne verige šol, ki obsega izobraževanje od vrtca do univerze. V štirih mestih Indije se v teh šolah izobražuje okrog 95.000 otrok, mladostnikov in študentov. Šola, ki nas je gostila, je v kakšnih 20 kilometrov od Delhija oddaljenem novem predelu,

ki ga imenujejo Noida. Ime je okrajšava pomenljivega pomena – New Okhla Industrial Development Authority. Šolnina je za udeležence izobraževanja za indijske razmere zelo visoka, zato si ga lahko privoščijo samo otroci, ki izhajajo iz najvišje kaste.

Indija - dežela nasprotij

Tomaž Kek

Indija je dežela nasprotij. Dežele blišča na eni in bede na drugi strani. Tam na eni strani ulice stojijo moderne veleblagovnice in luksuzni hoteli, na drugi pa se nahajajo kupi smeti in šotorom podobna prebivališča, v katerih lahko o elektriki in vodi iz pipe le sanjajo.

Na potovanje v to starodavno deželo v južni Aziji se nas je na mrzel aprilski dan odpravilo 11 dijakov in dijakinj, profesorica kemije Magdalena Kunc in ravnatelj. Večina, osem od enajstih, nas je v Indijo odšla zaradi mednarodne izmenjave s šolo Amity International Noida, ostali trije pa so na isto šolo odpotovali, da bi predstavili svoje raziskovalne naloge na mednarodnem simpoziju mladih raziskovalcev naravoslovnih znanosti YRoNS 2012.

Pot nas je iz Idrije vodila proti beneškemu letališču, kjer smo se vkrkali na letalo in poleteli proti Dubaju. Tega modernega arhitekturno dovršenega mesta ob Perzijskem zalivu si poblizu žal nismo ogledali, smo pa se sprehodili po tamkajšnjem letališču, ki slovi po eni največjih in najcenejših brezcarinskih prodajaln na svetu. Kljub temu da je letališče za naše pojme naravnost ogromno, smo še pravočasno prišli do letala, ki nas je odpeljalo v New Delhi, prestolnico Indije.

Vročina je na nas planila takoj, ko smo izstopili iz letališkega poslopja. Naveličani mrzlega aprilskega vremena smo z odprtimi rokami sprejeli poletne temperature. Pred letališčem so se naše poti razšle. Udeleženci izmenjave smo odšli na domove gostiteljev, profesorica, ravnatelj in sodelujoči na simpoziju pa so z avtobusom odšli do univerze, kjer so bili nastanjeni.

Poleg vročine je vonj ena prvih stvari, ki jih zazna vsakdo, takoj ko vdihne indijski zrak. Ne vem sicer, ali je vonj le posledica hudega onesnaženja ozračja ali pa vzrok tiči še kje drugje. Ta specifičen vonj je morda prvih nekaj minut nadležen, potem pa se ga telo kaj hitro privadi.

Če popotnika slučajno vonj ne preseneti, ga iz tira brez dvoma vrže indijski promet. Ne samo dejstvo, da vozijo po levi strani ceste, temveč tudi njihov način vožnje. Indijci

prehitveajo ob prvi priložnosti, vozijo, kjer je pač prostor, pa četudi to ni cesta. Da je zmeda popolnejša, temu kaosu dodajo še pogosto hupanje. Dodajte še krave, v Indiji svete živali, ki se prosto sprehajajo po cesti, in pešce, ki cesto prečkajo, kjer želijo. Čeprav se v prvih minutah vožnje zdi, da se bo avtomobil v naslednjem trenutku nekam zaletel, se to presenetljivo redko zgodi. Očitno so Indijci v naših očeh kaosnem prometu našli nek red.

Ob opisu prometa ne moremo mimo rikš. Rikše so "indijski taksiji". Trikolesniki, ki so zaradi svoje majhnosti in okretnosti idealni za vožnjo po indijskih cestah. V grobem obstajata dve vrsti - motorne rikše in tiste na pedala, ki jih navadno poganja kak koščen Indijec.

Indijska kultura se od naše precej razlikuje. Za razliko od nas obožujejo pekočo hrano. Pekočo v tistem pravem pomenu besede. S čiliji, ki se kuhajo v juhah in omakah, s čilijem in papriko v prahu, ki jo posujejo čez že tako pekočo omako. Indijci pojedjo veliko zelenjave, meso je večinoma le na krožnikih bogatejših slojev. Uporabljajo veliko začimb, ki so nam skoraj neznane - veliko kurkume, črno kumino, kardamom in neštete druge. Sira skoraj ne poznajo, v tradicionalni kuhinji je prisoten le paneer, svež sir, ki ga iz kravjega mleka večina dela kar doma. Hrano jedo izključno z desno roko, saj je ta namenjena čistim stvarem, leva pa umazaniam, naprimer obujanju čevljev.

V Indiji čas teče drugače kot pri nas. Redko jim diha za ovratnik in le redkokdaj se znajdejo v primežu pomanjkanja te, predvsem na zahodu, pomembne dobrine. Če je odhod avtobusa planiran čez 15 minut, je morda že odpeljal ali pa bo na postaji čakal še eno uro. Če turistični vodnik zatrdi, da bo vožnja do Taj Mahala trajala štiri ure, se pripravite na vsaj šesturno vožnjo.

Pravi utrip Indije začutiš na ulici, med ljudmi. Ulice so polne kupov smeti, razmahanih stojnic s kupi lubenic in banan, prodajaln, ovešenih z malimi živobarvnimi paketki bonbonov, malih deklic in dečkov, ki skušajo prodati rožo ali pa kakšen spominek. Na vsakem koraku je na ducate

svetlečih napisov, ki oglašujejo trgovine in prodajalne, podobno kot na fotografijah kakšnega kitajskega mesta. Če je na eni strani ulice polno smeti in malih stojnic, so na drugi lahko ogromni nakupovalni centri, kjer o kakršnikoli revščini ni več ne duha ne sluha. Vsak belec, ki zaide na ulico, je deležen začudenih pogledov domačinov, spoh če ima svetle lase.

In kar nekaj zvedavih pogledov smo bili deležni tudi mi, ko smo prvič prestopili prag šole Amity International. Pričakali so nas s tradicionalno, za nas nenavadno dobrodošlico - na čelo so nam odtisnili rdečo piko in riževa zrna. Sledil je ogled šole, ki šteje kar dvajset tisoč učencev in dijakov! Medtem ko smo si mi ogledalovali šolo, so naši raziskovalci predstavljali svoje raziskovalne naloge. Tema prve je bila biooglje, tema druge pa biodizel iz žira. Obe raziskovalni nalogi sta bili izjemno dobro sprejeti.

Tekom tedna smo se na šoli udeleževali različnih delavnic. Tako smo, na primer, izdelali kipec Ganeše - hindujskega boga uspeha, premagovanja ovir in modrosti, naučili pa smo se tudi nekaj preprostih jogijskih vaj in dihalnih tehnik.

Indija je svetovno znana po svojih neštetih in mogočnih templjih, ki jih je moč videti na vsakem koraku. Sam sem si ogledal dva templja, prvega v prestolnici in drugega v mestu Agra. Tisti v New Delhiju se imenuje Akshardham in je največji hindujski tempelj na svetu. Notranjost krasijo delikatno izklesane stene in oboki, ki rahlo spominjajo na čipke. Drugi tempelj, ki smo ga obiskali skupaj, je eno izmed sedmih čudes sveta - Taj Mahal. V celoti je zgrajen iz belega marmorja, v katerega so vklesani poldragi kamni. Priznati moram, da name ni naredil tako velikega vtisa kot tempelj v Delhiju.

Vsaka stvar, pa naj temu še tako nasprotujemo, se mora prej ali slej končati. Naše potovanje v Indijo se je končalo z obiskom Taj Mahala. Z veseljem bi ostali še kak teden več, a smo se morali soočiti z dejstvom, da zapuščamo to izjemno deželo. Jeseni nam bodo prijatelji iz Indije vrnili obisk in upajmo, da se bodo nad Slovenijo navdušili vsaj toliko, kot smo se mi nad Indijo.

Sprostitev in oddih na Idrijskem

Tridnevni sprostitveni paket

Želite pobegniti od vsakodnevnega tempa življenja? Za kratek čas pozabit na vaše dnevne obveznosti? Se napolniti s svežo energijo?

Revitalizacija telesa in duha

Se počutite utrujeni, izčrpani, izgoreli? Vam zmanjkuje energije za vsakdanje poslovne obveznosti in vaše zasebno življenje? Če je v vas ostalo vsaj toliko zavedanja, da ste to opazili, je to lahko prvi korak na poti iz začaranega kroga.

Športni ribolov na Idrijci

Bistra reka Idrijca s svojimi številnimi pritoki, bogato naseljena z soškimi postrvmi, potočnimi postrvmi, šarenkami in lipani, ponuja s svojo neokrnjena in slikovito okoliško naravo nepozabno ribiško doživetje ter popolni oddih od stresov vsakdanjega sodobnega življenja.

Petdnevne aktivne poletne počitnice

Kolesarjenje, tek, pohodništvo in sproščujoči sprehodi po čudoviti neokrnjeni naravi Idrijskega. Kopanje v kristalno čisti vodi naravnega rečnega kopališča v osrčju naravnega parka. Vrhunska in pestra prehrana pripravljena iz najboljših in zdravih sestavin. Odlične počitnice za akcije željne.

Več informacij o paketih in ugodnostih dobite na naši spletni strani www.hotel-jozef.si

KOLEKTOR

Informator

ČASOPIS KONCERNA **KOLEKTOR** • Junij 2012

Včasih je bil pomemben položaj, danes pa kapital

Sledi pojasnilo, da omenjeni naslov ne bi izzvenel preveč radikalno. Včasih si lahko rekel kar koli proti direktorju, nič pa proti politiku. Pa danes? Danes lahko izrečeš kakršno koli kritiko o politiku, ničesar pa o direktorju, ker v tem primeru zagotovo sledi odpoved delovnega razmerja, torej prejem delovne knjižice. Taki so bili časi pred in tudi v sedemdesetih letih. Torej so bili takrat tudi na lokalni ravni nedotakljivi, nad katerimi so bdeli njihovi botri, nad njimi pa samo še Edvard Kardelj in tovariš Tito. Da, prav ste prebrali! Idrija glede tega ni bila izjema. Zakaj bi morali mlajšim pojasnjevati? Saj vse piše, le prebrati je treba, če vas seveda to zanima. Ne čudi, v kakšnih časih je nastajalo podjetje Kolektor in koliko posameznikov je moralo zanj zastaviti ves svoj ugled, ki je lahko hitro skopnel. Ali pa so bili v nemilosti, saj so se »šli« tuje vlaganje, ki je sicer prinašalo že takrat prepotrebne devize, toda tistim, ki so se tega lotili, tudi možnost večnega zatona. Kljub temu znotraj kolektiva ni bilo rožnato. Čisto po slovensko so si metali polena pod noge, a so vseeno napredovali. Čeprav so bili po obsegu proizvodnje majhni, pa so bili po inovativnosti mnogokrat pred konkurenco, kar so jim priznavali tudi v podjetju Kautt&Bux. Malo je manjkalo, da bi slednji zeleno dobil, vendar se v Kolektorju niso pustili.

Na pričujoči fotografiji so prvi proizvodni prostori Kolektorja, ki pa niso bili primerni za industrijsko proizvodnjo. Danes so v nadstropju stavbe stanovanja.

Kolektor odpira nove proizvodne tovarne....

2

- V ljubljanskem Kolektorju Etri bodo izdelovali 420-kilovoltne transformatorje, v Laktaših (BiH) pa navite komponente

Vlaganje v zelene tehnologije.....

5

- Za koncern Kolektor to ni strošek, temveč izjemna poslovna priložnost

Pred jubilejem.....

24

- V sedemdesetih letih je bila proizvodnja v znamenju pogodbe med Kolektorjem in Kautt&Buxom

Slavnostno odprtje nove hale za 420-kilovoltni transformator Kolektorja Etra

V Kolektorju Etra so po dveh letih gradnje v prvi polovici tega meseca svojemu namenu slavnostno predali 35 milijonov evrov vredno investicijo – novo halo za proizvodnjo transformatorjev s 500 megavatov moči in 420 kilovoltov napetosti. Z vstopom na področje 420-kilovoltnih transformatorjev Kolektor Etra ostaja pomemben evropski igralec na tem področju. Nove proizvodne kapacitete – teh je 5000 kvadratnih metrov – pa podjetju omogočajo podvojitev vrednosti prodaje v naslednjih šestih letih ter dodatno zaposlitev 70 visoko kvalificiranih delavcev.

»Vesel sem, da smo v teh kriznih časih priča tako pomembni investiciji. Kolektor je z njo dokazal, da zmore, če so le prisotni volja, moč, vztrajnost in drznost. Investicija bo za Slovenijo v prihodnosti veliko pomenila,« je na otvoritveni slovesnosti dejal minister za gospodarski razvoj in tehnologijo **Radovan Žerjav**. »Gre za izdelke z veliko dodano vrednostjo, ki pa se žal prodajajo samo v tujino. Vesel bi bil, če bi ti izdelki našli svoj trg tudi v Sloveniji.«

Dr. **Tomaž Kmecl**, izvršni direktor Kolektorja Etra, je pritrnil ministrovim besedam, da ima Kolektor Etra industrijski proizvod, ki je na zahtevnem evropskem trgu visoko konkurenčen in ustvarja visoko dodano vrednost: »Z njim na evropskem tržišču ustvarimo skoraj 90 odstotkov celotnega svojega prometa.«

Nova hala za 420-kilovoltni transformator predstavlja nov mejnik v proizvodnji in testiranju tehnološko naprednih transformatorjev, ki jih izdeluje Kolektor Etra, saj z njo postajajo njeni proizvodi konkurenčnejši in boljši. »Na področju prodaje transformatorjev pričakujemo rast prodaje na globalnih trgih, predvsem v državah severne Evrope, ki predstavljajo naš najmočnejši trg,« je v svojem govoru poudaril predsednik koncerna Kolektor **Stojan Petrič** in dodal, da je Kolektor Etra prvi 420-kilovoltni transformator, ki ga že sestavljajo v novi hali, prodala na Slovaško.

Na otvoritveni slovesnosti so se posebej zahvalili kupcu prvega 420-kilovoltnega transformatorja **Lubomirju Juriki** in vodji projekta izgradnje novih proizvodnih prostorov **Aleksandru Grčarju**.

Predsednik koncerna Kolektor Stojan Petrič se je na otvoritveni slovesnosti zahvalil Aleksandru Grčarju, ki je dan in noč bdel nad projektom izgradnje novih proizvodnih prostorov (fotografija levo), direktor za komercialo v Kolektoru Etra Peter Novak pa je simbolično darilo v znak zahvale predal Lubomirju Juriki, kupcu prvega 420-kilovoltnega transformatorja (fotografija desno)

Govornikom na otvoritveni slovesnosti – ministru za gospodarski razvoj in tehnologijo Radovanu Žerjavu, predsedniku koncerna Kolektor Stojanu Petriču in izvršnemu direktorju dr. Tomažu Kmeclu se je pri slavnostnem odprtju novih proizvodnih prostorov pridružil aktualni svetovni prvak v smučarskih poletih Robert Kranjec

Samokontrola ima prednost in znižuje stroške

Filip Šemrl

Saj je kot v kakšnem NASINEM vesoljskem središču. Tako namreč zглеda visokonapetostni laboratorij Kolektorja Etre, ki so ga z naložbo v novo halo za proizvodnjo 400-kilovoltnih energetskih transformatorjev še povečali. V omenjenem laboratoriju opravijo vsa preizkušanja transformatorjev, preden jih odpremiijo do kupcev.

Po končanem preizkušanju vsak transformator dobi atest (preizkuševalni list) oziroma certifikat, da je izdelan v skladu z naročnikovimi zahtevami. Kupci tudi določijo, pod kakšnimi pogoji se bo njihov transformator preizkušal. To je predvsem odvisno od države, iz katere kupec prihaja. V Kolektorju Etri največ transformatorjev izdelajo za evropske naročnike, zato v laboratoriju te največkrat preizkušajo po evropskih standardih, seveda pa je oprema, ki jo imajo, namenjena tudi preizkušanju po zahtevah ostalih svetovnih standardov.

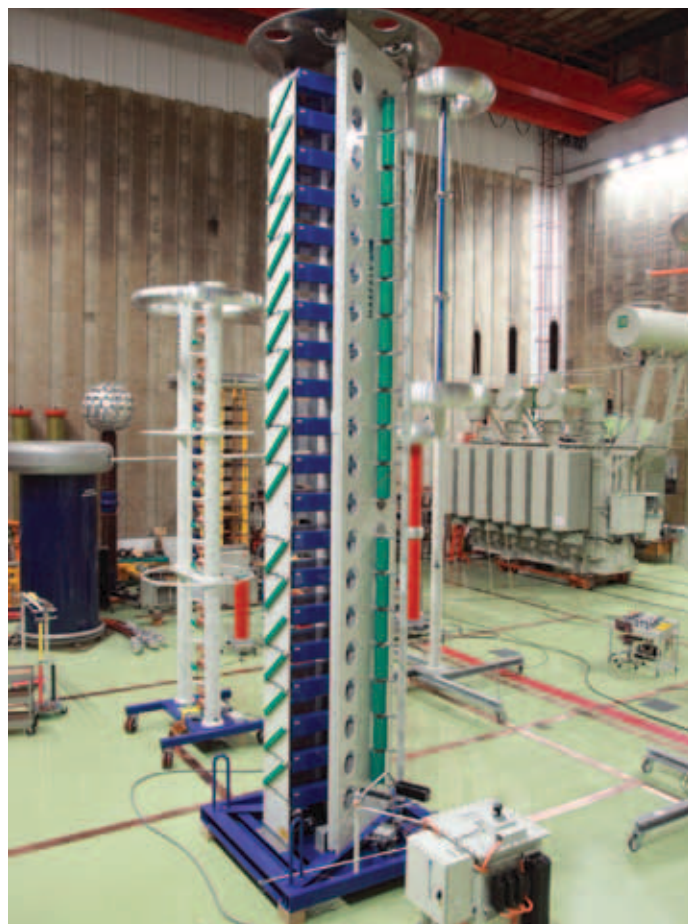
Na slehernem transformatorju, ki pride na preizkušanje v laboratorij, najprej izvedejo napetostne teste, s katerimi ugotovijo, ali je izolacija zadostna in bo zato varno obratoval vso pričakovano življenjsko dobo. Vsem naštetim preizkusom sledijo meritve, ali se transformator pravilno hladi. Ta se sme segrevati le do določene temperature, kar mu dovoljuje izolacija, ki je v glavnem celulozna (papir, les itd.) in ne sme presegati več kot 105 stopinj Celzija. Hladilni aparat mora biti tako zgrajen, da prepreči segrevanje transformatorja nad to temperaturo. Po določenem času preizkušanja izmerijo temperaturo olja in posameznih navitij.

Če med preizkušanjem ugotovijo, da s transformatorjem ni vse v redu, ga morajo odpreti, najti napako in jo odpraviti, potem se vsa zgodba ponovi. Na leto v Kolektorju Etri izdelajo okrog 120 velikih transformatorjev in okrog 500 energetskih. Napak je malo. Takšna je dolgoletna politika podjetja, saj v transformatorje vgrajujejo drage in preizkušene materiale. Po vsaki opravljeni fazi preverijo, ali je vse narejeno, kot veleavajo zahteve. Povprečna življenjska doba transformatorja je okoli 40 let. Najbolj »mirno« življenje imajo transformatorji v elektrarnah, najbolj »stresno« pa v sistemu prenosa do uporabnikov. Staranje transformatorja je v glavnem odvisno od njegove delovne temperature oziroma obremenitve in od okolja, v katerega so ga namestili. »Pred nekaj leti se mi je zgodilo, da smo zamenjali transformator,

ki smo ga izdelali ob moji zaposlitvi v tovarni, danes pa sem že med upokojenci,« je poudaril Bogomir Kovač in dodal, da ga še ne bi bilo treba nadomestiti z novim. Šlo je za termoelektrarno Kakanj, ki so jo temeljito obnovili in povečali njeno moč. Slednje najbolj prepričljivo pričča o kakovosti izdelkov Kolektorja Etre.

Vodja laboratorija Franci Štempelj s predstavniki nizozemske družbe Strukton in neodvisnega nizozemskega laboratorija Kema med preizkušanjem 240 – megavoltnega energetskega transformatorja, ki je že na poti na vetrno polje v Baltskem morju

Zelene tehnologije – strošek ali naložba v konkurenčnost

Polona Rupnik

Če želi imeti Slovenija svetlo prihodnost, bo morala zmanjšati stroške, biti bolj inovativna in povečati konkurenčnost. Kolektorjev izvršni direktor za razvoj Marjan Drmota je prepričan, da v Sloveniji skoraj ni podjetja, ki se ne bi dotaknilo zelenih tehnologij, varčevanja z energijo in trajnostnega razvoja posredno ali neposredno. Bolj pomembno vprašanje, ki nam ne nudi razveseljivega odgovora, pa je po njegovem, v kolikšni meri je slovenska industrija izkoristila ta ekonomski potencial in prispevala k povečanju BDP. Na okrogli mizi o zelenih tehnologijah, ki jo je v okviru projekta Delo 2020 pripravila časopisna hiša Delo, so strokovnjaki z različnih področij govorili o priložnostih, ki jih prinašajo zelene tehnologije, in o odpravi ovir za njihovo pogostejšo uporabo in implementacijo »zelenih« poslovnih modelov. Mi smo ta dogodek izkoristili in Kolektorjevemu izvršnemu direktorju za razvoj Marjanu Drmoti zastavili nekaj vprašanj na to temo.

Marca letos ste v imenu koncerna Kolektor sodelovali na okrogli mizi Zelene tehnologije – strošek ali naložbena konkurenčnost. Na katero stran se nagibate?

Če o zelenih tehnologijah ne razmišljamo kot o priložnostih, te nimajo niti smisla niti ne morejo biti uporabljene kot naložbena priložnost oz. konkurenčnost, kajti slej ko prej se izkaže, da stvari, ki so spodbujane samo zaradi modnih trendov, nimajo dolgoročne perspektive.

Zdi se mi, da v kontekstu razumevanja zelenih tehnologij nemalokrat marsikdo o njih govori in razpravlja predvsem zaradi splošnega mnenja, všečnih izjav politikov in občutka, da je že govoriti o »zelenem« prava pot razmišljanja.

Dva slovenska strokovnjaka s tega področja, Milena Horvat in Andrej Stergavšek, pravita, da vlaganje v zelene tehnologije nikakor ni povišanje stroškov, temveč izjemna poslovna priložnost, a le za tiste, ki so te tehnologije sposobni razviti. Kolektor nedvomno sodi mednje. Kako daleč je

na tem področju? O čem konkretno govorimo, ko govorimo o »zelenem« Kolektorju?

Ko govorimo o zelenih tehnologijah, imamo pred očmi predvsem procese in aktivnosti, ki s svojim delovanjem ne onesnažujejo okolja (emisije vseh vrst), porabljajo čim manj surovin in omogočajo njihovo ponovno uporabo oz. recikliranje ter zagotavljajo nižjo porabo energentov, po možnosti pridobljenih iz obnovljivih virov – učinkovite rabe energije. Z vsemi zgoraj navedenimi področji se sooča ali bolje rečeno spoprijema tudi koncern Kolektor. Nemogoče je, da navedem vse aktivnosti, ki jih le-ta izvaja, prispevajo pa k tako popularnemu trajnostnemu razvoju. Za osvetlitev in boljše razumevanje navajam nekaj primerov. Na področju Komponent in sistemov znižujemo porabo surovin in energentov na enoto proizvoda, uporabljamo zaprte sisteme, ki ne dopuščajo izpustov v okolje. V okviru Stavbne tehnike in izdelkov za dom delujemo na področju programa Izolacije predvsem s proizvodi, ki omogočajo čim manjše toplotne izgube na toplovodnih sistemih in onemogočajo oddajo hrupa v okolje. V sklopu programa Sanitarna tehnika, WC-splakovalniki, je stalen trend na področju učinkovitejše porabe vode v smislu manjše količine, različnih stopenj in čim tišjega delovanja, medtem ko na področju gradbene dejavnosti pri gradnji stavb, proizvodnih in poslovnih prostorov težimo k energetsko učinkoviti gradnji; najboljši primer je Razvojnotržni center v Idriji. Naša tretja poslovna divizija Energetika in industrijska tehnika je s svojim delovanjem prav tako močno vpeta v področja, kjer je opravka z energijo in s tem posledično povezanimi aktivnostmi za njeno učinkovito rabo, na ta način pa zmanjšane obremenitve okolja. Transformatorji

so moderno načrtovani s sodobnimi simulacijskimi orodji tako, da so njihove izgube čim manjše in vgrajeni material optimalno izkoriščen. Skupaj s področjem avtomatizacije sistemov in energetske inženiringom ob sodelovanju drugih partnerjev vstopamo tudi na področje pametnih omrežij.

Pogleda politike in stroke na razvoj in vlaganja v zelene tehnologije se razhajata. Stroka je mnenja, da bi morala država v ta namen nameniti več sredstev. Bi se situacija res spremenila?

Ni vedno vse, kar je »zeleno«, tudi cenejše. In če ni cenejše, boste težko dobili nekoga, da bo samo zaradi tega, ker je okoljsko zaveden, investiral več sredstev. Apeliranje in izgovarjanje, da bi bilo več vlaganj na področju zelenih tehnologij, če bi država znatneje podprla te aktivnosti in namenila več

doživlja hitre globalne spremembe, ki za sabo nosijo tudi spremembe v razumevanju potreb odjemalcev, katerim se moramo s spremenjenimi poslovnimi modeli in tehnologijami prilagajati tudi mi, pri čemer pa, poudarjam, je potrebno ohraniti racionalen pogled.

Kolektor je osnovan na treh stebrih – avtomobilski industriji, stavbni tehniki in izdelkih za dom ter energetiki in industrijski tehniki. Prvi steber ima zelo dobre rezultate in že sinergijsko sodeluje, drugemu ste v lanskem letu postavili novo strategijo razvoja, kdaj pride na vrsto tretji steber? Kakšne spremembe se pravzaprav obetajo koncernu?

Razumeti je potrebno, da je koncern zelo heterogen tako po izdelkih, načinu trženja le-teh do končnih

“Ni vedno vse, kar je “zeleno”, tudi cenejše”

sredstev, je mnogokrat vodenje vode na interesni mlin. Tudi država ne bi smela porabljati sredstev, če se le-ta ne izkoristijo ekonomsko učinkovito in s ciljem izboljšanja konkurenčnosti na eni strani in seveda na drugi strani izpolnjevanja okoljskih zahtev, sprejetih na nivoju EU. Projekte, finančno podprte s proračunskimi sredstvi, bi morala potrjevati neodvisna stroka.

Ste koncernov izvršni direktor za razvoj. V kakšno smer bo šel Kolektor v prihodnje, na splošno in v smislu zelenih tehnologij?

Koncern Kolektor sledi v letu 2008 sprejeti strategiji 2008–2012, ki se izteka letos in pripravlja novo za obdobje 2013–2017 s pogledom na leto 2020. Ker še ni zaključena in bo v prihodnosti o tem še govora, o vseh podrobnostih ne morem govoriti. Nedvomno pa lahko rečem, tako se namreč oblikuje nova, da bomo nadaljevali s strategijo rasti organsko in z akvizicijami. Kaže, da bomo nadaljevali z zastavljenimi tremi poslovnimi divizijami ali stebri. Globalizacijo, ki je sedaj najbolj prisotna na komutatorskem programu, bomo razširili še na programu Magnetne komponente in Hibridika. V skladu s potrebami kupcev in trgov bomo krepili današnje lokacije in po potrebi razširili dejavnosti še na tistih trgih, kjer bo viden poslovni smisel.

Na področju vseh treh poslovnih divizij in programov znotraj divizij bomo seveda sledili vsem racionalnim trendom, ki izhajajo iz t. i. zelenih tehnologij. Koncern Kolektor po svojem prepričanju sodi med družbe, ki sledijo globalnim trendom sodobnega sveta. Ta v teh trenutkih

odjemalcev, kupcev, in tudi po tipu proizvodnje. V preteklem letu smo na nivoju vodstva koncerna precej časa namenili poslovni diviziji Stavbna tehnika in izdelki za dom in se odločili, da na enem mestu – Kolektor Liv v Postojni – združimo program Sanitarne tehnike, in sicer za obe blagovni znamki Liv in Schwab. Tukaj bo tekla proizvodnja, veliko število komponent se bo poenotilo in prodajno-tržne aktivnosti bodo vodene in koordinirane z enega mesta. Program Izolacije se bo izvajal v podjetju Kolektor Missel Insulations GmbH, Felbach v Nemčiji, se krepil ciljno na področju cevni izolacij – pri ognjevarni zaščiti, toplotni zaščiti in zvočni zaščiti. Predvidevamo organsko krepitev in potencialno akvizicijo. Gradbeni inženiring in storitve s področja gradbeništva bo nadaljevalo podjetje Kolektor Koling. V skladu z opisano strategijo že tečejo posamezni projekti za njeno realizacijo.

V strateških ciljnih poslovodstva za leto 2012 imamo opredeljen tudi cilj, da v letošnjem letu intenziviramo aktivnosti na področju tretje poslovne divizije oz. stebra Energetika in industrijska tehnika. Vedeti moramo, da je program Transformatorji za nas precej nov in da ga moramo dodobra spoznati, da bi lahko ostale potenciale, ki jih drugi programi oz. podjetja iz te divizije imajo, učinkovito povezali v skupno strategijo. Z vidika današnje perspektive je čutiti, da obstajajo področja, kjer je možno učinkovito združiti kompetence posameznih programov in podjetij Kolektor Etra, Kolektor Sinabit ter Kolektor Synatec in na ta način trgu ponuditi izdelke in storitve, na primer področje pametnih omrežij.

Za konec pa nikakor ne moremo mimo aktualnih razvojnih projektov, ki jih v koncernu ne manjka.

Poskušal bom navesti najpomembnejše po posameznih programih, ki so v zaključnih fazah razvoja ali na začetku serijske proizvodnje. Pri programu Komutatorji in specialni drsni obroči velja omeniti novo generacijo grafitnega komutatorja, ki je v fazi industrializacije in je pri kupcu sproščen. Pred kratkim je bila izdelana prva redna serija t. i. komutatorja »Steck« in pri kupcu tečejo prve aplikacije za dokončno validacijo. V zaključni fazi industrializacije pa je tudi drsni obroč za sinhronski motor, ki bo poganjal električni avto. Na programu Magnetne komponente vzorčimo na področju plastomagnetnih komponent prve vzorce na bazi anizotropnega brizganja kompozitov na osnovi NdFeB, medtem ko na sintranih verzijah magnetov na osnovi NdFeB velja izpostaviti sodelovanje pri projektih motorjev, ki služijo za pogon električnih vozil, tako v hibridnih sistemih (HEV) kot pri čistih električnih vozilih (EV). Pri programu Rotorji se zaključuje nekaj projektov rotorjev za elektronsko komutirane črpalke za gorivo na bazi plasto magnetov in sintranih magnetov. Na programu Elektronske komponente teče razvoj posebnega kompleksnega feritnega modula, ki je v pretvornikih DC/DC HEV in EV, in imamo naročilo za t. i. »B-vzorče«. Na programu Hibridika se intenzivno dela na več podobnih projektih, katerim je skupno to, da so deli motorja za električni servo volan (EPS), kjer bomo eno linijo postavili v naši tovarni v ZDA za trg NAFTA, dve pa v Aziji; eno v Kolektorju Sinyungu v J. Koreji in eno na Kitajskem. Na programu Interier in Eksterier uspešno pridobivamo projekte v okviru plana na področju delov sedežev, delov vzglavnikov in drugih elementov. Pri programu Elektronika in pogoni smo pred fazo serijske proizvodnje za krmilnik, namenjen krmiljenju motorjev za pogon dvokoles ali majhnih električnih urbanih vozil in v zaključni razvojni fazi cca. 50 kW pogona (motor in krmilnik) za specialni pogon za znanega naročnika. Na programu Izolacije smo pred začetkom proizvodnje (razvojna faza je zaključena) termične izolacije za ventile, širjenja palete izolacij za vodovodne instalacije, to je toplotne in zvočne zaščite, in intenzivnega pridobivanja ustreznih dovoljenj v Avstriji in Švici, kamor želimo razširiti trg za vse proizvode iz palete programa Izolacija. Pri programu Sanitarna tehnika teče razvoj novega vidnega splakovalnika. Seveda pa ne smem mimo največje investicije, ki se je zaključila letos pomladi v podjetju Kolektor Etra; zgrajena je bila nova proizvodna hala za proizvodnjo 400 kV/500 MVA transformatorjev.

Koncern Kolektor v Bosni in Hercegovini širi svoje proizvodne prostore

Koncern Kolektor je proizvodnjo komutatorjev v Laktaših začel pred skoraj desetletjem. Selitev dela proizvodnje je posledica koncernove strategije internacionalizacije in globalizacije. V Kolektorju Bosni so začeli s proizvodnjo navitih komponent in temu programu kmalu dodali še proizvodnjo komutatorjev.

Danes v podjetju Kolektor Bosna proizvajajo najrazličnejše tipe komutatorjev za kupce po vsem svetu, obstoječemu komutatorskemu programu pa so dodali še montažo plastičnih delov za Kolektor Liv in njegove kupce. V novih 720 kvadratnih metrih proizvodnih prostorov so uredili proizvodnjo za izdelavo komutatorjev za starterje, do konca leta pa naj bi v njih oblikovali še linije za program segmentnih komutatorjev. Koncern Kolektor ima trenutno v obeh proizvodnih obratih v Bosni zaposlenih skoraj 300 delavcev, ki na leto ustvarijo 15 milijonov evrov prometa.

Kolektor celotno investicijo v Kolektorju Bosni ocenjuje na 1,5 milijona evrov. Za nove proizvodne

prostore in vso potrebno infrastrukturo so namenili več kot 750 tisoč evrov, še dodatnih 750 tisoč pa so investirali v novo proizvodno opremo. Koncernova naložba v Kolektorju Bosni nedvomno pomeni, da slednji tudi v prihodnje napoveduje dodatno uspešno rast in razvoj. Za lokalno skupnost, kjer je brezposelnost velika, pa to samo v letošnjem letu predstavlja dodatnih 40 novih kvalificiranih delovnih mest.

»V Kolektorju Bosni smo v letih delovanja v opremo investirali več kot 4 milijone evrov in usposobili preko 200 zaposlenih, ki danes vodijo zahtevne tehnološke procese. To je bilo pred desetletjem skoraj nepredstavljivo,« je na slovesnosti odprtja povedal predsednik koncerna Kolektor **Stojan Petrič**. »Res je, da delamo v najetih prostorih, kar nam sicer omogoča večjo fleksibilnost pri bodočih odločitvah, mislim pa, da je naša investicija dovolj zgovorno sporočilo Republiki Srbski in občini Laktaši, da bi nam morali omogočili priti do svojih prostorov večjih površin. Na ta način nas bi dolgoročno povezali z občino Laktaši.«

Sicer pa naj bi prav Kolektor Bosna v bodoče postal

Trak so prerezali (z leve proti desni) predsednik koncerna Kolektor Stojan Petriča, minister industrije, energetike in rudarstva Republike Srbske Željko Kovačević, župan občine Laktaši Milovan Topolović in idrijski župan Bojan Sever

eden od razvojnih centrov koncerna. »Podjetje ima lasten razvoj in tehnologijo. Sedemnajst inženirjev pa podjetju zagotavlja optimistično prihodnost,« pravi predsednik koncerna Kolektor Stojan Petrič. V prihodnje naj bi se njihovo število še povečalo, saj se dogovarjajo za sodelovanje z lokalnimi fakultetami in štipendiranjem njihovih študentov. V Kolektorju Bosni bodo v letošnjem letu izdelali več kot 5 milijonov kosov komutatorjev za priznane kupce v Evropi in drugod po svetu, kot so Valeo, Bosch, Stihl, Remy, katerim dobavljajo že 374 različnih tipov komutatorjev. Podjetje je opravilo tudi vsa potrebna certificiranja pomembnih kupcev. »Prepričani smo, da lahko ob pomoči vlade Republike Srbije v naslednjih desetih letih prodajo v Laktaših še podvojimo,« je prepričan predsednik Petrič, ki je ob tem opozoril tudi na neizprosno konkurenco v avtomobilski industriji. »To pomeni, da brez konkurenčnosti vsakega proizvodnega podjetja, tudi Kolektorja Bosne,

ki je posledica racionalizacije notranjih stroškov (bolniški staleži, izmet, neposredni stroški plač), ne bomo uspeli ohraniti mesta, ki ga imamo doma in v svetu. Zavedamo se, da je v avtomobilski industriji proizvodni proces zelo pomemben. Le-ta mora biti avtomatiziran, saj lahko le tako ohranjamo svojo konkurenčno prednost pred kitajskimi proizvajalci komutatorjev.«

Nove proizvodne prostore Kolektorja Bosna si je minister industrije, energetike in rudarstva Republike Srbije Željko Kovačević ogledal v družbi predsednika koncerna Kolektor Stojana Petriča in direktorja podjetja Kolektor Bosna Dušana Paviča

“Inovativnost je miselni stroj”

Polona Rupnik

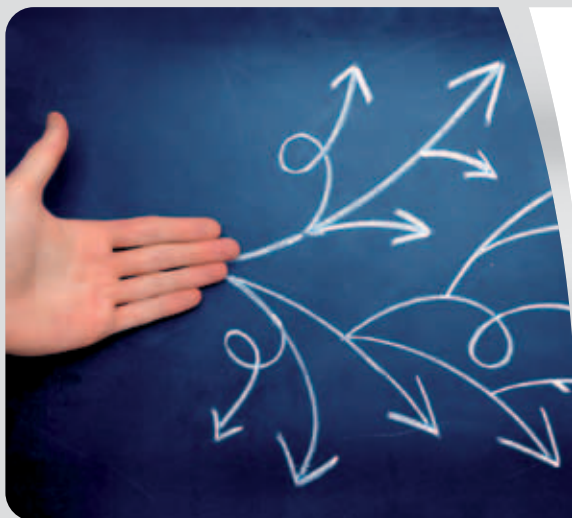
Vrednote so neke vrste cilji oziroma ideali, ki jih visoko cenimo in si k njim prizadevamo. Kolektor svojo zgodbo o uspehu gradi na šestih temeljnih vrednotah: odgovornosti, poštenosti, vztrajnosti in borbenosti, usmerjenosti h kupcu, inovativnosti in tinskemu duhu. Prav slednji dve bomo v naslednjih vrsticah nekoliko podrobneje predstavili. Izkoristili so priložnosti in mag. Violeto Bulc, strokovnjakinjo za inovativnost, ki se je udeležila Kolektorjeve inovatorske konference, prosili za njeno razlago omenjenih dveh vrednot.

Kolektor je med svoje vrednote uvrstil tudi inovativnost in tinski duh. Kako bi kot strokovnjakinja za inovativnost ti dve vrednoti razložili našim bralcem?

Teško bi se imenovala strokovnjak za inovativnost, je pa res, da principe inovativnosti dnevno prakticiram, jih odkrivam, izzivam in po svojih najboljših močeh spoznanja širim med ljudmi. Pa poskusimo. Inovativnost je za mene filozofija, način življenja, miselni stroj, nekaj, kar me žene naprej. V poslovnem smislu je inovativnost vzvod za ustvarjanje nove in/ali dodane vrednosti, ki pa za svojo uspešno manifestacijo

potrebuje v podjetju tudi zdrave sile produktivnosti in kakovosti. Inovacija kot rezultat inovativnosti je le tisti produkt/storitev/rešitev, ki jo trg opazi, ceni in plača. V vsebinskem smislu so inovativnost sistem, infrastruktura, procesi, pravila, kriteriji, priložnosti, poslovna kultura, način delovanja in razmišljanja, kratka horizontalna poslovna struktura, ki omogoča ljudem, da maksimizirajo uporabo svojih sposobnosti v dobro osebnega razvoja, razvoja tima, podjetja in širše skupnosti. Inovativni ljudje so srečni, izpolnjeni ljudje.

Tinski duh je način delovanja, sodelovanja,

► Inovativnost

Gradimo okolje, ki spodbuja ustvarjalnost in razvoj inovativnih idej pri zaposlenih. Ideje realiziramo in jih ciljno usmerjamo v ključne segmente delovanja lastne organizacije in v nadgradnjo rešitev za naše kupce. Najnaprednejše rešitve aktivno uvajamo tudi v stroko.

► Tinski duh

Spodbujamo sodelovanje, pretok informacij in delitev znanja med sodelavci. Ustvarjamo pozitivno vzdušje za naše nemoteno delovanje in uspeh naših partnerjev. Skupaj smo uspešnejši.

ustvarjanja, ki temelji ne le na individualnem iskanju resnic, ampak je nosilec vrednote timskega duha pripravljen v procesu iskanja rešitev, vrednotenja in implementacije sodelovati z drugimi. Timski duh pomeni poslušati, slišati, aktivno sodelovati. Pomeni spoštovati in zaupati sočloveku. Pomeni razumeti in verjeti v moč kolektivne zavesti. A kot nas uči praksa, timski duh posameznika/-ce se širi v prostor skladno z razumevanjem notranjih moči posameznika/-ce, z razumevanjem in sistematičnim celostnim osebnostnim razvojem.

Kaj pravzaprav inovativnost in timski duh pomenita za podjetje, kaj za zaposlene, morda tudi za širšo okolico?

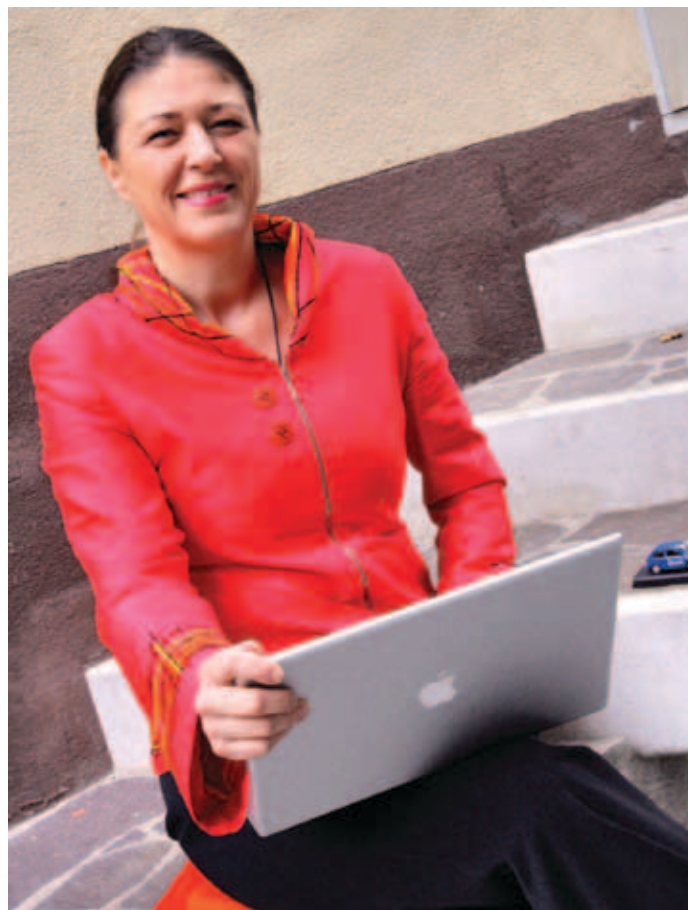
Obe vrednoti sta del temeljnih vrednot za trajnostno naravnano življenje, ne glede na to, s katerega vidika ga opazujemo (s stališča posameznika/-ce, podjetja, ali širše družbe).

Govoriti o vrednotah je eno, jih osvojiti, ponotranjiti, delovati v skladu z njimi pa je povsem druga zgodba. Kaj mora storiti podjetje, da bi jih zaposleni sprejeli, jih vzeli za svoje oziroma da bi lahko rekli, da je podjetje upravičilo njihovo uporabo?

Izkušnje me kot prvo učijo, da v podjetju živijo tiste vrednote, ki izhajajo iz ljudi, ki jih ljudje definirajo, izberejo za svoje. Posel smo ljudje. V procesu manifestacije poslovnega uspeha sicer uporabljamo tudi finančne in materialne vire, a ti so le orodje na poti ustvarjanja vrednosti. Drugič, vrednote je potrebno živeti na vsakem koraku, od vrhovnega menedžmenta navzdol in od delavcev na prvi liniji navzgor. Ljudje se ves čas opazujemo in čutimo. Manj poslušamo in več opazujemo. Zgledi zelo vlečejo, zato je še kako pomembno, da vrednote še posebej vodilni in vodstveni ljudje ves čas demonstrirajo s svojim obnašanjem. Tretjič, vrednote morajo biti vgrajene tudi v naše proizvode, storitve, rešitve; v naše odnose z ostalimi deležniki (javnostmi, dobavitelji, lastniki, strankami), v okolje, v katerem delamo (prostori, oprema, okolica). Z vrednotami naj podjetje živi na vseh nivojih!

O inovativnosti zelo veliko govorimo. Kako pomembna je, kako dobri smo Slovenci in slovenska podjetja na tem področju? Se pomena inovativnosti dovolj zavedamo?

Slovenci smo zelo ustvarjalni in inventiven narod. To pomeni, da smo odlični v iskanju rešitev za prepoznane izzive (težave ali priložnosti). Naša šibka točka je, da smo še vedno preveč obrnjeni navznoter. Preveč generiramo nove ideje, ki temeljijo predvsem na našem videnju sveta. Premalo opazujemo, premalo prepoznavamo resnične potrebe trga, strank, družbe in premalo se

Violeta Bulc

sprašujemo, kakšno vrednost za te potrebe lahko ustvarimo z našimi rešitvami ... Zato imamo večkrat težavo, da svojih izumov, invencij ne moremo prodati, kar pa je seveda slaba novica, saj vloženih stroškov in investicij ne moremo dobiti povrnjenih niti si ne moremo ustvariti virov za nove podvige. Moja pobuda in povabilo gre v smeri čim hitrejšega pridobivanja znanj, ki bodo odpravila to našo šibko točko, v resnici veliko priložnost. Če bo kritična masa podjetij vzpodbudila razvoj v predlagano smer, se ne bojim za našo prihodnost.

Glavni izvršni direktor koncerna Kolektor Radovan Bolko je na koncernovi inovatorski konferenci dejal, da je prav inovativnost tista, ki Kolektor loči od konkurence.

Danes je to edina stvar, ki šteje. Brez inovativnosti v proizvodih, poslovnih modelih, mreženju, storitvah ni uspeha. Ne pozabimo pa, da raziskave kažejo, da več kot 50 odstotkov inovativnih pobud pride iz sodelovanja s strankami.

Na že omenjeni inovatorski konferenci ste predavali o prednostih na trgu inovacij. Kakšne so te prednosti in kakšen sploh je trg inovacij?

Inovacije trg ustvarjajo. V času razcveta globalizacije, kjer se tudi mi trenutno nahajamo, je na trgu neomejeno število priložnosti. Inoviranje pomeni, da smo sposobni na trg pogledati drugače od ostalih

akterjev. Komur to uspe, nagovori potrebo na svoj način ali pa na osnovi obnašanja prepozna možnost za ustvarjanje nove potrebe. Potrebe, obnašanja in lasten pogled vrtijo kolo inovativnosti.

Kolektor je do zdaj podeljeval priznanja samo na področju množične inovativnosti, letos pa tudi za področje prebojne inovativnosti. Kakšna je razlika?

Množično inoviranje si lahko razlagamo na več načinov: kot veliko število ljudi, vključenih v proces inoviranja (od izboljšav do prebojnih inovacij); le-to je ključnega pomena za ustvarjanje inovacijske kulture, dinamičnega stanja v podjetju, s pomočjo katerega je podjetje prožno in sposobno neprestanega prilagajanja in spreminjanja; v vašem primeru sem imela občutek, da množično inoviranje razumete kot timsko inoviranje. Tudi to je zelo pomembno. To je ena od ključnih lastnosti inovacijskih ekosistemov. Imenujemo jo medstrukturno povezovanje in znatno pripomore k oblikovanju celostnih inovacijskih predlogov. Inovativni preboji pa so tisti inovacijski predlogi, ki spremenijo osnove poslovanja, pripomorejo k oblikovanju nove industrije in/ali novega področja ustvarjanja dodane vrednosti. Rečemo jim tudi

radikalne inovacije. Le-te se pojavijo bolj poredko, a da se lahko uspešno in hitro pripeljejo do tržne manifestacije, v podjetju potrebujemo čim širše vpeljeno množično inoviranje, ki vzdržuje kulturo odzivnosti in prilagodljivosti.

Kolektor je že dosegel 1,2 inovacije na zaposlenega, cilja pa na 4 inovacije na vsakega zaposlenega na leto. To pomeni na leto 12.000 idej, kar bi dalo koncernu veliko prednosti. V inovativne procese je vključenih 70 odstotkov zaposlenih. Kaj nam povedo ti podatki? Zgolj statistika verjetno le niso?

Zanimivi podatki. Pravo vrednost dobijo šele v luči ustvarjene vrednosti, stabilnosti poslovanja in prilagodljivosti. Vsekakor čestitke za doseženo in veliko uspeha pri realizaciji ambicioznih ciljev. Resničen uspeh bo organizacija dosegla, ko bo inovativnost način življenja vseh. Pomemben korak na tej poti pa je celosten osebni razvoj ljudi.

Vzemimo pod drobnogled inovatorsko kulturo v podjetjih. Se jo da v celoti naučiti/osvojiti ali je morda pogojena tudi z drugimi dejavniki – okoljem, v katerem podjetje deluje, izobrazbeno strukturo zaposlenih idr.?

Osnova uspešnega inoviranja je najprej prebujanje ustvarjalnega duha, radovednosti in občutek varnosti v smislu iskanja novih pogledov, razmišljanj in drugačnih rešitev, kot jih je podjetje vajeno. To je potrebno prebuditi. Ustvarjalni naboj vsi nosimo v sebi. Inovacijskih procesov, odkrivanja priložnosti, razumevanje potreb, obnašanj pa se lahko naučimo. Ljudje so tisti, ki so gonilna sila napredka vsakega podjetja. Kot ste izpostavili na okrogli mizi na Zaposlitvenem sejmu v Postojni, ki ste jo vodili, je znanje seveda zelo pomembno, je pa le ena od komponent uspešnega človeka.

Vse bolj pa tudi ugotavljamo, da nam pri tem lahko pomaga še eno orodje, ki smo ga do sedaj v poslovnem svetu procesov zanemarjali – intuicija kot orodje za dostop do nezavednega na nivoju posameznika ali skupnosti. Vse bolj prakticiramo uspešno povezovanje znanja, izkušenj in odkrivanja nezavednega.

V Idriji ste bili prvič na inovatorski konferenci; je obisk zadostil vaš pričakovanja?

Kolektor je zelo spoštovano in uspešno podjetje. Dogodek je bil lep in prijeten, a zelo tehnološko obarvan. Celo malo sramežljiv. Predlagam, da ga v bodoče izkoristite za širjenje inovacijske kulture med zaposlenimi in ga bolj popularizirate. Sicer pa hvala za vaše povabilo. Bilo mi je v resnično čast in veselje preživeti popoldan z vami. Veliko uspeha, radovednega duha in prepoznanih priložnosti tudi v bodoče.

Znani inovatorji leta 2011

Od leve proti desni so glavni izvršni direktor koncerna Kolektor Radovan Bolko in inovatorji Denis Tomič, Franko Ogrizek, Ivan Štucin, Matej Rudolf, dr. Zmago Jereb, Simon Medved, Sonja Leskovec Mohorič, Bernarda Uršič Steiner in Primož Gorjup

Kolektor že leta spodbuja množično inovativno delavnost, saj se zaveda, da je prav vsaka ideja lahko osnova za napredek, realizacija idej pa omogoča, da podjetje ostaja korak pred konkurenco. Letos je Kolektor inovatorje leta razglasil v kar šestih kategorijah. Trem kategorijam na področju množične inovativne dejavnosti so dodali še tri kategorije na področju prebojne inovativne dejavnosti.

Inovator leta v kategoriji koristni predlogi – posamezniki je postal **Denis Tomič**, ki je kot procesni inženir prijavil 39 malih izboljšav, od tega jih je realiziral kar 36. Med skupinami v kategoriji koristni predlogi je bila za najboljšo in s tem za inovatorja leta izbrana skupina operativna tehnologija hišne tehnike Kolektorja Liv. Omenjena skupina je v svojem podjetju dosegla najvišje število realiziranih izboljšav na zaposlenega. Za inovatorja leta v kategoriji tehnične in druge izboljšave je bil izbran **Ivan Štucin** iz podjetja Kolektor KFH. Z njegovo inovacijo korekcije manipulacije pri brizganju drobnih izdelkov se je čas cikla zmanjšal za 14 sekund kar pomeni 41-odstotni dvig izdelanih kosov na izmeno.

Na področju prebojne inovativnosti sta inovatorja za izboljšave proizvodnih procesov postala **Matej Rudolf** in **dr. Zmago Jereb**. Naziv sta si prislužila za indikacijo morebitnih (»vertikalnih«) razpok v grafitu po brizganju. Za inovatorja na področju izboljšave izdelkov, polizdelkov in storitev so razglasili **Simona Medveda** zaradi njegove zasnove, simulacije in optimizacije alternativne izvedbe induktivnega modula za kupca Bosch. Inovatorji leta na področju izboljšave netehnoloških procesov pa so postali **Sonja Leskovec Mohorič**, **Bernarda Uršič Steiner** in **Primož Gorjup**, avtorji filtra za vrednotenje tržnih priložnosti.

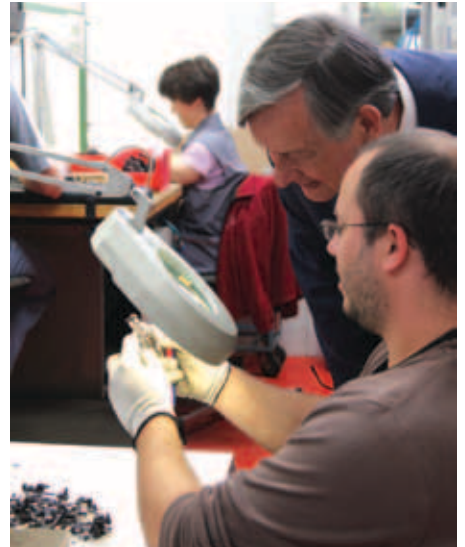
Kot je na 2. inovatorski konferenci povedal glavni izvršni direktor koncerna Kolektor **Radovan Bolko**, se število predlogov na zaposlenega iz leta v leto vztrajno povečuje. V preteklem letu so tako v podjetjih Ascom, Kolektor Group, Kolektor Liv, Kolektor KFH, Kolektor Sikom in Kolektor Orodjarna, v kateri inovativno dejavnost spremljajo preko portala inventivne dejavnosti, dosegli 1,2 predloga na zaposlenega. Kolektor KFH pa je postalo prvo podjetje, ki je doseglo in celo preseгло načrtovane cilje, to je štiri ideje na zaposlenega na leto. Dosegli so 4,4 predloge na zaposlenega, 93-odstotno realizacijo predlogov in 70-odstotno udeležbo zaposlenih v dejavnosti.

PREDSEDNIK DRŽAVE DR. DANILO TÜRK SI JE OGLEDAL PROIZVODNJO NA ASCOMU

V okviru delovnega obiska v Idriji se je predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk z delegacijo srečal tudi z vodstvom koncerna Kolektor, družbe FMR in podjetja Ascom. To je bil predsednikov že tretji obisk v Kolektorju. Pred tem se je v njem mudil ob otvoritvi prenovljene Gimnazije Jurija Vege Idrija aprila leta 2008 in ob slavnostni otvoritvi Razvojno-tržnega centra junija lani.

Predsednik države dr. Danilo Türk je ob obisku pohvalil tako Idrijo, ki spada med najuspešnejše občine in mesta v Sloveniji, kot Kolektor, eno najuspešnejših slovenskih industrijskih podjetij. Kolektor po mnenju predsednika države dr. Türka zelo dobro skrbi za zaposlovanje invalidov: »Ascom je primer, kako na dober način povezati tržno uspešnost s skrbjo za zaposlovanje invalidov. Takšnih podjetij potrebujemo v Sloveniji čim več.« Po besedah idrijskega župana Bojana Severja, pred nastopom županske funkcije tudi zaposlenega v podjetju Ascom, se invalidska podjetja v Sloveniji težje razvijajo kot ostala. »Ascom je svetel primer,« je dejal Sever.

Sicer pa je bila rdeča nit obiska predsednika države dr. Danila Türka v Idriji vpis idrijske dediščine na Unescov seznam.

INTERNA PETKOVA IZOBRAŽEVANJA ZA ZAPOSLENE

V koncernu Kolektor posebno pozornost namenjajo kadrom in razvoju njihovih kompetenc, predvsem pridobivanju novih znanj. Kompetence poleg znanja zajemajo tudi spretnosti, osebnostne in vedenjske značilnosti, prepričanja, vrednote, samopodobo ipd. Vsi ti elementi skupaj so največje jamstvo za delovni uspeh. Dejstvo pa je, da brez znanja ni kompetentnih kadrov. Ker je od vseh kompetenc prav znanje tisto, na katerega lahko vpliva podjetje, v Kolektorju zaposlenim omogočajo stalno izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje za pridobitev novih znanj, ki so potrebna za boljše obvladovanje nalog, za katere so zadolženi.

Spomladi so naredili še korak naprej: marca so namreč začeli z internimi izobraževanji, s katerimi zaposlenim omogočajo pridobivanje tudi drugih znanj, ki niso ozko vezana na področje njihovega dela. Čeprav so predavanja in delavnice ob petkih, so se zelo dobro prijala. V službi za kadre so z odzivom zaposlenih in njihovo udeležbo izredno zadovoljni. Trenutno teče tretji sklop predavanj. Po informatiki in kontrolingu tokrat zaposleni osvajajo znanja s področja razvoja in tehnologije.

SEZNAM DOGODKOV

Pomembnejši dogodki:

September 2012 - Dan dobaviteljev

Oktober 2012 - Razvojno-tržna konferenca za Stavbno tehniko in izdelke za dom

Oktober 2012 - 2. poslovna konferenca Kolektorja Koling - Energetsko učinkovita gradnja

Kolektor se predstavi:

Oktober 2012 - Ljubljanski maraton

Oktober 2012 - eCarTec München

BLUEFUTURE – NAJ BO TUDI VAŠA PRIHODNOST MODRA

Iskanje čim boljših in uporabnikom prilagojenih rešitev na področju komunalne infrastrukture je bilo povod za sodelovanje dveh svetovno uspešnih koncernov, Kolektorja in nemškega KSB. Njuno sodelovanje temelji na večletnih medsebojnih izkušnjah na področju implementacije sistemov avtomatizacije v komunalni infrastrukturi. »Pred letom dni smo začeli snovati skupni projekt BlueFuture, skozi katerega bomo tržišču JV Evrope ponudili napredne tehnološke rešitve,« je povedal Stojan Kokošar, direktor Kolektorja Synateca in prokurist podjetja Kolektor Sinabit, in dodal: »Računam, da bomo naredili z novimi rešitvami v tem delu Evrope tudi določen tehnološki preboj v smeri učinkovite rabe energije.«

Uspešno sodelovanje Kolektorja in KSB je pozdravila tudi predsednica Slovensko-nemške gospodarske zbornice

Gertrud Rantzen. Po njenem je dogodek BlueFuture dodatna potrditev zelo dobrega sodelovanja Slovenije in Nemčije. Nemčija je namreč najpomembnejši slovenski gospodarski partner, saj več kot 20 odstotkov vsega svojega uvoza in izvoza opravi prav z Nemčijo. Nemška podjetja so pri nas zelo uspešna, enako velja za naša podjetja v Nemčiji. Kot primer slovenskega podjetja, ki je v Nemčiji zelo uspešno, je izpostavila prav Kolektor. Strokovnjaki s področja komunalne infrastrukture so mnjenja, da je možnosti uvajanja energetske učinkovitosti na tem področju veliko. Prof. dr. Brane Širok, vodja Katedre za energetska strojništvo na Fakulteti za strojništvo opaža, da so črpalke po navadi nameščene na napačnih mestih in zato ne delujejo optimalno. »Z optimizacijo sistema bi lahko veliko prihranili,« pravi dr. Širok, Marjan Silovic, direktor KSB Slovenija, pa dodaja, da je »uvajanje novih tehnologij neizogibno, saj smo preveliki porabniki energije, njene cene pa strmo naraščajo.«

JUBILEJ TUDI Z ROBERTOM KRANJCEM

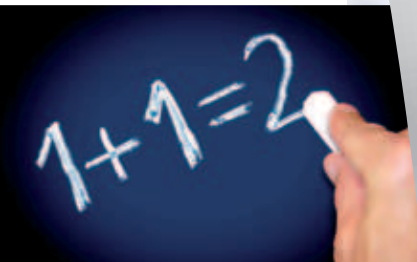

Pred odprtjem nove hale Kolektorja Etra za proizvodnjo 420-kilovoltnih transformatorjev sta po predhodnem dogovoru predsednik koncerna Kolektor Stojan Petrič in aktualni svetovni prvak v smučarskih skokih Robert Kranjec podpisala pogodbo o sodelovanju. Ta se nanaša na Kranjčevo udeležbo na petih dogodkih, ki jih bo koncern do oktobra prihodnje leto pripravil v okviru obeleževanj svoje 50-letnice. Prvega se je Robert Kranjec že udeležil. Ker ima namreč kot nordijski smučar dobre stike s severno Evropo, Kolektor Etra pa v te države izvozi največ transformatorjev različnih moči, se je udeležil tudi odprtja nove hale. Nato se je za naš časopis fotografiral še s koncernovimi izvršniki (vsi niso bili prisotni na odprtju) in njegovim predsednikom.

Vrednote koncerna Kolektor

► **Odgovornost**

► **Poštenost**

► **Vztrajnost in
borbenost**

► **Usmerjenost
h kupcu**

► **Inovativnost**

► **Timski duh**

Študentom nudimo:

- mentorstvo pri praktičnem delu, pri izdelavi seminarskih, raziskovalnih, diplomskih in magistrskih nalogah,
- svetovanje glede osebnega in strokovnega razvoja,
- udeležbo na različnih srečanjih in izobraževanjih,
- financiranje dodatnega izobraževanja v času šolanja,
- sofinanciranje strokovnih ekskurzij v tujino,
- delo na posameznih projektih,
- prakso v tujini,
- uporabo sodobne tehnične opreme,
- zaposlitev po končanem šolanju.

Prijava naj vsebuje:

- življenjepis ali CV,
- zadnje šolsko spričevalo ali potrdilo o opravljenih izpitih,
- potrdilo o vpisu za šolsko ali študijsko leto 2012/2013,
- priznanja in pohvale za dosežke med dosedanjim šolanjem.

Kolektor v šolskem letu 2012/2013

67 štipendij za dijake in študente vseh letnikov

Na idrijski lokaciji razpisujejo družbe Kolektor Group d.o.o., Kolektor Sikom d.o.o., Kolektor Orodjarna d.o.o. in Kolektor KFH d.o.o. kadrovske štipendije:

Naziv izobrazbe	Število štipendij
Mag. ekonomije	3
Mag. inž. strojništva	4
Mag. inž. elektrotehnike	5
Dipl. inž. strojništva (UN)	10
Dipl. inž. strojništva (VS)	3
Dipl. inž. elektrotehnike (UN)	1
Dipl. inž. računalništva in informatike (UN)	1
Dipl. inž. računalništva in informatike (VS)	1
Inženir strojništva	1
Strojni tehnik	8
Tehnik mehatronike	8
Elektrotehnik	6
Mehatronik operater	4

Družba Nebesa d.o.o.:

Organizator poslovanja v gostinstvu in turizmu	1

Na lokaciji Kočevje razpisuje Kolektor Sikom d.o.o. kadrovske štipendije:

Strojni tehnik	2
Elektrotehnik	1

Na lokaciji Ljubljana razpisuje Kolektor Etra d.o.o. kadrovske štipendije:

Mag. inž. strojništva - smer proizvodno strojništvo	1
Mag. inž. elektrotehnike - smer elektroenergetika	1

Na lokaciji Postojna razpisujeta družbi Kolektor Liv d.o.o. in Kolektor Orodjarna d.o.o., PE Postojna kadrovske štipendije:

Mag. inž. strojništva	2
Dipl. inž. strojništva (VS)	1
Strojni tehnik	1

V Bosni in Hercegovini (lokacija Laktaši) razpisuje družba Kolektor Bosna d.o.o. kadrovske štipendije:

Dipl. inž. strojništva (UN)	2

Prijave za pridobitev kadrovske štipendije pošljite na naslove:

Lokacija Idrija in Kočevje:

Kolektor Group d.o.o.
Služba za kadre
Vojkova ulica 10
5280 Idrija

Lokacija Postojna:

Kolektor Liv d.o.o.
Kadrovska splošna služba
Industrijska cesta 2
6230 Postojna

Lokacija Ljubljana:

Kolektor Etra d.o.o.
Šlandrova ulica 10
1231 Ljubljana

Lokacija BiH:

Kolektor Bosna d.o.o.
Namanjina 33
BA-78250 Laktaši
Bosna in Hercegovina

Feritna jedra za elektroniko v hibridnih vozilih

Filip Šemrl

Kolektor Magma za podjetje Bosch G.m.b.H. od sredine lanskega leta razvija feritni sklop, ki ga bo ta dobavljal izdelovalcem hibridnih vozil. »Z razvojem smo že tako daleč, da to ni samo projekt Kolektorja Magme, temveč Kolektorja Groupa, saj smo izkoristili vse sinergije znotraj koncerna, ki se kažejo predvsem v povezavi s Kolektorjevo Hibridiko,« je dejal dr. Vladimir Boštjan Bregar.

»Na koncernovo prodajno službo smo se oprli predvsem zato, ker ima ta izkušnje in povezave z avtomobilsko industrijo, kateri je omenjeni izdelek tudi namenjen,« je dejal direktor Kolektorja Magme **Bogo Miklavčič**. »Imamo dovolj proizvodnih zmogljivosti, da lahko Boschu na leto

S tako imenovanim projektom PCU (Power Control Unit) namerava koncern Kolektor postati Boschev razvojni dobavitelj. Uspeh projekta je pomemben tako za koncern kot za Kolektor Magma, ki bi z njegovo uresničitvijo zaživela in končno začela normalno poslovati. Do poletja bodo v Kolektorju Magmi pripravili B-vzorke, kar pomeni, da bo Bosch kmalu za tem dal zeleno luč za serijsko proizvodnjo. V Kolektorju Magmi ocenjujejo, da imajo veliko možnosti, saj naročniku nudijo celovito rešitev. »Kolektor Group s tem proizvodom v odnosu do Boscha nastopa kot razvojni partner,« je še posebej poudaril dr. Vladimir Boštjan Bregar, vodja razvoja v Kolektorju Magmi. »Uresničitev projekta bi bila za skupino in njen sestavni del, ki bi znatno povečal promet, dobra,« je bil prepričljiv direktor Kolektorja Magme Bogo Miklavčič.

Dr. Vladimir Boštjan Bregar pred sistemom za merjenje močnostnih (vatnih) izgub, ki so ga uporabljali za tako imenovani projekt PCU

zagotovimo milijon tovrstnih izdelkov, kar bi za nas predstavljalo polovico večji prihodek na področju feritnih jeder.« Vodja razvoja v Kolektorju Magmi **dr. Vladimir Boštjan Bregar** ga je dopolnil: »Menim, da imamo dobre možnosti za uspeh, ker ta trenutek nudimo tako feritno jedro kot tudi plastiko in bakrene povezave. Boschu ne ponujamo samo ferita, temveč celotni izdelek in srčno upamo, da nam bo uspelo. Ponudili smo jim tudi alternativno inovativno različico, zato ne preseneča, da so avtorja ideje **Simona Medveda** z našega oddelka pred časom razglasili za koncernovega prebojnega inovatorja leta.«

Radovan Bolko:

»V primeru te prijave je bila komisija v dilemi, saj pravzaprav ne gre za inovacijo. Dokončen status inovacije dobi ideja oziroma invencija šele takrat, ko jo sprejmejo tržišče in kupci ter začne prinašati denar. V tem primeru pa še nismo tako daleč. Vendar je pri odločitvi pretehtala originalnost ideje, ki

je bila popolnoma nova tudi za vse Boscheve strokovnjake; je velik tržni potencial, za katerega verjamemo, da ga bomo uspeli realizirati.«

Kolektor Orodjarna z novim profitnim centrom

Z mesecem majem je znotraj Kolektorja Orodjarne, ki združuje profitne centre Orodjarna Idrija, Orodjarna Postojna, Strojegradnja in avtomatizacija, začel delovati še četrti profitni center, to je PC Vision (strojni vid). Omenjeni profitni center je prevzel naloge s področja strojnega vida, ki sta jih do sedaj opravljala podjetje FDS Research in koncernova skupina iDrium. Vodja nove enote PC Vision je dr. Jure Skvarč.

Sodelovanje podjetij FDS Research in Kolektor ima že dolgo tradicijo. Kot je povedal vodja novega poslovnega centra dr. Jure Skvarč, je bila optična kontrola surovcev HPG prvi sistem, ki ga je FDS Research implementiral v proizvodnjo. Od takrat so sodelovali z roko v roki. Z združitvijo in ustanovitvijo novega poslovnega centra Vision ta postaja ponudnik celovitih rešitev na področju strojnega vida – od najpreprostejših lup do kompleksnejših sistemov.

Ekipa PC Vision šteje pet članov in čeprav deluje šele slaba dva meseca aktivno dela na projektih, podpisali pa so tudi že nove pogodbe z zunanjimi kupci. Vzporedno s projekti za zunanje naročnike pa bodo sodelovali tudi na projektih znotraj koncerna Kolektor. Prav v teh dneh aplikativna

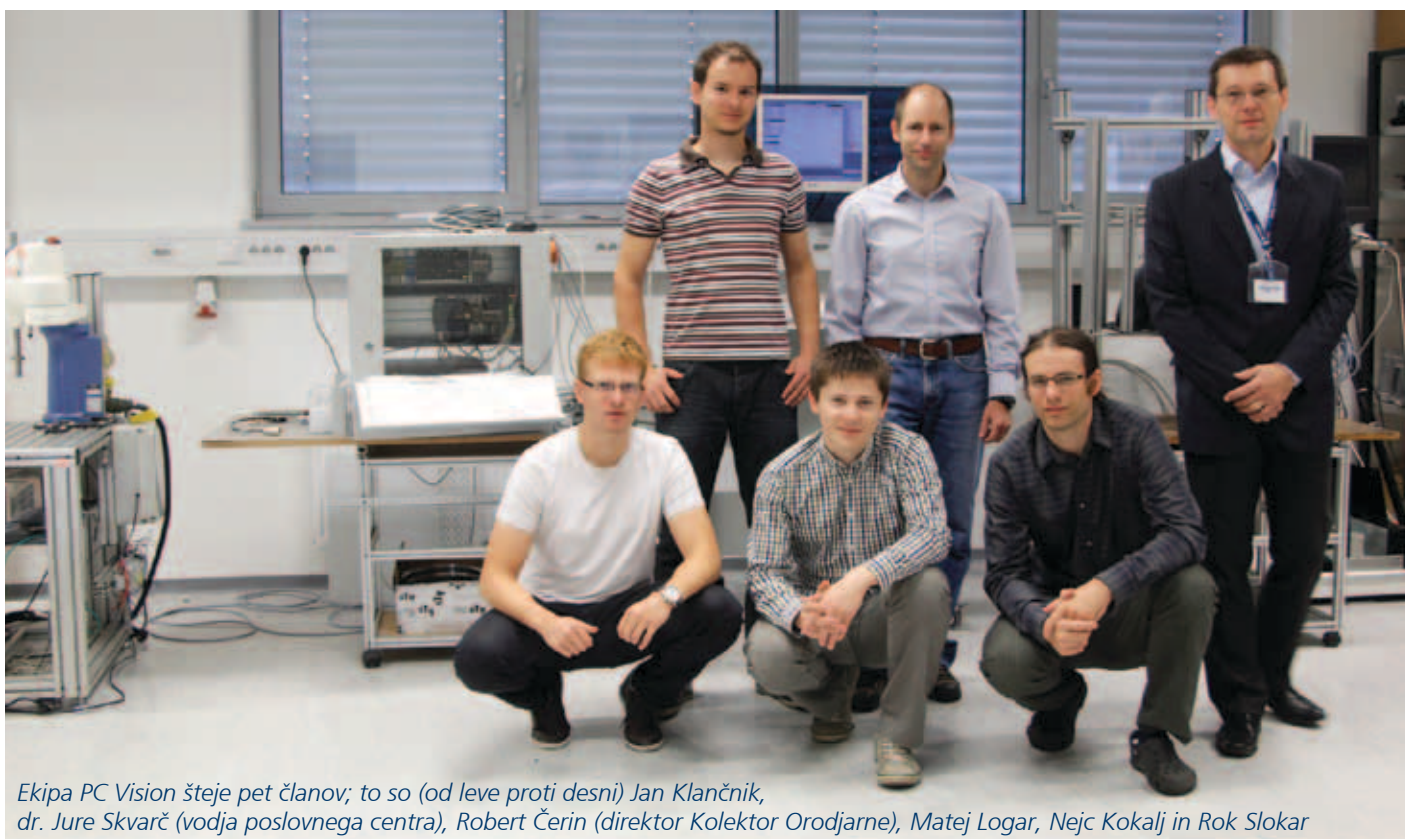
skupina v okviru strojogradnje, katere vodja projektov strojnega vida je Ciril Svetik, preizkuša novo verzijo programa FI na stroju JOŽA-5, ki je namenjen za končno kontrolo HPG komutatorjev. Na stroju JOŽA-5 je eno stacionarno in tri rotacijska optična merilna mesta. Stacionarnemu merilnemu mestu z eno kamero je dodana laserska kontrola premera izdelka, na vsakem rotacijskem merilnem mestu pa so, glede na nabor napak, postavljene štiri kamere z ustreznimi osvetlitvami. Zajem in analiza

Robert Čerin:

“Z novim poslovnim centrom bosta orodjarna in strojogradnja znotraj Kolektorja Orodjarne lahko kupcem nudila celovite rešitve od izdelave orodji, izgradnje linij in specialnih strojev do optične kontrole izdelkov, izdelanih na linijah za različne kupce, izdelke in industrije. Z integracijo zaposlenih iz podjetja FDS Research v Kolektor Orodjarno d. o. o. smo pridobili tudi nove kupce in to nam odpira nove priložnosti na trgu.”

Dr. Jure Skvarč:

“Z združitvijo smo naredili velik napredek, saj smo si priključili skupino, ki nam podzavestno nudi neko varnost v smislu velikosti, nove poslovne priložnosti, podporne aktivnosti, kot je logistika ipd. Kolektor Orodjarna nudi izdelavo specialnih mehanskih orodij in je s tehnologijo, ki jo obvladamo, najboljša možna kombinacija.”

Ekipa PC Vision šteje pet članov; to so (od leve proti desni) Jan Klančnik, dr. Jure Skvarč (vodja poslovnega centra), Robert Čerin (direktor Kolektor Orodjarne), Matej Logar, Nejc Kokalj in Rok Slokar

slik se vrši med kontinuiranim vrtenjem izdelka. Združitev kapacitet bo prav pri teh projektih notranjemu kupcu omogočala zagotovitev maksimalne podpore.

Poslovni center Vision je torej prevzel vse aktivnosti na področju razvoja optičnih sistemov znotraj koncerna, prvenstvena naloga je nadaljnji razvoj softwerja FI. Aplikativna ekipa v strojogradnji pa bo

pod vodstvom Cirila Svetika in z podporo skupine za optične kontrole poskrbela, da bodo te rešitve zaživele tudi v proizvodnji. Z integracijo opreme skupine Vision, optičnih principov, preizkušanja in vrednotenja rezultatov zagotavlja aplikativna ekipa proizvodnji prilagojeno delovanje stroja in fleksibilno reagiranje na spremembe izdelkov in njihovih optičnih lastnosti.

Aplikativna ekipa v strojogradnji, katere gonilni sili sta Ciril Svetik (levo) in Jernej Skrt (desno) bo poskrbela, da bodo rešitve zaživele tudi v proizvodnji

Divizija A se predstavi

Polona Rupnik

Divizija A Kolektorja Sikoma je po prodaji eden največjih obratov v skupini Kolektor, po količini izdelanih komutatorjev pa je največji na svetu in je razvojni partner pri kupcih Bosch in Brose. Z najetimi delavci ekipe Divizije A trenutno šteje 203 delavce. Lani so ustvarili 49 milijonov evrov prometa. Dodana vrednost na zaposlenega je več kot 40 tisoč evrov. Divizijo A zadnja tri leta vodi Marko Vihtelič.

V Diviziji A izdelujejo komutatorje za dva proizvodna programa, in sicer za proizvodni program HB (komutatorji za hlajenje motorja, aktuatorji, brisalci, HVAC (hlajenje, gretje kabine), ABS, ESP, hišni aparati ...) in profilni program (pralni stroji, sesalne enote, ročna orodja, starterji). Več kot 80 odstotkov komutatorjev, ki jih izdelajo v Diviziji A, je namenjenih za avtomobilsko industrijo. Njihov največji kupec je Bosch. Iz leta v leto strmo narašča število izdelanih kosov surovcev.

Nov Biraghijev brizgalni stroj, s katerim se je okrepila Divizija A

Leta 2009 so proizvedli 96 milijonov kosov, lani že 135 milijonov, letos naj bi jih 143 milijonov. Načrti za letošnje leto so optimistični. Kljub pričakovani slabši prodaji kot v lanskem letu, kar naj bi bila posledica selitve dela proizvodnje v Dekane,

trenutni rezultati kažejo, da bodo lani doseženo prodajo letos celo preseгли.

Diviziji A je v zadnjih letih uspelo uspešno nadomestiti profilni komutator s komutatorjem HBCK, kar ji omogoča cenejšo izvedbo za enako ali še boljšo

Prvi brizgalni stroj znamke Biraghi, ki so ga dobili v Kolektorjevi podružnici v Dekanih

kakovost. Izziv, s katerim se bodo morali soočiti v prihodnje, pa je zamenjava komutatorja HB s t. i. zloženim komutatorjem. Kot pravi Marko Vihtelič, je njihovo poslanstvo ostati razvojni partner za avtomobilsko industrijo z razvojem novih, cenejših tehnologij enake ali boljše kakovosti, zunanjim in notranjim kupcem dobavljati izdelke in polizdelke zahtevane kakovosti in v dogovorjenem roku, ter povezanim podjetjem v skupini Kolektor nuditi podporo in pomoč na področju tračnih in profilnih komutatorjev.

Sicer pa so za Divizijo A pestri meseci. Konec aprila in v začetku maja so v Dekane začeli seliti del proizvodnje. Selilo se je dve liniji; začetno linijo z brizgalnim strojem in kompletno končno linijo.

Z omenjenima linijama se je selilo tudi približno 450.000 kom./mesec za ruskega in nemškega kupca. S tem se je pridobilo potreben prostor za novo zmogljivejšo linijo z večjim brizgalnim strojem. Obenem pa se bo preneslo program komutatorjev HPL, katerih proizvodnja trenutno poteka v drugi diviziji.

Divizija A bo s tem prenosom vsekakor pridobila na produktivnosti – skoraj enkrat več bo zabrizganih kosov na enoto časa na novem stroju kot do sedaj – z novim programom pa tudi na dvigu donosnosti programa Divizije A. Dekani so s to selitvijo pridobili novejša linija, kot jih trenutno imajo, saj bodo lahko proizvajali več in boljše kakovosti.

Kolektor se je predstavil Japoncem

Slovenski avtomobilski grozd je ob podpori slovenskega veleposlaništva v Tokiu in ministrstva za zunanje zadeve ter združenj japonskih proizvajalcev vozil JAMA in japonskih proizvajalcev komponent JAPIA v Tokiu pripravil seminar, na katerem so se slovenski dobavitelji avtomobilski industriji predstavili vodjem nabav in razvoja japonskih proizvajalcev vozil in nekaterim ključnim dobaviteljev. Med podjetji, ki so se predstavila, je bil tudi Kolektor.

Namen seminarja je bil v kar najboljši luči predstaviti slovensko avtomobilsko industrijo, si izmenjati mnenja o trendih v tem segmentu in se pogovoriti o možnostih sodelovanja. Da bi slovenska podjetja svojo predstavitev na japonskem res dobro izkoristila, so se v Slovenskem avtomobilskem grozdu odločili še za skupen nastop na sejmu Automotive Engineering Expo 2012 v Yokohami, ki ga vsako leto organizira japonsko združenje inženirjev v avtomobilski industriji. Po besedah **Mateja Tušarja**, direktorja Kolektorja Sinyung, ki je na Japonskem zastopal in predstavljal koncern Kolektor, je predstavitev dosegla svoj namen. Kolektor je namreč požel veliko zanimanja tako pri obstoječih japonskih kupcih kot tudi pri potencialnih novih strankah. Kot je še povedal Tušar, je bil glavni poudarek sejma na hibridni tehnologiji in električnih vozilih.

SiEVA – Poslovna enota Idrija

Ludvik Kumar

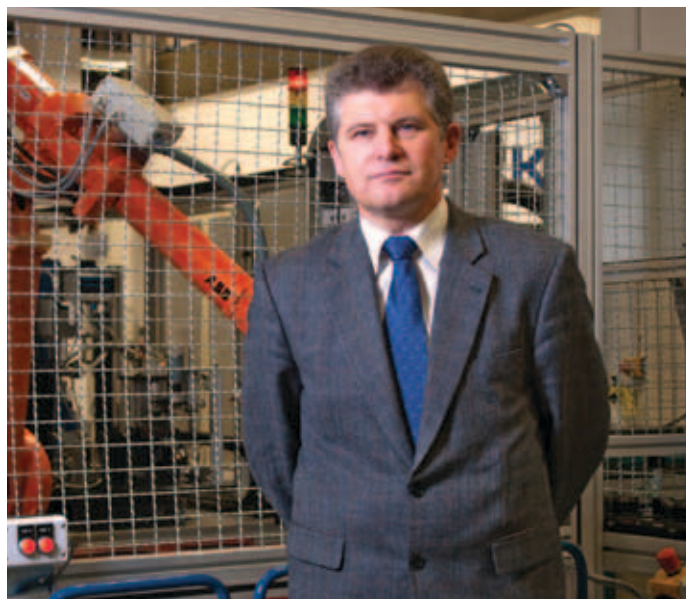
Že pol leta nas pred stranskim vhomom in na stopnišču RTC spremlja napis »SiEVA, podjetje za razvoj in trženje v avtomobilski industriji, d. o. o. – Poslovna enota Idrija«. Kljub temu le redki vedo in poznajo podrobnosti.

SiEVA, d. o. o. – katere kratko ime izhaja iz kratice za Slovenski Ekološki Varen Avto – je družba, ki so jo ustanovili Cimos, d. d., Hidria AET, d. o. o., Hidia Rotomatika, d. o. o., Iskra Avtoelektrika, d. d., Iskra Mehanizmi, d. d., Mariborska livarna Maribor, d. d., Polycom Škofja Loka, d. o. o., TPV, d. d. in Kolektor Group, d. o. o. zaradi izvedbe projekta »Razvojni centri slovenskega gospodarstva«. Ustanovitev je rezultat uspešne prijave na Javni razpisa za pridobitev sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj v lanskem letu. Dejavnost družbe delno sofinancira Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. Družba ima sedež v Šempertu pri Gorici, pri vsakem od ustanoviteljev pa deluje poslovna enota, in sicer kot samostojen profitni center.

V idrijski poslovni enoti je trenutno devet zaposlenih, od tega dva za polovični delovni čas. Z delom, ki je omejeno na razvoj izdelkov, smo pričeli 1. 7. 2011. Proizvodnja ni stvar dejavnosti SiEVE. Seveda razvoj izdelka ne zajema samo načrtovanja, testiranja, izdelave prototipov itd., temveč tudi razvoj procesov in industrializacijo. Razvoj v avtomobilski industriji štejemo za uspešno zaključenega šele, ko razvit proizvod uspešno ponudimo kupcu. To pa je možno le, če ga prepričamo, da je proizvod primeren za množično proizvodnjo s kakovostjo, ki jo ta dejavnost zahteva.

Razvoj za podjetje novih proizvodov ni zahteven samo s stališča znanja in pomanjkanja izkušenj, temveč velik problem predstavlja tudi pomanjkanje ustrezne razvojne in testne opreme. Prav nerazpolaganje z ustrezno opremo je že zavrlo ali ustavilo prenekateri projekt. Sofinanciranje razvojne opreme in razvojnega dela, ki ga ima SiEVA na voljo, seveda ne pomeni lažjih ali manj pretehtanih odločitev o nabavi opreme, je pa lahko dejstvo, ki jeziček na tehtnici pomakne v prid projekta.

Naša poslovna enota SiEVE dela na dveh projektih: Hibridne komponente ekoloških pogonskih sklopov in Učinkoviti električni pomožni pogoni. Do sedaj je v okviru prvega projekta v

sodelovanju z oddelkom Razvoja (Kolektor Group) potekalo tovrstno delo predvsem na hibridnih komponentah – proizvodih, pri katerih so kovinski vodniki obrizgani s plastiko. V okviru drugega projekta poteka razvoj plastomagnetnih rotorjev za male električne pogone in razvoj specialnega električnega motorja za pogon malih plovil.

Za uspešno delo teh projektov smo nabavili kar nekaj sodobne razvojne opreme. Če omenimo samo najpomembnejšo: tridimenzionalni optični čitalnik za tridimenzionalna merjenja, tridimenzionalni konfokalni mikroskop za analizo površin, prenosni analizator zlitin XRF, klimatsko komoro in drugo laboratorijsko opremo, prototipno opremo za razvoj plastomagnetnih rotorjev, opremo za razvoj večjih drsnih obročev, ki se uporabljajo pri motorjih za pogon avtomobilov, in obdelovalni center za hitrejšo izdelavo prototipnih orodij. V letošnjem letu nameravamo investirati še v opremo za prototipno delavnico in programsko opremo za različne simulacije, brez katerih si sodobnega razvojnega dela ne moremo več predstavljati. Vsekakor je SiEVA že v prvem letu delovanja kar precej prispevala k posodobitvi razvojnega okolja na področju avtomobilskih komponent v Idriji.

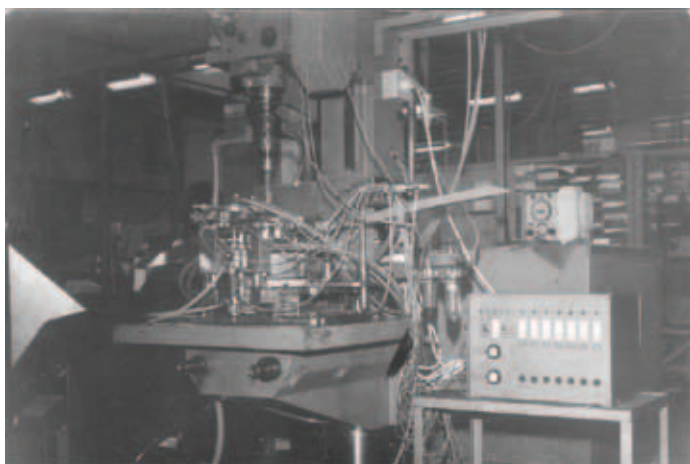
Seveda mora razvojno okolje dati tudi ustrezne razvojne rezultate; v lanskem letu je bil en mednarodni patent že prijavljen, v letošnjem letu pa delamo na dveh. Za konkretne dosežke na trgu je eno leto kratka doba. Prepričani pa smo, da bo nadaljevanje zastavljenega dela v začrtani smeri prineslo naročnikom projektov tudi konkretne finančne rezultate.

Razvoj je dobil zagon

Filip Šemrl

V obdobju med letoma 1970 in 1980 so v srednjoletni program razvoja idrijske občine zapisali, da bo osrednja akcija zagotovitev 1000 novih delovnih mest. Zaposlovanje, predvsem ženske delovne sile, je bilo namreč v občini zelo pereče. Toliko novih delovnih mest naj bi zagotovila industrija zlasti s porastom trenutno najbolj živih, delovnih in perspektivnih podjetij, med katera je sodil tudi Kolektor.

Na prvo moje pisanje so v glavnem odreagirali intervjuvanci in me opozorili še na kakšno podrobnost, ki je prej nisem opisal ali mi je niso predhodno povedali. Pisanje se nadaljuje, ostaja pa zvočni zapis vpletenih. Ivo Turk je bil edini, ki je znal oceniti, kakšen program bo prišel v Idrijo,

Med številnimi zgodnjimi inovacijami je bila tudi naprava za avtomatsko povrtavanje komutatorjev

Delavke na sestavljanju komutatorjev v prvem nadstropju starega dela tovarne

kajti Iskra je želela v Kranju ohraniti samo vitalne dele proizvodnje. Zato sta na takratni Simplex v Idrijo prototipne vzorce kolektorjev z vso dokumentacijo prinesla direktor in računovodja omenjenega podjetja. Ivo Turk, ki je bil zaposlen na Eti in je čakal na zaposlitev na fakulteti, pa je med petmesečnim službovanjem na Simplexu proučil vso dokumentacijo in že leta 1962 dal pozitivno mnenje, nakar so se vsi trije odločili, da bi bilo primerno v Idriji začeti s tovrstno proizvodnjo.

Čipke, žlikrofi in rudnik so bili sinonim za Idrijo. Zaprtost doline in njena odrezanost od sveta, ne danes, temveč še v bivši Jugoslaviji, sta botrovali dejstvu, da se je za vodstvena delovna mesta iskalo kadre med domačini. Zato ne preseneča, da se je na razpis za direktorja Kolektorja poleg pokojnega magistra Petra Rupnika leta 1976 prijavil še en kandidat. Pokojni magister Peter Rupnik, ki je takrat delal na Institutu Jožef Stefan, je za en glas »povozil« protikandidata samo zato, ker so v podjetju Kolektor raje imeli – ali bolje rečeno, potrebovali – naravoslovca kot ekonomista. Nekdo iz omenjene Kolektorjeve kadrovske komisije pa je takrat še dodal: »Peter je bil tudi naš štipendist!« Fiziko ga je poslal študirat prvi direktor Ciril Lazar, ki se je zavedal pomena take vrste študija za nadaljnji razvoj Kolektorja.

Zakaj se je Kolektor v tistem obdobju tako hitro razvijal? Ne samo zaradi inovativnosti v primerjavi z njegovimi solastniki. Zagotovo tudi zaradi naklonjenosti kupcev v sistemu Iskre, ki so v Idriji kupovali kolektorje. Njihova proizvodnja je prvotno potekala po stari tehnologiji, tehnologiji kovičenja, medtem ko so drugod po svetu že izdelovali kolektorje po tehnologiji prešanja. Prvi preboj je Kolektor storil šele, ko je z nemškim partnerjem zamenjal tehnologiji izdelovanja kolektorjev. Nadaljnji tehnološki razvoj idrijskega podjetja pa je bil z uvedbo proizvodnje hladnega preoblikovanja surovcev. Tovrstne kolektorje so izdelovali v Idriji in Kautt&Bux jih je prodajal družbi General Motors. Naslednji preboj je bil, ko so namesto iz izredno dragih bakrenih cevi začeli izdelovati t. i. kolektorje HB ter prehod iz klasičnega skladanja kolektorjev na košarično izdelavo le-teh po letu 1975. Kolektor je imel tudi vse stroje tako kot za tovrstno proizvodnjo njegova konkurenca. Storilnost ni bila nič manjša kot v Nemčiji ali kod drugod. Od 300 do 400 mark

Koristno usposabljanje v tujini

Tovarna kolektorjev v Idriji je razmeroma mlada delovna organizacija, saj le ni minilo deset let od ustanovitve. Danes zaposluje okrog 170, predvsem mladih delavcev, od teh je blizu polovica tuzni delovne sile. Podjetje je navezalo poslovno tesno sodelovanje z nemško firmo Kautt & Bux blizu Stuttgarta. S tem so dobavljajo razno opremo za izdelavo kolektorjev in druge izdelke.

V okviru strokovnega izpopolnjevanja je Tovarna kolektorjev že v zadnjih letih leta poslala v Zahodno Nemčijo pet kvalificiranih delavcev. V Idrijo so se vrnili pred kratkim in se hitro vključili v proizvodnjo. Prilagoditve Kautt & Bux so se uspešno izkazale za razna specializirana dela na brošurah, računalni in drugih strojih. To dni smo jih obiskali na delovnem mestu v orožarni.

Branko Sedej, roodjar

vanega znanja. Delo je tam boljše organizirano kot pri nas. Določeno delovno operacijo sem lahko opravil po šestih mesecih. Delovnih pogojev nam drugo dovolj ne razpolaga, medtem ko moram pri nas večkrat sam izdelati pomožno orodje za tokoče delo. Tauskajski delavci so bili z nami prijetni, saj so nam večkrat pomagali.

JELKO TUŠAR, BRUŠILEC: Delal sem na okrogelnikih: brušim nosne stroje. Pravi mi se takih izdelovih navad, ki so potrebne pri orodjih za nemškega kupca. Praviš mi koristi. Vodstvo je za nas stalno skrbelo, ker se sami ne bi zmožli, tako v delovnem času kot po njem.

STANKO JERAM, ORODJAR: Usposobil sem se za kontrolo in kalibracijo orodja. Prije v orožarni ni bilo kontrole orodja, zato je bil začetek malo težji. Kadjeje se je dobiti rezultati, orodja so precizno izdelana. Pred odhodom v Zahodno Nemčijo sem mislil, da bo tam delo težje, bolj tedo. Danes po mojem oceno, karkoli drugič. Tam zahtevajo predvsem vztrajnost, omotna spoštovanje predpisanih normativov in če se delavec tega drži, delo ni naporno.

Petega ugovornika zato ni upalo sjeti v obliki, ura je odšla konec delovnika in mislilo se mi je domov na Gor. Vendar je Ivan Leskovec, na kratko opisal svojo vlogo z avtoriteta izvajanja v Zahodni Nemčiji. Med drugim je dejal, da mu pridobljeno znanje danes ni ne koristi, ker je zaposlen na drugem delovnem mestu. Tudi on je bil zadovoljen z organizacijo dela v tauskajskem podjetju.

Ta dni so bili za delo pri firmi

Jelko Tušar, brušilec

Kautt & Bux dobro plačani. Mesečno so poprečno prejeli okrog 900 mark ali blizu 3500 dinarjev. Od tega so polovico porabili za stanovanje, hrano in druge drobne izdatke. Prebivali so blizu mesta Tübingen, ki je znano po starodavni univerzi, kjer je študiral Prerad Trubar. Prvor so imeli organiziran v tovarniškem kombijem. Z njim so se vozili tako ob sobotah in nedeljah celo na izlete.

Boj, ko se razvija poslovno tesno sodelovanje mladih podjetij v tujini, bolj se čuti potreba po strokovnem usposabljanju zaposlenih. Delovne izkušnje, ki jih pridobijo delavci v tujini, lahko upoštevajo priložnost v domačem podjetju. Tovarna kolektorjev bo v prihodnje zahtevala priložnosti za izboljšanje.

D. B.

Franko Jeram, orodjar

Cveto Erjavec, drugar

Kljub temu, da se je delovni dan iztekel, so bili ranje zelo razgovorni. Radi so se spominjali dela in splošne nastojave Idrijeja v Zahodni Nemčiji. Vsek je danes zvečji, saj zdaj gleda na delovne navade in odnose v delovni organizaciji.

CVETO ERJAVEC, STRUJAR: Strokovno izpopolnjevanje v Zahodni Nemčiji mi je zelo koristilo. V poklicu sem se izpopolnil, pridobil sem pravega novega znanja. Puhelati moram tudi tovarniške odnose med delavci in vodstvom v podjetju Kautt & Bux. Z zadovoljen sem bil tudi s hrano in prenosilim, skratka z vsem, kar so nam nudili.

BRANKO SEDJEL, ORODJAR: V Idriji sem se izpopolnil kot brušilec orodja. Pri brušenju strojev sem delal 1 mesec in pol, kar je po mojem prepričanju za pridobitev zahte-

Sindikalni občni zbori na Tolminskem

Zadnje čase je na Tolminskem opazna zelo aktivna sindikalna dejavnost. V 52 delovnih organizacijah bodo imeli v kratkem ali pa so že imeli sindikalne občne zborne. Med drugim so z zbori že opravili v kuharski tovarni igel v Planiki, v tovarni čevljev Jelen v Tolmini, grahbenem podjetju Posočje, v Elektro Tolmini ter prosvetni

delavci in delavci mlince. V soboto so razpravljali o svojih problemih tudi člani sindikata tovarne volnenih izdelkov „Bača“ v Podbedu. Tam gradijo novo predilnico, za katero so člani te delovne skupnosti izražali veliko priložnostnega dela.

Razen volitev novih vodstev se pogovarjajo na občnih zborih o družbenem in osebni standardu članov sindikata, ki kljub hitrejšemu gospodarstvenemu napredku razmeroma zaostaja za slovenskim povprečjem. Sindikati se prav tako zelo energično zavzemajo za modernizacijo proizvodnih naprav in za izboljšanje kadrovske strukture zaposlenih v podjetjih.

S KONF

SKRB ZA D

ZEMLIŠČE ZA RAZŠIRITEV MEBLA

Tovarna pohištva Meblo v Novi Gorici le vedno razširja svojo dejavnost. Za to pa potrebuje nove proizvodne in druge prostore in zanje ustrezna zemljišča. Eno takih zemljišč, za katerega je zainteresirana tovarna, ima v uporabi planinsko društvo Nova Gorica. Tovarna in društvo se nista mogla spo-

Faksimile Primorskih novic, 13. avgust 1971, članek z naslovom Koristno usposabljanje v tujini

po današnjih izračunih so bili plačani Kolektorjevi zaposleni, kar za takratne jugoslovanske razmere ni bilo malo, toda naš delavec je v primerjavi z nemškim dobil vsaj petkrat manj. Nemci zagotovo ne bi vlagali v podjetje, če ne bi videli perspektive; toliko pa vendar nismo bili zanimivi zanje, da bi simpatizirali z nami zgolj zaradi sorodnih delovnih navad in kulture. Sodelovali so predvsem zato, ker smo bili sposobni izpolniti njihova naročila in imeli so popoln nadzor nad prodajo. Že takrat se je vodstvo Kolektorja seznanjalo z oblikami korporativnega upravljanja. Kolektor je bil v tistih letih za Kautt&Bux le proizvodni obrat.

Ker Kolektor v sedemdesetih letih ni imel denarja za nakup novih strojev, je bila vsaka pošiljka iz Kautt&Buxa dobrodošla; npr. stari stroji, a vendar so bili za Idrijčane v tehnološkem smislu novotarija. Kautt&Bux je bil namreč v tistih časih pojem proizvajalca kolektorjev v Evropi. Kolektorjeva

Strojegradnja pa je začela z delom prav takrat in je dobila krila zaradi kroničnega pomanjkanja deviz in pridobivanja uvoznih dovoljenj za uvoz opreme. Zato je podjetje kmalu postalo boljše od Kautt&Buxa. Slednji ni imel interesa, da bi v Kolektorju dobili novo opremo, ki pa je le-ta tudi ni mogel kupiti. Ves zaslužek s proizvodnjo kolektorjev v Idriji je Kautt&Bux reinvestiral v omenjeni obrat pri nas prav z rabljeno opremo. Od zaposlenih so v Kautt&Buxu zahtevali izdelavo takih komutatorjev, ki so zahtevali veliko vložene fizičnega dela.

Podjetje Kolektor je v Idriji zaživelo z jasno vizijo, že takrat usmerjeno v stalno rast produktivnosti, ki je bila za tovrstno proizvodnjo potrebna. Zato ne preseneča, da so prav idrijski sindikati leta 1971 organizirali prvo vsejugoslovansko konferenco o vlaganjih (joint venture), kjer so povedali, da se tujega kapitala ni bati. Takrat so tudi prvič

Vzpodbudni rezultati Tovarne kolektorjev

Sodobna tehnologija in vključitev v mednarodno tržišče je bilo tisto, ki je vzpodbudilo Tovarno kolektorjev v Idriji, da je podpisala z zahodnonemško firmo Kautt and Bux pogodbo o vlaganju kapitala. Prvi rezultati so se pokazali že v začetku leta 1970, ko so uvedli novo tehnologijo po licenci tujega partnerja, ki pa terja velike in sodobne proizvodne prostore. Tako so začeli lani graditi novo halo, v kateri bo stekla proizvodnja kolektorjev v drugi polovici letošnjega leta.

Pogodba o vlaganju tujega kapitala v Tovarno kolektorjev je začela veljati februarja 1969. leta in je bila ena prvih pogodb te vrste v Jugoslaviji sploh. Zaradi tega je bilo samo sklepanje pogodbe in tudi formulacija izredno težavno in iverano. Udeležba tujega partnerja je 49-odstotna. Pretežni del predstavlja nefinančni del – to je tako imenovani know-how in sicer 86 odstotkov. Finančna udeležba je samo 14-odstotna. Vendar sta oba partnerja že ob sklenitvi pogodbe prevzela obveznosti do obstoječih kreditov za skupno poslovanje v vrednosti skoraj dveh milijonov dinarjev ter obveznost do najetja novih posojil v višini 2,58 milijonov dinarjev. Firma Kautt and Bux naj bi po pogodbi odkupila od Tovarne kolektorjev letno za 1,5 milijonov zahodnonemških mark izdelkov.

Z uvedbo nove tehnologije

po licenci tujega partnerja je tovarna kolektorjev pridobila večji del sodobne strojne opreme, orodja in drugih sodobnih naprav. Vse to pa je zahtevalo strokovno izpopolnjevanje delavcev v Zahodni Nemčiji. Prvi konkretni rezultat tesnega sodelovanja z zahodnonemško firmo je Tovarna kolektorjev dosegla 1970 s povečanim izvozom v Zahodno Nemčijo, ki je znašal 4 milijone dinarjev. Lani se je dvignil že na 5 milijonov, letos pa se bo povečal za nadaljnjih 30 odstotkov. Vrednost celotne proizvodnje je leta 1968 znašala 7 milijonov dinarjev, v lanskem letu se je dvignila na 19 milijonov, letos pa delovni kolektiv pričakuje, da bo ustvaril 23 milijonov dinarjev. Po predvidevanjih bo znašala proizvodnja leta 1975 kar 38 milijonov dinarjev.

Delovni kolektiv bo v novi hali v končni fazi lahko povečal svojo proizvodnjo v primerjavi z

lanskim letom za 300%. Hala bo imela 2000 kvadratnih metrov površine. V njej bo mogoče uvesti načrtno organizacijo dela, ki jo sedaj otežujejo neprimerni prostori. Le-ti bodo potem služili za skladišče in orodjarno. Z vselitvijo v nove delovne prostore se bo povečalo število zaposlenih od 180 na 270. Objekt bo stal okrog 9 milijonov dinarjev.

Tovarna kolektorjev si je s postopno razširitvijo proizvodnega programa pridobila vrsto novih kupcev tudi doma. Poleg šempetrske Iskre, ki kupuje kolektorje že od vsega začetka, so se vpisali v listo stalnih odjemalcev še Iskra – Železniki, ladjedelnica Uljanik – Pulj, Rade Končar – Reka itd.

Zanimiv je podatek, da gre v izvoz 40 različnih tipov kolektorjev, medtem ko jih domače tržišče sprejme 22. Lani so izdelali 2 milijona 550 tisoč kolektorjev, letos pa predvidevajo povečanje na 3 milijone 300 tisoč. Tovarna kolektorjev v Idriji je poleg Elektromonta v Subotici edini proizvajalec izdelkov te vrste v državi.

B. BOŽIČ

K. I. DOČONSKA

Faksimile Primorskih novic, 21. januar 1972, članek z naslovom Vzpodbudni rezultati Tovarne kolektorjev

obelodanili, da bo Rudnik prej ali slej treba zapreti, čeprav je zaposloval še 1300 rudarjev. S postavitvijo Vleka (proizvodnje profilov) so konec sedemdesetih let postavili temelje za osamosvojitve Kolektorja. To je bila le ena izmed opornih točk v njegovem evolutivnem razvoju.

V drugi polovici sedemdesetih let so Rudnik prvič zaprli in prezaposlili rudarje. Banke so na račun razvojnih projektov posameznim delovnim organizacijam, pripravljenim zato prezaposliti rudarje, dale tudi posojila. Baje je v Idrijo zaradi prezaposlitve rudarjev prišlo kar nekaj denarja v obliki kreditov. Ne samo Kolektor, tudi druga podjetja s projekti so si s to potezo opomogla.

Recept kako dobiti sredstva je bil neponovljiv, zato Mežica le štiri leta kasneje ni mogla po stopinjah Idrije. Da pa se s tolikšnim denarjem ni naredilo še več, so krivi predvsem v regijskem središču, v Novi Gorici, ker so na odgovorna mesta v idrijski občini kadrovali premalo sposobne ljudi. Kolektor je bil vedno magnet za vodilne predvsem zato, ker se je stalno razvijal in s tem omogočal nadaljnjo perspektivo. Svet je bil željan proizvoda – kolektorja (komutatorja). Podjetje Kolektor je bilo z vidika porabe bakra zanimivo tudi za dobavitelje. Njegova (Kolektorjeva) sreča je bila, da so bili od sredine sedemdesetih let na vodilnih položajih ljudje, ki so to razumeli in izvajali pravilno dolgoročno strategijo, usmerjeno v inovativnost in trženje.

Uvodoma sem zapisal, da ima o nastanku in razvoju Kolektorja vsak svojo zgodbo. V že objavljenih in v vseh naslednjih zapisih, predvidoma do konca prihodnjega leta, se bom trudil podati čim bolj verno podobo Kolektorja od njegovih začetkov do jubilejnih 50 let. Poudariti moram, da je arhivsko gradivo o podjetju zgledno urejeno, da pa imajo sogovorniki, kot že rečeno, vsak svojo zgodbo. Pisanje o Kolektorju bom nadaljeval za obdobja 1980–1990 (razvoj in znanje), 1990–1995 (lastninjenje), 1995–2000 (rast v ameriški lasti), 2000–2005 (osamosvojitve), Kolektor po letu 2005 itd.

Idrija, 7. julij 2012

Dan Kolektorja

VABILO NA DAN KOLEKTORJA 2012

Vabimo vas, da se nam v soboto, 7. julija 2012 pridružite na tradicionalni celodnevni družinski prireditvi DAN KOLEKTORJA.

MEJCA 15:00 – 18:30

Od 15:00 dalje

Otroški vlakec, napihljiva drsalnica, otroške delavnice, igranje badmintona in namiznega tenisa, telovadba na prožnih ponjavah in skakanje na atraktivnih elastikah (bungee jumping)

16:00

Delavnica »Sobivanje s psi«, ki jo bodo vodili terapevtski pari Zavoda PET – pasja enota terapevtov

17:30

Gledališka predstava za otroke »EKO POD SMREKO« pri Kamšti

18:30

Zaključek vseh aktivnosti, druženje se nadaljuje v športnem parku pred Modro dvorano

GLAVNO PRIZORIŠČE: ŠPORTNI PARK PRED MODRO DVORANO

15:00

Pričetek družabnih iger (streljanje z lasersko puško, lokostrelstvo, elektronski pikado, mehanski rodeo, merjenje moči udarca, namizni nogomet itd.)

Nastop ansambla "ERAZEM"

18:30 – 19:00

Podelitev nagrad za športna tekmovanja

od 19:00 dalje

Nastop ansambla "ČUKI"

19:30

OSREDNJA PRIREDITEV (pozdravni govor glavnega izvršnega direktorja koncerna Kolektor)

Prisrčno vabljeni!

Služba za stike z javnostjo

KOLEKTOR

Sploh ne vem, koliko časa sem bil direktor Kolektorja

Filip Šemrl

Seveda ste vedeli, da je bil eden od direktorjev Kolektorja tudi Danijel Velikanje. Bil je pravzaprav vršilec dolžnosti direktorja, tako kot njegov predhodnik Rafael Mavri, ki je nasledil Cirila Lazarja. Takrat še ni bilo ustreznih kadrov, tudi zato, ker se je vsak raje zaposlil na rudniški upravi ali pa na občini. Moj sogovornik se je zavedal, da mlado podjetje brez direktorja ne more, zato se je tudi prijavil. Da bi preprosto začasno rešil kadrovsko sušo v podjetju, ki je najprej skrbelo za proizvodnjo in šele na to za kadrovsko pokritost posameznih sektorjev. »Postal sem vršilec dolžnosti direktorja Kolektorja. To funkcijo sem opravljal nekaj mesecev.«

Kaj ste počeli kot direktor?

Isto kot prej. Tehnolog sem bil, pa kakšne dokumente sem moral podpisovati. Občinska skupščina je bila tudi in seveda je potrdila moje vedejevstvo. Mislim, da je moje direktorovanje trajalo kakšne tri mesece.

Kaj potem?

Iskali smo novega direktorja. S finančnikom Jožetom Gregorčičem sva šla v kranjsko Iskro. Priporočali so nam Toneta Seljaka, ki je pred tem izgubil direktorsko mesto v šempetrski Iskri. Menim, da ga je spodneslo isto kot kasneje na Kolektorju. Bil je primeren za industrijsko proizvodnjo in za disciplino, ni pa bil svetovljan. Ko sva se vrnila iz Kranja, je Jože Gregorčič poročal ostalim, ki so bili za Seljaka. Dva dneva kasneje sem mu telefoniral in naslednji dan je bil Seljak že v Idriji. Vselil se je v pristoje stanovanje Kolektorja ter prevzel funkcijo direktorja.

Ste torej samo premoščali potrebo po direktorju?

Samo to in nič drugega. Nič posebnega se ni dogajalo. Pred najinim pogovorom sem razmišljal, ali je bila pogodba s Kautt&Buxom že podpisana. Mislim, da ne. Motim se. Bilo je za časa Mavrijevega vedejevstva, toda mi pogodbe nismo videli. Šele s prihodom Seljaka so se začeli bolj intenzivni stiki s Kautt&Buxom.

Je bil Seljak zadovoljen, da ste hoteli prav njega?

Ne samo zadovoljen, presrečen je bil. Bil je na

Danijel Velikanje

razpolago in je imel pisarno v Šempetru.

Pa tudi s Kolektorja se je moral neslavno posloviti?

Dokler je bil kolektiv majhen, ga je obvladal, ker se je vtaknil v vsako stvar. Potem ni mogel več in prišlo je do trenj. Preprosto ni zmožal za vsakega vedeti, kje hodi in kaj počne. Zgubil se je. Za vsako naročilnico je namreč prišel račun. Nanj je Seljak vedno napisal Pogovor! Zakaj si naročil dva svinčnika in ne smo enega? Vsak dan smo bili pri njem. Zakaj to, zakaj ono? To ga je neslo. Kot smo kasneje izvedeli, se mu je pred tem isto zgodilo v Šempetru.

Je bil zaradi tega nesrečen?

Zelo. Polna mera pa je bil Vlek. Iz žice lahko narediš tudi sto tipov kolektorjev, kar je predpogoj za uspešno tovarno kolektorjev. Ker so bili Nemci proti gradnji, je bil tudi Seljak proti. Jože Potočnik

pa je temu odločno nasprotoval. Na srečo je nato Seljak iz Kolektorja odšel v pokoj.

Zakaj sta se po vašem mnenju v Zgodovinskem arhivu v eni od Kolektorjevih škatel našli tudi pogodbi o podobnem sodelovanju Ete in Iskre Idrija z Nemci?

Ne vem, mislim, da je bilo to kasneje dodano. Sem miren človek in ničesar o tem ne vem. Lahko bi marsikaj povedal, pa ne bom.

Se spominjate kakšnega obdobja, ko vam je bilo na Kolektorju najlepše?

Vedno je bilo lepo.

Ste z vedejevstva napredovali?

Kot tehnolog sem po tistem prevzel vlogo vodje

ob točno določenem času na določenem mestu. Odpadni baker (»špene«) pa je lahko počakal. Če ga nisi prodal danes, si ga lahko jutri.

Odpadnega materiala ni bilo malo!

Tega je bilo ogromno, na mesec za pet vlačilcev, blizu 50 odstotkov odpada. Zdaj ga je bistveno manj zaradi drugačnih postopkov proizvodnje.

Kam oziroma komu ste prodajali?

Največ smo prodajali v Italijo. Doma pa smo oskrbovali Cinkarno Celje, kar je bilo okrog 10 ton na mesec, pa še ostalim smo dali kakšen tovornjak na mesec. Malo pred razpadom bivše države smo začeli dobro sodelovati z Borom. Sicer njihova žica dimenzijsko ni bila na ravni, je bila pa čistost kovine izredna.

“Postal sem v. d. direktorja Kolektorja, ker sem se zavedal, da ga podjetje potrebuje!”

komerciale, pa nabave ter prodaje in ko je direktor Slavko Močnik umrl, sem prevzel direktorovanje Prokosa.

V Kolektorju si torej napredoval, le če si kakšno kardinalno »ušpičil« si bil v nemilosti.

Nekako tako!

Pomudiva se še ob vašem drugem direktorovanju, v vlogi direktorja Prokosa. Bilo je leta 1994. Osem let ste ga vodili, vse do upokojitve.

Če se je proizvodnja v Kolektorju večala, je bilo za nas prav toliko dela, le količine odpadnega materiala so bile večje. Najprej smo prodajali samo odpadne surovine, tudi drugih podjetij, ne samo Kolektorjeve. Z železom se nismo ukvarjali. Opa! V mojem obdobju smo podirali rudniške objekte okrog topilnice. Fantje s Pivke so vse naredili in tudi dobro zaslužili. V igri za omenjeni posel sta bila Prokos in Dinos.

Kaj ste pa sicer prodajali?

S Kolektorja v glavnem baker, pri ostalih pa smo poleg bakra odkupili še kakšno plemenito kovino. Takrat sva ves posel obvladovala dva. Potem pa smo se razširili, ker smo prevzeli kooperante in dobavo polizdelkov za Kolektor. To je bilo zelo pomembno delo, ker je moral biti vhodni material

Faksimile dokumenta o imenovanju Danijela Velikanjeta za direktorja Kolektorja

Treniramo – kajti za življenje gre!

Ernesta Eržen

V naravi nas vseh je, da vedno znova poskušamo premikati meje. Tokrat jih premikamo s povezovanjem, izmenjavo izkušenj, sodelovanjem, treningom. Upošteevamo poznavanje našega terena, navad in posebnosti. Slabost našega terena je razbitost, oddaljenost posameznih vasi od centra in zato daljši odzivni čas urgentne ekipe. Pozitivno pa je, da smo prav zaradi tega bolj pripravljeni priskočiti na pomoč kot kje drugje.

Tokrat treniramo pravilne odzive in postopke v pravilnem zaporedju in hitrosti z namenom, da bomo svojcu, znancu, sodelavcu ali sočloveku poskušali uspešno pomagati, če bo v naši prisotnosti doživel srčni zastoj. Ob tem spoznavamo, da smo v verigi preživetja prvi in najpomembnejši

člen. Če se bo kopičilo znanje o tem, kako je potrebno ukrepati, bo prej ali slej nekemu dana še ena možnost v življenju.

V Kolektorju se tega še kako zavedajo, saj so že pred leti z nakupi treh defibrilatorjev (AED) in nadstandardne dodatne opreme za nudenje prve pomoči sledili sodobnim priporočilom. Na treningih defibrilacije smo spoznali opremo in zaposlene, ki so se usposabljali za rokovanje z AED. Poudarili smo še sodelovanje z urgentno ekipo, vse z namenom, da bi kot člani v verigi preživetja zaposleni lahko delovali hitro in usklajeno. Ko gre za življenje, žal ni popravnega izpita.

Defibrilatorji so v 2. nadstropju Razvojno-tržnega centra, v končni kontroli v Diviziji B in na prehodu med restavracijo Kolektor in Orodjarno, omarice z nadstandardno opremo za prvo pomoč pa so v vsakem obratu oziroma oddelku.

Ko se nekdo znajde ob človeku, ki se je nenadoma zgrudil in negiben obležal na tleh, naj glasno pokliče – na pomoč – in pristopi k ležečemu, ga nežno strese za ramena ter glasno vpraša, če je v redu. (Klic bo pritegnil še pozornost drugih, ki naj pristopijo in pomagajo.) Če se prizadeti ne odziva in ne diha ali lovi sapo (= agonalno dihanje, sopenje, grčanje – v običajnem žargonu, gasping), je potrebno začeti s postopki, ki so priporočljivi pri algoritmu za srčni zastoj. Prvih nekaj minut po srčnem zastoj prizadeti v 40 % ne diha normalno, kar opazimo kot občasne, počasne in glasne poskuse vdihov. Kadar niste prepričani da oseba diha normalno (normalno dihanje ima enakomerno ponavljajoč vzorec), ukrepajte, kot da ne diha.

Za preverjanje dihanja morate najprej sprostiti dihalno pot, kar najlažje storite, če prizadetega obrnete na hrbet, eno roko položite na čelo in nežno zvrnete glavo, z dvema prstoma druge roke pa dvignete brado. Z obrazom se sklonite nad prizadetega in 10 sekund poslušajte, občutite morebitno dihanje na svojem licu in opazujte dviganje prsnega koša. Če prizadeti ne diha normalno ali sploh ne diha, dajte navodilo za klic urgentne ekipe. Pošljite nekoga po AED.

Klic urgentne ekipe: povejte, kdo kliče, kaj, kdaj se je zgodilo, kaj že delate, komu se je zgodilo, če prizadetega poznate, natančno lokacijo dogodka, kako se do tja čim hitreje pride, dajte kontaktno telefonsko številko.

Hkrati ko poteka klic urgentni ekipi in ko nekdo

gre po defibrilator, drugi po kisikovo jeklenko, naj nekdo že izvaja srčno masažo. V prvih minutah je to najpomembnejše. Da bo usklajeno delovanje možno, pa morajo vsi zaposleni poznati lokacije, kjer se oprema nahaja, za hitro dostavo na mesto poteka oživljanja. Po možnosti naj bo to v 3 minutah.

Pokleknete ob prizadetega, določite sredino prsnega koša, dlan položite na prsnico in nanjo položite drugo roko tako, da so prsti odmaknjeni. Z iztegnjenimi rokami stiskajte prsni koš za 5 cm. Trajanje pritiska naj bo enako trajanju popustitve. Stiskajte s hitrostjo 100 stiskov na minuto, kar dosežete s štetjem 1 in 2 in 3 in ... do 10, nato 11, 12, 13 ... do 30. Sledita 2 vpiha.

Če imate zadržke za izvajanje umetnega dihanja, izvajajte vsaj neprekinjeno srčno masažo. Vsaka prva pomoč v avtu naj bi po novem že imela masko za umetno dihanje. Masko, škarje za razrez obleke, britvica, rokavice so tudi že v kompletu zraven defibrilatorja.

Po 5 ciklih 30 : 2 ali 2 minutah naj vas nekdo zamenja. Ko AED analizira ritem, je primeren čas za menjavo.

Čim ste pridobili defibrilator, ga vključite, nalepite elektrodi na gol prsni koš in sledite navodilom, ki so v slovenskem jeziku. S priloženo britvico je potrebno pobriti dlake pri poraščenem, da bo stik elektrod zadosten. Po možnosti naj to opravi pomočnik, medtem ko se neprekinjeno izvaja srčna masaža.

Prekinitev masaže naj bo samo takrat, ko AED da navodilo – ko analizira ritem in ko defibrilira. Ker imate tudi kisik, ga uporabite. Lahko uporabite dihalni balon – ambu – ali pa samo cev daste pod masko in nadaljujete z vpihi. Če z ambujem ne dosežete dviga prsnega koša, ne poskušajte naprej z nezadostnimi vpihi, raje uporabite le priloženo masko. Pretok kisika naj bo 15 l/min. Ob defibrilaciji izvor kisika odmaknite vsaj za 1 meter! Ob defibrilaciji se ne sme prizadetega nihče dotikati.

Postopki oživljanja so bili uspešni, dihanje je ponovno spontano. Ker pa je prizadeti še vedno nezavesten, ga položimo v bočni položaj. Obstanemo ob njem, da nadzorujemo dihanje.

Takoj po sprožitvi električnega sunka je potrebno 2 minuti nadaljevati z masažo srca. Prekiniti jo smemo le, če se prizadeti začne premikati, kašljati, normalno dihati. Defibrilator bo vsaki 2 minuti analiziral ritem srca in nam dal navodila. Ker imamo možnost, da smo v telefonskem stiku z urgentno ekipo, ki nam prihaja na pomoč, jo lahko ob morebitnih dvomih vedno pokličemo.

Tečaj nordijske hoje

Marjana Rejec

Podjetje Ascom Idrija je v sklopu projekta »Zdrav Kolektor« organiziralo pohod na Hleviše in tečaj nordijske hoje. Mentor je bil profesor športne vzgoje Drago Kavčič, sodeloval pa je tudi dr. med. Bojan Pelhan. Z veseljem sem se prijavila in nestrpno pričakovala petek, 18. 5. 2012, ko smo se ob 16. uri zbrali na Trgu sv. Ahacija oz. na »placu« v Idriji. Sodelujočih nas je bilo 18 sodelavcev.

Dobre volje smo krenili in se ravno prav ogreli do točke Trate, kjer nas je pričakal Drago Kavčič z razlago in praktičnim prikazom osnov nordijske hoje. S seboj je prinesel tudi ustrezne palice za nordijsko hojo. Te so karbonske in se v nekaterih pomembnih detajlih razlikujejo od pohodnih palic, zato se za nordijsko hojo priporoča njihova uporaba. Z menoj je bila tolmačka Mojca Klepec Korenjak in mi tolmačila vse, kar je bilo povedanega v zvezi z nordijsko hojo, prav tako tudi v pogovoru s sodelavci. Ko smo osvojili osnovne korake, smo nadaljevali pot proti vrhu Hleviš. Dobro sem se počutila v družbi sodelavcev, ki so naju s tolmačko lepo sprejeli, in počutila sem se enakovredna vsem

ostalim. Pot je bila naporna, a je v dobri družbi hitro minila. Na vrhu smo se še malo družili v planinski koči, nato pa se proti večeru dobre volje, polni lepih vtisov in novih informacij vrnili proti domu. Preden smo se poslovili, smo se še dogovorili, da se kmalu ponovno srečamo ob podobni priložnosti, na novem pohodu.

Še nekaj besed o nordijski hoji

Nordijska hoja je oblika hoje s palicami, pri kateri hodimo čim bolj naravno. To nam omogočajo posebne, za to aktivnost primerne palice. Gibanje rok je takšno kot pri hoji brez palic, le koraki so nekoliko daljši. Izboljša se splošno počutje, pridobimo več energije in življenjske moči, saj se v naravi najlažje odmaknemo od vsakdana, se sprostimo in premagamo utrujenost, jezo, razdražljivost ...

Nordijska hoja nam je kot oblika gibanja najbližja in primerna je za vsakogar. Uporaba palic omogoča, da pri hoji uporabljamo tudi mišice trupa in rok. Je ena najbolj učinkovitih in dostopnih telesnih aktivnosti, pri kateri potrebujemo le palice, tekaške ali pohodne čevlje, dobro voljo in naravo.

Kolektor Etra na strehi Evrope

Ladislav Kladnik

Elbrus (5642 m) je najvišja gora Evrope in leži v zahodnem delu ruskega gorovja Kavkaz ob meji z Gruzijo. Je dvogrbi vulkan, prekrit z ledom. Sam pristop na vrh tehnično ni zahteven, vendar pa je ravno zaradi podcenjevanja vsako leto od 15 do 30 smrtnih žrtev. Ob mrazu in vetru kaj kmalu ta beli nedolžni vrh postane zahrbtna gladka ledena plošča.

Že lansko leto smo imeli vse plačano, pa je načrt zaradi nemirov v regiji Elbrus propadel (zminirana žičnica, najdeno razstrelivo v hotelu in ubiti lokalni policisti). Pol leta je bila regija zaprta za turizem. Letos se nas je osem udeležencev na hitro odločilo za turo, saj smo načrtovano Kitajsko zaradi prevelikega povišanja cen odpovedali.

Iz Benetk, prek Münchna, Moskve v Mineralnye Vody in po dveh dneh smo prispeli v dolino Baskau ter se nastanili v mestecu Azau na 2180 metrih. Po treh dneh aklimatizacijskih tur po planotah Elbrusa smo se četrty dan z vso ropotijo odpravili do najvišjega bivališča, imenovanega »sodčki«. To je mesto na višini 3800 metrov, kjer so locirana bivališča, podobna

ležečim kovinskim cisternam. V njih sta dva prostora namenjena za spanje, na sredi pa je jedilnica. Še isti dan smo se zaradi aklimatizacije povzpeli do višine 5000 metrov. Naslednji dan je bil namenjen počitku. Kakor vsako popoldne je tudi ta dan na višini 3800 metrov in ob temperaturi 26 °C močno snežilo. Gora je ledenik in ledene plošče se kažejo že od višine 4600 metrov. Ker ni bilo vetra in hudega mraza, je južni sneg obstal na ledeni podlagi. Naslednji dan smo sredi mrzle in krasne zvezdnate noči že krenili proti vrhu. Razmere so bile zaradi novega snega odlične, prav tako tudi vreme brez oblaka in razgled v dolino. Po osmih urah hoje s smučmi smo skupaj dosegli vrh. Po krajšem počitku smo si pripeli smučke in odsmučali skoraj 2000 višinskih metrov do našega bivališča, pospravili opremo in se polni lepih vtisov vrnili v dolino.

Naslednji dan smo obiskali še 3900 metrov visoko smučišče Cheget, od koder je bil lep razgled na Elbrus in na okoliške vrhove, pobeljene s snegom. Slovo od vodnika, voznja s kombijem – ne vem, kako si je zaslužil tako ime – in letalski prevozi so nam zopet vzeli dva dni. Vse je hitro minilo, ostali pa so nam čudoviti spomini.

Kolektorjevi ekipi pokal za najštevilčnejšo ekipo na Maratonu Franja

Kolektorjeva ekipa kolesarjev sicer ni bila tako množična kot lansko leto, ko se je največjega kolesarskega praznika pri nas udeležila rekordno velika ekipa kolesarjev in kolesark – bilo jih je 142 – a za to številko ni zaostajala prav veliko.

Zgodnje skupinske prijave in deževno vreme v dneh pred maratonom so terjale svoj davek. 130

kolesark in kolesarjev v Kolektorjevih dresih pa je vsekakor številka, ki ji lahko zavida marsikdo. Je tudi številka, ki je pokal za najštevilčnejšo ekipo ponovno prinesla v Idrijo.

Kolektorjeva ekipa je, kot že napisano, letos štela 130 kolesarjev, 117 moških in 13 žensk. Dobra polovica jih je (večina jih je na fotografiji) prekolesarila 97 kilometrov dolgo progo, druga polovica pa se je podala na 156-kilometrsko progo prek Idrije in Kladja nazaj v Ljubljano.

Na velikem maratonu je prvi od Kolektorjevih kolesarjev v cilj prikolesaril **Dejan Poljanec**, sledila sta mu **Miran Gnezda** in **Miha Tratnik Bajc**, na malem maratonu pa so bili najhitrejši **Žiga Čuk**, **Rok Hrast** in **Valter Rupnik**. Med Kolektorjevimi kolesarkami se je na velikem maratonu najbolje odrezala **Sara Drmota**. Za njo sta v cilj prišli **Špela Kokalj** in **Irena Hočevnar**. Na malem maratonu pa so bile najhitrejše **Kristina Furlan**, **Anita Česnik Mažgon** in **Martina Jesenko**.

Prenavljate kopalnico?

IZKORISTITE UGODNOSTI ZA ZAPOSLENE V KONCERNU KOLEKTOR
v trgovini podjetja Kolektor Koling v Idriji

DO
25%
POPUSTA

Sanitarna tehnika LIV

KOMPLET 1 - PO IZJEMNI CENI

LIV-FIX suhomontažni element
s splakovalnikom 9012 (Jog)
za visečo WC školjko, H = 115 cm
IDENT 195874

Aktivirna tipka APLITE ECO bela
IDENT 195851

KOMPLET 2 - PO IZJEMNI CENI

LIV-FIX suhomontažni element
s splakovalnikom 9012 (Jog)
za visečo WC školjko, H = 115 cm
IDENT 195874

Aktivirna tipka SELENITE ECO bela
IDENT 195853

Nadometni
WC-splakovalnik
ADRIA bela

IDENT 229105

Prihranek do 50 €

KOMPLET 3 - PO IZJEMNI CENI

LIV-MOUNT vgradni element
s splakovalnikom 9012 (Jog)
za visečo WC školjko, H = 105,5 cm
IDENT 195850

Aktivirna tipka APLITE ECO bela
IDENT 195851

KOMPLET 4 - PO IZJEMNI CENI

LIV-MOUNT vgradni element
s splakovalnikom 9012 (Jog)
za visečo WC školjko, H = 105,5 cm
IDENT 195850

Aktivirna tipka SELENITE ECO bela
IDENT 195853

Okoljska nagrada Združenih narodov Energy Globe Award

Dijakom drugega in tretjega letnika programa mehatronik operater so pod mentorstvom Tanje Pirih 8. 6. 2012 na avstrijskem veleposlaništvu ob Svetovnem dnevu okolja podelili nacionalno priznanje okoljske nagrade Združenih narodov Energy Globe Award.

Gre za najbolj prestižno energetske-okoljsko nagrado v okviru Združenih narodov in Programa za okolje, ki poteka na svetovni ravni v več kot 150 državah. Cilj projekta Energy Globe Award je ustvariti zavedanje o potrebnih rešitvah za naše okoljske probleme in pokazati, da lahko vsak od nas prispeva svoj del.

Izmed 1175 projektov iz 115 držav je bil projekt »Učinkovita raba energije na Gimnaziji Jurija Vege in poklicni šoli« izbran kot najboljši nacionalni projekt in nagrajen v kategoriji Mladi. Žirijo Energy Globe vodi kongresnica Maneka Gandhi, nekdanja indijska ministrica za okolje. Podporniki

⤴ Dijaki prejemajo priznanje – (od leve proti desni) Dejan Bevk, Tim Cigale, Aljaž Fekonja, Simon Drnovšček. Dijakom in mentorici Tanji Pirih sta za dosežek čestitala Nada Pavšar, predsednica Sobivanja – Društva za trajnostni razvoj, in Christian Miller, vodja gospodarskega oddelka na avstrijskem veleposlaništvu

nagrade pa so nekdanji generalni sekretar ZN Kofi Annan, nekdanji ruski predsednik Mihail Gorbačov, predsednik Evropskega parlamenta dr. Hans-Gert Pöttering, predsednik Evropske komisije José Manuel

Barroso ...

Vse nagrajene projekte lahko od 5. junija 2012 najdete na spletnem mestu www.energyglobe.info.

Idrija v Franciji osvojila tretje mesto

Monika Lapajne

Prijateljstvo z gostoljubnimi Francozi nas je tudi letošnjo pomlad odpeljalo dobrih 1500 kilometrov stran od doma. V vasi Saint-Léger-de-Montbrillais so nas na začetku tridnevnega druženja pričakali znani in novi obrazi. Z uradnim sprejemom ob pogostitvi se je začelo spoznavanje drugačnih navad, okušanje neznanih jedi in predvsem raznoliki načini sporazumevanja.

Pogosteje kot angleščino smo uporabljali pantomimo in risanje, ali pa zgolj predvidevanje o povedanem v francoščini in naš odgovor v domačem idrijskem narečju. Verjemite, da smeha ni manjkalo. Manj zapletov nam je povzročala komunikacija ob obisku vinskih kleti in pokušinah odličnega francoskega vina ter ob sladkanju z ročno izdelanimi čokoladnimi bonboni. Pri ogledih ostalih lokalnih znamenitosti sta nam bili seveda v veliko pomoč naši dve prevajalki.

Sprevod v stilu dvajsetih let kot uvod v osrednji dogodek druženja je letos nekoliko pokvarilo slabo vreme, kar pa ni preprečilo požrtvovalnosti pri »igrah brez meja«. Po disciplinah na razmočenem travniku ter večernem kvizu je ekipa Idrije med osmimi skupinami osvojila odlično tretje mesto! Razlog za zabavo v zadnji noči je bil torej

dober, prav tako tudi razpoloženje vseh predstavnikov našega mesta.

Že malce navajeni na ležernost gostiteljev smo po vsem doživetem morali nazaj proti domu. Bomo pa čez leto dni z veseljem spet upočasnili ritem za druženje s francosko navezo.

Od vrhunskega trenerja do trenerske šole

Robert Šabec

Kaj imajo skupnega rokometni klub Krim, aktualni evropski prvak ženski rokometni klub Budućnost, plavalni as Peter Mankoč, vrhunska judoistka Raša Sraka, dvakratna paraolimpijska zmagovalka in dobitnica številnih priznanj Mateja Pintar, večkratna državna prvaka v spustu s kolesi MTB Jure Gantar in Boštjan Felc, kolesarja Fredi Virag in Valter Bonča ter številni vrhunski športniki? Prvi odgovor, ki pade bralcu na pamet, je bržkone sila preprost – šport. Na prvo žogo ugotovitev vsekakor drži, naslednji prav tako pomemben razlog pa je potrebno iskati na povsem drugem mestu. Malokdo namreč ve, da v ozadju uspehov omenjenih vrhunskih športnikov tiči tudi trud in strokovno delo kondicijskega trenerja Marka Mraka.

Prvi koraki v svet športa

Marko Mrak, kot rad pove sam, ve, da je bil že kot otrok dobesedno »zastrupljen« s športom. Zasluga gre v prvi vrsti njegovemu očetu, ki ga je kot smučarski učitelj, v Idriji dobro poznan, navduševal nad lepoto zasneženih strmin. Smučanje je bilo namreč poleg otroških iger, kolesarjenja, lokostrelstva idr. prav gotovo prvi šport njegovega otroštva, ki ga je Marko vrsto let precej uspešno gojil. Za tem je sledilo obdobje pubertete in nekajletno slovo od športnih aktivnosti.

Marko se še dobro spominja, ko si je dosti kasneje, v letu samostojnosti Slovenije, kupil svoje prvo gorsko kolo in se s svojim bratom odpravil na prvo daljšo kolesarsko turo.

Kljub dejstvu, da je bil takrat v slabi kondicijski pripravljenosti, še danes rad pove: »... to je bila ljubezen na prvi pogled. Bilo je nekaj, kar sem pogrešal že vrsto let. Gibanje, narava in občutek svobode so po vseh teh letih ponovno močno zaznamovali mojo odločitve o vrnitvi v svet športa.«

Takrat je pričel z delom v športni trgovini v Idriji, v fitnessu ... in športna dejavnost je poleg ljubiteljske vse bolj postajala tudi del njegove poklicne poti. V letu 1994 se mu je ponudila priložnost, da se vpiše na Akademijo za fitness in aerobiko, ki je delovala pod vodstvom Jožice Sepohar. V naslednjih nekaj letih je uspešno opravil I. in II. stopnjo usposobljenosti za vaditelja ter inštruktorja fitnessa in v ŠRC Idrija pričel opravljati delo vodje fitnessa. S pridobljenim znanjem pa se Marko ni zadovoljil in pričel je z raziskovanjem športnega področja, ki ga je vse bolj in bolj pričelo zanimati. Prebiral je knjige, članke, posegal po strokovni literaturi in kaj kmalu razočaran odkril, da je v Sloveniji na tem področju še ogromna praznina. V domači literaturi ni našel ničesar, kar bi bilo na stopnji, ki bi zadovoljila njegovo vedoželjnost. Do potankosti je

namreč hotel spoznati potek optimalnega treninga in se ob tem vseskozi spraševal, zakaj na ta način in ne morda drugače, kako in koliko je potrebno, da trening postane uspešen ...

Udeleževati se je pričel številnih srečanj, izobraževanj in kongresov. Kljub dejstvu, da je na številnih dogodkih doma in v tujini spoznal številne pomembne strokovnjake, se je sam od klasičnega »body buldinga« vse bolj oddaljeval. Na koncu je preprosto ugotovil, da si tega ne želi.

»To me ni zanimalo, hotel sem neko svojo pot, informacije, ki so verodostojne, ne zastarelih sistemov in izobraževanja. Nisem bil zadovoljen s tem, kar so nam prodajali na različnih izpopolnjevanjih,« se svoje kritičnosti, ki ga je vodila dalje v svet športa, spominja Marko Mrak.

To pa je bil že čas poznih devetdesetih in hkrati tudi doba, ko je pričel aktivno sodelovati z idrijskimi košarkarji ter kolesarji. Prvih uspehov se je veselil skupaj z Juretom Gantarjem in Boštjanom Felcem, ki sta v takratnem času med številnimi nagradami

oba osvojila tudi lovoriko državnega prvaka v spustu z gorskimi kolesi.

Marko Mrak je raziskoval dalje. Posegati je pričel po tuji strokovni literaturi in se praviloma ob večernih urah izobraževal dalje.

»Knjige? Ja, najprej ogromno revij Muscle & Fitness, Flex, Shape ... kar nekaj let rednih nakupov, katerih številke imam še vedno vse spravljene. Nato pa je sledila prva prava knjiga Brown in nekaj, kar se ni skladalo z vsem, kar so nas učili. Nekaj, kar je bilo popolnoma logično in pravilno zastavljeno. Knjige in novejša informacije so mi dale več širine in drugačno razmišljanje,« danes pove Marko.

Prelomno leto in prvi vrhunski rezultati

Leto 1999 bržkone velja za prelomno v njegovi karieri. Tistega leta se je preselil v Ljubljano in začel delati kot vodja fitnessa v Tivoliju, ki je takrat veljal za največji fitness v Sloveniji.

»Zanimivo delo, zanimivi ljudje, pa vseeno zelo stresno in naporno. V tistem času sem spoznal Dimitrija Manceviča, ki me je povabil k delu s Petrom Mankočem. Sodelovati sem pričel z Blažem Medveškom, trenutnim trenerjem plavalnega kluba Branik MB, Maticem Lipovžem, trenutnim trenerjem Ilirije, Matjažem Markičem ...« o svojem delu z vrhunskimi plavalci pove Marko.

Leta 2000 je namreč kot kondicijski trener pričel sodelovati z njimi in po šestih mesecih

Intervalni trening na stadionu

🏠 Jure Košir, Primož Kališnik, Marko Mrak in Špela Pretnar v Studiu Marko Mrak

so že sledili vrhunski rezultati, ki se jih vsi ljubitelji plavalnega športa prav gotovo še dobro spominjate.

»Delo s plavalci je bilo povsem drugačno, kot so ga bili do takrat navajeni, saj so bili treningi progresivno zastavljeni, kar prvenstveno pomeni sinonim z napredek,« doda Marko.

Na strokovnem področju je tistega leta Marko pridobil še III. stopnjo trenerja fitnesa.

Leta 2000 ga pokličejo iz Odbojarskega kluba Kamnik in za krajši čas je postal tudi trener kondicijskih priprav odbojkarjev.

»Delo z OK Kamnik je moje najkrajše delo za kogar koli, saj sem izvajal treninge samo šest mesecev in nato prekinil z delom, saj izplačila niso bila redna. Držim se namreč načela, da ne morem sponzorirati nekoga, ki ima več denarja kot jaz, in ob neplačevanju vedno prekinem sodelovanje,« danes med smehom pove Marko.

Leto dni kasneje se poleg dela kondicijskega trenerja vpiše še na Kineziološko fakulteto v Zagreb. Ključni človek, ki je Marka spodbudil k vpisu na fakulteto, je bil dekan Dinko Vuleta, ki je vrsto let igral za RK Slovan. Spominja se, da sta se nekoč pogovarjala po telefonu in med pogovorom ga je povabil k vpisu.

»V prvi vrsti je študij na Kineziološki fakulteti bolj v stiku s časom, saj poleg študija obstaja tudi združenje kondicijskih trenerjev, ki vsako leto pripravi vsaj en kongres z vidnimi gosti iz tujine. Pri tem nočem reči, da je Fakulteta za šport v Ljubljani slaba, so pa programi malce zastareli, kar se vidi po predavateljih. Kot primer lahko navedem, da na kongresih hrvaški predavatelji vedno predavajo novejšje in kreativnejše teme. Ob tem pa predavanja v Zagrebu niso tako striktno šolska. Poznam veliko profesorjev s FŠ v Ljubljani, s katerimi odlično sodelujemo,

a če sem iskren – ko prihajajo trenerji na prakso k meni, enostavno ne vedo dovolj, delujejo nekoliko izgubljeno, njihove rešitve pa so premalo kreativne,« o primerjavi med študijem v Ljubljani in Zagrebu pove Marko.

Novi izzivi, vrhunski trener in trenerska šola

Poleti leta 2001 je Marko napisal ter uredil prvi računalniški program Osebni Trener 2.1, pri katerem mu je pomagal računalniški mojster Tomaž Tekavc. Čeprav je program star že skoraj dvanajst let, je še vedno aktualen in odlično deluje. Najdete ga lahko na spletni povezavi: www.osebnitrener.com V vsem dosedanem času je Marko Mrak pisal tudi za številne športne revije, kot so npr. Sokol, Men's Health, Polet idr., svoje redne prispevke pa je objavljal tudi na mobilni spletni strani Pink-Ponk.

Leto 2001 predstavlja še eno pomembno prelomnico v njegovi profesionalni karieri. V mesecu januarju ga pokliče Tone Tiselj, takratni trener rokometnega kluba Krim. V njihovi družbi je Marko preživel vrsto nadvse uspešnih let. Rokometašice Krime postanejo v sezoni 2003/2004 evropske prvakinja in kar dvakrat evropske podprvakinja, osvojenih državnih naslovov pa prav gotovo ni potrebno naštevati. Po odhodu Toneta Tislja iz Krime je Marko pri klubu vztrajal še eno leto, a se je leta 2007 z njim ponovno srečal v Črni gori kot kondicijski trener ženskega rokometnega kluba Budućnost. Ob tem pa je Marko Mrak podpisal še sodelovanje z Judo klubom Bežigrad.

»Bilo bi strašno naporno in zaradi dela v Sloveniji tudi praktično nemogoče, da bi bil vedno prisoten tudi v Črni gori.«

Njegovo pripoved, ki je potekala v fitnes studiu Marko Mrak je za nekaj trenutkov

zmotila Raša Sraka, ki je ravno zaključila dopoldanski trening. Zahvalila se mu je za delo, mu ponudila roko in ga z judoprijemom med pozdravom poskušala vreči na tla. Marko je bil na prijem, ki se najverjetneje ni zgodil prvič, dobro pripravljen. Kljub dejstvu, da ga je z mesta, kjer je stal, jadrno premaknilo za kakšen meter ali dva, je preizkus uspešno preстал in ostal na nogah. Za trenutek smo se nasmejali, kmalu zatem pa je Marko precej resneje dodal:

»Strašno me moti, ker jo nikakor ne moram prepričati, da ne bi zaključila tekmovalne kariere ... pa taka športnica ...« še doda in z roko pokaže za odhajajočo Rašo Srako. Za trenutek ali dva se še zamisli in se s pripovedovanjem znova vrne k rokometu in njegovemu odhodu v Črno goro.

»Zato smo sklenili dogovor, da v Podgorico prihajam periodično, za obdobje, ko me ni tam, pa napišem treninge. Dekleta izvajajo treninge po točno dogovorjenem sistemu. Da odločitev sploh ni bila slaba, priča dejstvo, da z rokometnašicami Budućnosti trenutno kotiramo najvišje v Evropi. V statistiki letošnje sezone ne beležimo nobene izgubljene tekme in smo ob tem še dve leti povsem brez resnih poškodb,« o vrhunskem delu in rezultatih pove Marko.

Nekako v tem obdobju je sprejel tudi delo trenerja Mateje Pintar, paraolimpijke, ki je do sedaj osvojila že dve olimpijski medalji.

Pred štirimi leti je Marko Mrak pričel razmišljati o skupini trenerjev, ki bi jih sam izbral s Fakultete za šport, jih izobrazil ter naučil izvajati ter sestavljati treninge po njegovem sistemu treniranja, ki se je vsaj doslej z dosežki izkazal za več kot uspešnega. Rečeno – storjeno. Leta 2010 je opremil svoj studio, ki nosi njegovo ime, in v njem zadnji dve leti izobražuje bodoče trenerje.

Tokrat njegovo pripoved prekine telefonski klic. Na njegovem gsm-aparatu se oglasi znana melodija skupine The Clash.

»Ne moreš verjeti, prepričan sem, da bo večina od njih postala zelo dobrih ali pa celo vrhunskih trenerjev, a o glasbi nimajo prav nobenega pojma. Ne poznajo punka, ne poznajo glasbe sedemdesetih, šestdesetih, ne poznajo ničesar razen tega tuc-tuc,« s prstom pokaže proti zvočniku, iz katerega se nadvse intimno razlega zvok tehno glasbe. Za trenutek pomolči, se s pogledom zazre skozi okno nekam ven, v daljavo in se v mislih najverjetneje povrne v čas pubertete, v pozna osemdeseta leta, v čas punka in glasbene skupine S.O.R., katere idejni vodja je bil takrat. Z njimi je nastopil tudi na znameniti prireditvi Novi Rock 86.

»To so bili posebni časi,« na koncu precej tišje še doda Marko.

A to je že neka druga zgodba, nekega drugega časa, ki pa prav gotovo čaka na nekoga, ki bi jo zapisal in s tem iztrgal pozabi.

»Karibu Tanzania« – Dobrodošli v Tanzanijo

Barbara Ukmar

Zakaj ravno Tanzanija, se bo verjetno marsikdo vprašal. Oba s fantom je vleklo, da bi se nekoliko podala raziskat črno celino in ob preučevanju vseh možnih variant sva se vedno bolj navduševala nad Tanzanijo – le-ta namreč slovi po najlepših safarijih v Afriki, rajskem otoku Zanzibar, poleg tega pa velja za dokaj varno državo. Odločitev je padla in hop v nakup letalskih kart, nato pa zagreto načrtovanje poti, prebiranje vodnika Lonely Planet in različnih forumov. Za potovanje sva si izbrala konec januarja in začetek februarja, saj je takrat tam sušna doba, poleg tega pa je bil to idealen pobeg iz naše sibske zime pod toplo afriško sonce.

Pristanek v kaotičnem Dar es Salaamu in dolgotrajna vožnja v Arusho

Po pristanku v Dar es Salaamu sva najela taksi do glavne avtobusne postaje. Ura je bila zgodnja, saj sva hotela ujeti prvi avtobus za Arusho, in bila je še trda tema. Ko smo prispeli na postajo, sva doživela

pravi kulturni šok – ljudi je namreč kljub zgodnji uri kar mrgolelo, vsi so nekam hiteli, vpili drug čez drugega ... Skratka, popoln kaos. Najprej sva povsem izgubljeno stala in se ozirala naokrog, kateri avtobus bi bil sploh pravi – zdelo se nama je, da je eden slabši od drugega. Ko so domačini opazili,

da ne veva povsem, kaj bi, sva takoj imela »prilepljenih« najmanj 5 ljudi, od katerih naju je vsak hotel speljati v svojo smer in zagotoviti najbolj »ugodno« vozovnico do Arushe. »Hakuna matata« so bile besede vsakega – kar v njihovem jeziku (svahili) pomeni brez skrbi. Po daljšem iskanju nama je le uspelo priti na pravi avtobus, na katerem sva bila edina belca, in si končno nekoliko oddahniti. Čakala pa nas je 11-urna vožnja do mesta Arusha, ki je izhodišče za vse safarije in trekinge. Kljub dolgi vožnji je bila le-ta zelo zanimiva, sploh zaradi prvih vtisov o državi. Ljudje hitijo ob cesti gor in dol, ob prometnih zamaških se sprehajajo med avtomobili in ponujajo vse, kar ti srce poželi – od sladoleada do metlic za čiščenje stranišča.

Levinja se ne da motiti in se umirjeno sprehaja med množico džipov s turisti

Kljub vsemu kaosu pa vse poteka »pole pole«, kar v svahiliju pomeni počasi – le zakaj bi se človek obremenjeval s časom in hitel ... Moški se zbirajo in posedajo pred svojimi kolibami, v senci drevesa se jim »hladi« pijača, ženske pa perejo perilo v potokih in razprostrto sušijo po grmovju. Zanimivo, da je mogoče kar ob glavni cesti kupiti (povsem zaprašeno) posteljo ali fotelj, povsem zraven pa še gume ...

Od Bušmanov čez Serengeti in Ngorongoro do Masajev

Začetni del najinega potovanja je bil namenjen safariju, prva postaja pa obisk plemena Hadzabe (Bušmanov) ob jezeru Eyasi. Značilno zanje je, da nimajo nobenih kmetijskih površin ali živine, ampak se preživljajo zgolj z lovom (naloga moških) in

nabiralništvom (naloga žensk). Ko v okolici zmanjka jagodičevja in plena, se preprosto preselijo na naslednjo lokacijo. Zanimivo je tudi dejstvo, da ne poznajo poročnih slovesnosti in imajo v navadi menjavati partnerje vsakih nekaj let. Da bi čim bližje spoznali življenje tega plemena, smo se zvečer z njimi podali na lov. Izgledalo je približno tako, da smo za njimi tekali po širni pokrajini in ob tem pazili, da ne bi stopali preglasno in prestrašili kakšne živali – tarča so bile predvsem ptice. Žal pa je bil lov neuspešen, za piko na i pa je eden izmed Bušmanov izgubil svojo puščico in tako smo s sklonjenimi glavami odpekotali nazaj proti vasi.

Naslednje dneve je bila na sporedu vožnja po dveh najbolj znanih nacionalnih parkih v Tanzaniji – Serengeti, ki po površini

meri skoraj toliko kot naša Slovenija, in Ngorongoro, nekoč vulkanski krater, ki pa se je sesul pod lastno težo in je sedaj v bistvu kaldera, zatočišče za mnoge živali. Cilj vsakega safarija je videti »velikih 5«: slona, leva, leoparda, nosoroga in bivola. Imeli smo res srečo in videli ogromno živali – vseh velikih 5, pa geparda, zebre, gnuje, antilope, gazele, žirafe in povodne konje. Res je nepopisen občutek, ko se povsem ob džipu sprehaja lev, cesto preči slon ali številne zebre, gnuji in antilope ... Priča smo bili namreč tudi migraciji ogromnih čred gazel, zeber in gnuev, ki se iz leta v leto ponavlja po znanem vzorcu, in sicer se črede selijo v iskanju vode ter sveže zelene trave od južnega Serengetija proti severu, čez mejo v kenijsko Masai Maro in nato nazaj. Poleg tega pa nam je naš voznik, ki je bil hkrati tudi naš vodič, postregel z mnogimi zanimivostmi. Ali ste npr. vedeli, da slon na dan poje 300 kilogramov trave in popije 100 litrov vode? Ali pa da paritev leva in levinje poteka tako, da je lev 3 minute na levinji, nato 20 minut počiva, zatem pa se zgodba ponovi? Kaj pa to, da se zebre med seboj ločijo po črtah? Prav tako zanimivo je tudi dejstvo, da imajo žirafe vrtljiv jezik v izogib trnju ter da imajo kljub dolgemu vratu, ki lahko meri tudi do 2 metra, le 7 vretenc.

Prav posebno doživetje pa je bilo taborjenje v času safarija – v večini primerov so namreč ti kampi povsem na divjem in tako nikoli ne veš, kdaj dobiš kakšnega obiskovalca ... Nekega večera je začelo sumljivo šumeti – sprva sva mislila, da se sosed kobaca v šotor, a ko je le predolgo trajalo in sva pokukala ven, nisva mogla verjeti svojim očem – nekaj metrov stran se je namreč med šotori smukal ogromen bivol! Uf, kar malce panična sem postala; predstavljala sem si že vse možne scenarije, a na srečo se je vse dobro izšlo. Očitno ni zavohal nobene hrane v šotoru – že pred odhodom na safari so nas namreč resno opozorili, da je potrebno ponoči vso hrano pospraviti v džipe.

Zadnji dan safarija pa je bil namenjen obisku masajske vasi. Masaji so nomadsko in pastirsko ljudstvo, ki se preživlja predvsem z živinorejo – dečki začnejo pasti živino že povsem majhni, deklice pa pomagajo doma. Zanimivo je, da je gradnja kolib, narejenih iz blata in pokritih s slamo, vedno naloga žensk – kolibe so visoke le toliko, kolikor višine zmorejo žene doseči. Lokalni vodič nas je tako odpeljal v njegovo rodno vas, ki se imenuje Baraka (zanimivo naključje!); njegov oče ima 7 žena in vsega skupaj 50 otrok – moški se namreč lahko poroči s tolikimi ženami, kolikor jih je zmožen s svojo živino preskrbeti. Ob

Bušman ponosno razkazuje svoj lok pred odhodom na lov

Revščina v masajski vasi

Šolarčki potrpežljivo čakajo, da dobijo vsak svoj lonček z ovseno kašo za malico

prihodu v vas je bil pravi živ-žav in otroci so naju v trenutku povsem okupirali – neprestano bi se fotografirali ter si nato z zanimanjem ogledovali nastale fotografije, druga zanimivost pa je bilo pomerjanje najinih sončnih očal ...

Hvaležni šolarčki in prijazni vaščani

Da bi se čim bolj približala vsakdanjemu življenju, sva se po povratku iz safarija odločila za dva dni prostovoljnega dela v šoli v bližini Arushe. Lahko bi bila tam tudi en mesec, pa dela ne bi zmanjkalo – zavijala sva zvezke, popravljala kontrolne naloge, risala plakate za učenje delov človeškega telesa ter delila malico. Vsak dan v šoli se je začel z jutranjim zborom vseh učencev, ki so v zborčku ubrano odgovarjali na učiteljeva vljudnostna vprašanja, zapeli tanzanijsko himno, nato pa odkorakali v svoje razrede. Šolarčki so si naju takoj prisvojili. Prijetno pa sva bila presenečena nad njihovimi lepimi manirami in hvaležnostjo – praktično vsak posebej se je pri malici zahvalil, ko je dobil svoj lonček z ovseno kašo: »Thank you, Madam! Thank you, Sir!« Že od malega jih namreč učijo

angleščino, ki poleg svahilija velja za uradni jezik v Tanzaniji. Najbolj zanimivi pa so bili seveda odmori. Največja atrakcija je bila igra vlakec na šolskem dvorišču – prav vsi so se hoteli priključiti in noreli so od navdušenja. Na dvorišču se je kadilo in vsi smo bili povsem zaprašeni. Potem pa so otroci kar tekmovali, kdo se naju bo držal za roko. Z zanimanjem so opazovali dlake na fantovih rokah, saj le-teh pri njih tudi odrasli moški praktično nimajo – eden je celo izpulil kocino in jo hotel prilepiti na svojo roko – morda se bo pa prijela.

Naslednja zanimiva izkušnja je bil obisk podeželja, kjer vlada še bistveno večja revščina kot v večjih naseljih in mestih – ponekod spijo ljudje v blatnih hiškah kar skupaj z živino. Kljub vsemu pa so ljudje izredno prijazni, z vsemi smo se rokovali, otroci so tekali za nami in nam mahali ...

Nenazadnje pa sva se preizkusila še v pridelavi kave – najprej smo si ogledali plantažo kavovca ter spoznali, kako kava sploh raste, nato pa smo zrna oluščili, sprazili in zmleli. Mmm, kako se je potem

prilegla taka lastnoročno pripravljena kavica!

»Na Zanzibarju še sonce zahaja, pri nas je že noč; palme, banane in kokos – otok cvetoč!«

Zadnjih nekaj dni najinega potovanja sva preživela bolj počitniško na otoku Zanzibar, ki se lahko pohvali s plažami kot iz razglednic – bel pesek, palme in turkizno morje ... Ob koncu se je res prav prileglo ležerno poležavanje pod slamnatim senčnikom in kopanje v Indijskem oceanu. Zanzibar pa poleg lepih plaž slovi tudi kot otok začimb – med drugim sva dan preživela na izletu t. i. »spice tour« in v naravnem okolju opazovala, kako rastejo cimet, vanilja, klinčki, ingver, muškatni orešček, poleg tega pa tudi okušala sočne tropske sadeže.

Če zaključim, potovanje po Tanzaniji je bila vsekakor nepozabna izkušnja. Prijazni ljudje, lepa narava ter kup zanimivih dogodivščin. Sva se kar s težkim srcem poslovila ...

Oddih na Zanzibarju

Porabje

Marija Trušnovec

... Goričko, reka Raba. Kje da je to: v Avstriji, na Madžarskem ali celo v Sloveniji? Sprva načrtovani obisk enega od partnerskih mest Evropske prestolnice kulture 2012 Mursko Soboto smo podaljšali severneje. V središče Prekmurja nas je potegnila razstava *Tü mo (Tu bomo)*. Sobot je na Madžarskem še kar nekaj, a reka Mura določa Mursko, do kamor ne več tako daleč, kot se je zdelo nekoč, privede cesta, nizek most, najdaljši v Sloveniji, ki bi bil pravi most, če bi bil v sredini zvišan vsaj za 40 m.

V razstavišču Pomurskega muzeja na soboškem gradu so pred gradnjo avtoceste dali na ogled prva pričevanja, dokaze o čežkarpatski selitvi Slovanov tod: »... nomadov, preprostega, v kožo odetega ljudstva visoke in krepke postave, ne črnolasega ne svetolasega, temveč rusastih las, ne preveč bele polti ... Tu bomo, so najbrž rekli.« Po strokovni razlagi in ogledu filma »Z vzhoda« smo se posamično prepričali o njihovi preprosti bivalni in materialni kulturi: zemljankah, vodnjakih, pečeh, keramičnem posodju, shrambah ... »O ostalinah, materialnih dokazih smo sanjali vsi; to je pomembno za stroko in narodno zavest.« Tako avtor razstave.

Mursko Soboto (Matija Korvin ji je podelil sejemske pravice) je že od nekdaj zaznamovala panonskost, multikulturalnost, sprejemanje drugačnih: gibanica je judovska pogača, bograč je madžarski golaž, tamburica je hrvaškega porekla, harmonika je slovenska. Vsakršne turbulence so se skozi dolgi časovni trak odražale tudi v glasbi, literaturi, jeziku (prekmurščina!), osebnih tragedijah: reformacija, Küzmič, Kranjčevi Strici, Šarotarjev Biljard v Dobrayu (Primož Tkalec je v hotelu Dobray razglasil samostojno republiko), Bogdan Novak: Lipa zelenela je, Lainšček: Ločil bom peno od valov (ki živi in čuti s svojimi ljudmi, še posebej z otroško dušo), Vladekova banda, Milan Vincetič ... Bližnji park, prvič omenjen 1255, drugi po številu drvin v Sloveniji (tudi dvestoletne

bukve), skuša dopolniti ali ohraniti spomin Trubarju, padlim učiteljem, pisateljem, zaslužnim za osamosvojitve ... Mura pa (izvira v Visokih Turah) teče dalje svoje mirno življenje, čeprav kot ljudje ob njej zna pokazati tudi drugačno, divjo naravo. Idilika o ohranjanju starega se prepleta s krutostjo in praktičnostjo sedanjega življenja.

Ideja spoštovanega člana idrijskega Muzejskega društva prof. dr. Rajka Pavlovca, paleontologa, likovnika (tudi ekslibrista), filatelista, popotnika in še kaj, za obisk Porabje je meso postala. Preko Goriškega (nekoliko podobno našim Brdom) smo se skozi nekoč dvakrat zaklenjena vrata in mimo trdno zastrite železne zavese (Martinje) znašli v Gornjem Seniku. Tod šele od leta 1992 obiskuje svoje sorodnike in prijatelje na Goričkem namesto preko 60 km oddaljenega glavnega mejnega prehoda Hodoša. Domovina – mačeha!

Porabje, predel med reko Rabo in Goričkim (94 km²), naseljeno s Slovenci, je bilo po prvi svetovni vojni nasilno odtrgano od matice. Pred prvo svetovno vojno so odhajali v Ameriko s trebuhom za kruhom, kasneje na Hrvaško, po informbiroju v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni pa se je začelo politično, vojaško (minska polja!) in narodnostno nasilje. Meja je zarezala, odrezala, dvojezičnosti ni bilo. Vzemi narodu jezik in bo izginil. Kaj je pridigal Čedermac v deželi na drugem koncu: »Čujte, kako lepo zveni, kako poje od srca do srca, kako odmeva od duše do duše! Varujte to dediščino! Ne dajte

si je vzeti! Ali boste znali braniti dediščino svojih očetov? Kaj boste storili zdaj, ko vam hočejo vzeti jezik?«

Karl Marx je dejal, da narod, ki zaslužuje druge, tudi sam ni svoboden. In Konfucij: »Naša največja veličina ni v tem, da nikoli ne pademo, temveč da se vsakokrat, ko pademo, poberemo.« In pobrali oziroma pobirajo se več ali manj sami, največ po zaslugi gospe Marjane Sukič, pred časom gostje nedeljskih pogovorov na TV Slovenija, prejemnice visokega priznanja Slovenije. V lepi slovenščini nas je po ogledu župnijske cerkve opozorila na ploščo njihovih »Čedermacev«, zlasti še Janoša Kúharja, ki je tu deloval petdeset let. V stavbi bivšega župnišča so rekonstruirani župnijski urad, bivalni prostori, prikazani so cerkvenozgodovinski dokumenti in predmeti iz porabskih župnij. Tu bo prizorišče medsebojnega sodelovanja med matico in manjšino. »Dom je jezik, jezik je dom.« Prekmurščina oziroma slovenski materinski jezik se je ohranjal z molitvijo.

»Naša rejč za veliko nauč je vüzem, stera pomeni vzeti. Se pravi, ka po štiridesetdnevnom posti, na vüzem pa leko k sebi vzememo, pa leko gejmo mesau. Vüzemske šege, navade so po različni nosagaj nej gnake.« Razveseljiva zadnja novica je, da bo vzdrževanje in tekoče poslovanje dvojezičnih šol v Porabju od 1. julija pod okriljem Državne slovenske samouprave. Dobrodošla je prisotnost učitelja asistenta iz Osnovne šole Kuzma v Prekmurju v razredih osnovnih šol v Števanovcih, na Gornjem Seniku in Monoštru. V Monoštru imajo še gimnazijo in strokovno šolo. Svoj ponos izkazujejo tudi s prineseno skalo – originalno – njihovim Triglavom v Andovcih. In še sobota 12. maj: Den materne rejči – slovenski program vnukov in stari starišev v Sombatelju.

Zgovorna, polna volje, upanja in idej nas je gospa Sukičeva povedla v Szentgotthard, po novem tudi Monošter z okoli 8.000 prebivalci. V Slovenski hiši prepevajo, igrajo, se predstavljajo domačini in povabljeni, tu je tudi Slovenski informacijski center, Muzej Avgusta Pavla (1886–1948) (prvi prekmurški znanstvenik in vsestranski jezikoslovec) o Porabju, njegovih ljudeh, navadah, življenju, kar radi predstavijo s filmom. Ker ni več industrije, si veliko obetajo od turizma. Prirčno poslovilno druženje v Andovcih je pokazalo, da obstajajo meje le v glavah ljudi. Radost ni odvisna le od nas samih, temveč tudi od tistih, ki nas obkrožajo. Naučiti se življenja z drugimi, je modrost, ampak do nje moramo vedno priti sami. In radostijo se obiskov, stikov, pozornosti. Veseli so, da so še.

Trenirajte tudi na dopustu

Marko Mrak

Poletje je čas fizičnega in psihičnega počitka po letošnjem službovanju. Če se odpravljate na počitnice in vam morda tek, kolo ali plavanje ne nudijo popolnega zadovoljstva, vam bom opisal predlog treninga, s katerim boste zagotovo ohranili dobro kondicijo in visok mišični tonus.

Počitnice predstavljajo težavo, če ste med letom »pridni«, na dopustu pa vaša »rutina« ni več enaka kot doma. Dopust naj pomeni spremembo in zakaj ne bi spremenili tudi rutine treninga in se preselili na plažo, trim stezo, travnik, sprehajalno pot ob obali ali kakšen drug prijeten odročeni kotiček, si morda omislili nov način vadbe. Meni osebno je najljubši TRX, pripomoček, ki ga uporablja ameriška vojska, predvsem elitne enote, za trening na bojnih področjih in seveda za trening vsakdan. Zakaj ravno vojska? Pripomoček je namreč oblikoval Randy Hetrick, ki je bil včasih pri elitni enoti Tjulni. Lahka priprava je lahko vaša spremljevalka vsepovsod. A da ne bo zvenelo oglaševalsko, bo trening za vas z lastno težo. O TRX-u pa kdaj drugič, saj s skupino mojih trenerjev sodimo v sam vrh v Sloveniji po inovativnosti in programih vadbe za opisan pripomoček.

Nazaj k načrtu! Ali ni najlepše že zjutraj oditi na krajši tek in nato napraviti še nekaj vaj za telo? Lahko pa v vašem letnem načrtu treninga za čas dopusta izvajate predvsem atipične vaje, ki še boljše stimulirajo odziv telesa na dražljaj.

Kako torej trenirati?

Z obilo zabave in predvsem brez obremenjujočih in odvečnih vprašanj, ali bo dopust negativno vplival na maso in kondicijo ipd. Nasprotno – odpočijte se in

opisan trening izvajajte za zabavo in veselje. Najboljši čas treninga je jutro ali večer, ko ni tako zelo vroče. Če pa želite svoj metabolizem povzpeti stopničko višje, vam priporočam vadbo pred zajtrkom.

Najprej začnite z ogrevanjem in lahkotnim tekom, ki naj traja 8–10 minut, nato se raztegnite in pričnite izvajati vaje. Na kratko bom opisal izvedbe.

POČEP – izvedba počepa je ustaljena. Začetni položaj je razkorak v širini ramen. Pazite na pozicijo zgornjega dela telesa. Pogled naj bo usmerjen naravnost, prsi potisnite naprej, hrbtenica naj bo v spodnjem delu v lordozi (usločena). Pri spustu v končni položaj (do kota 90 stopinj) pazite na linijo kolen, ki ne smejo preseči prstov na nogah. Pri spustu roke odročite, pri dvigu pa jih primaknite k telesu. Čas: 2 sekundi za spust in 2 sekundi za dvig.

IZPADNI KORAK – začetni položaj: vzravnana drža telesa s pogledom naprej in rokami ob telesu. Končni položaj: z nogo napravite daljši korak naprej, se v razkoraku spustite do kota 90 stopinj (ne do tal), nato se dvignite ... Pazite na linijo kolen.

IZTEG PETE STOJE – stopite na stopničko v položaj, ko stojite na robu samo skonicami prstov. Noge imejte v kolenu popolnoma iztegnjene. S peto se spustite pod nivo stopničke, nato takoj napravite maksimalni izteg pete in v končnem položaju držite eno sekundo. Za boljšo izvedbo vam priporočam, da se pri izvedbi držite ograje, če je to mogoče, kajti s tem koncentracijo posvetite vaji in ne ravnotežju.

SKLECA – vaja, ki jo poznate vsi. Noge imejte širše od širine ramen, dlani v taki

širini, da je kot med trupom in nadlahtjo 45 stopinj. Pri vaji se spustite skoraj do tal, nato se takoj dvignite v začetni položaj. Nasvet: če hočete težjo izvedbo, lahko noge dvignete na klop ali stol nad višino ramen ... še težje je, če med dvigom plosknete z rokami.

DVIG TELESA – lahko napravite na močnejši veji ali drogu. Prijem naj bo širši od širine ramen in v nadprijemu. V začetnem položaju so roke rahlo pokrčene, končni položaj je dvig do višine obraza. Šibkejši lahko zmanjšate amplitudo giba, da vam bo lažje. Nežnejši spol lahko izvaja vajo le ob pomoči močnejšega spola, ki pomaga s prijemom okoli nog in pri dvigu.

SKLECA V OPORI – z zadnje strani se opremo z rokami na rob stola ali klopi, komolci naj bodo iztegnjeni, pri upogibu komolca gremo z zadnjico globoko pod linijo sedišča stola ali pri doskoku klopi. Nato se takoj do popolne nadzorovane iztegnitve vrnemo v začetni položaj. Nasvet: za težjo izvedbo vaje dvignite noge od tal do višine prijema.

UPOGIB KOMOLCA – vajo izvajajte enako kot dvig telesa, vendar skrajšajte amplitudo giba in prijem naj bo skupaj z rokami v nadprijemu. Če je izvedba pretežka (za nežnejši spol), z mivko napolnite 1,5- ali 2-litrsko plastenko in izvajate tradicionalni enoročni upogib komolca. Nasvet: za težjo izvedbo zadržite plastenko pri upogibu, ko je mišica v največji kontrakciji, eno sekundo.

PLIOMETRIČNI POČEP – iz počepa se silovito odrinete v zrak. Pazite, da s pokrčenimi koleno amortizirate pritisk.

Vaja	Seti	Ponovitve	Opombe
POČEP	1	izvajate 60 sekund	15–30 sekund odmora
IZPADNI KORAK	1	10–20 korakov	15–30 sekund odmora
IZTEG PETE STOJE	1	10–20 iztegov	15–30 sekund odmora
SKLECA	1	10–20 sklec	15–30 sekund odmora
DVIG TELESA	1	maksimalno	15–30 sekund odmora
SKLECA V OPORI (triceps)	1	10–20 iztegov	15–30 sekund odmora
UPOGIB KOMOLCA – dvig	1	maksimalno ali 10–20 ponovitev	15–30 sekund odmora
PLIOMETRIČNI POČEP	1	10–20 skokov	15–30 sekund odmora
POSKOK PO STOPNICI	1	10–20 poskokov	15–30 sekund odmora

POSKOK PO STOPNICI ali TEK PO STOPNICAH – iz žabje pozicije (med stegenico in golenico je kot 90 stopinj) skačete iz stopnice na stopnico. Skačite samo navzgor! Tek po stopnicah izvajajte samo navzgor, ob spuščanju – če bi slučajno tekli navzdol – je obremenitev kolena zelo visoka.

Nasveti:

- v tabeli treninga sem napisal priporočeno število ponovitev, vendar je od posameznika odvisno, kako in koliko ponovitev bo napravil;
- priporočam vam, da izvajate vaje v paru s partnerjem, prijateljem ali prijateljico;
- obojestransko nadzorujte vadbo in se opozarjajte na nepravilne izvedbe;
- trening ponovite enkrat, dvakrat ali trikrat zaporedoma, odvisno od vaše pripravljenosti;
- med ponovitvami programa lahko napravite 1- do 2-minutni sprint;
- med serijami sem predpisal počitek, če hočete visoko intenzivni trening, počitka ne upoštevajte;
- pri vajah za dvig telesa naj ima nežnejši spol pomoč partnerja in naj izvaja manjšo amplitudo, pri sklekah težavnost zmanjšate tako, da klečite na tleh;
- na treningu obvezno pijte vodo ali izotonični napitek;
- pomembna je oprema, lahka zračna oblačila in dobri športni copati, ki ublažijo pritiske na kolenski sklep in po telesu (sam uporabljam oblačila Salomon, ki se hitro sušijo, so zračna in lahka, ter športne copate Salomon, ki nudijo maksimalno oporo gležnja in maksimalni oprijem na neravni na podlagi).

Idrijska ekipa na RAAM-u

V soboto, 16. junija 2012, se je na 5000 kilometrov dolgo pot na najtežji ultramaratonski kolesarski dirki po Ameriki, RAAM-u, podala ekipa Idrija – poklon Juretu Robiču.

Alen Štucin, Damjan Rupnik, Dean Bratuš in Luka Vodopivec so si pred odhodom v Ameriko zadali težko nalogo; ciljno črtno naj bi prečkali prej kot v šestih dneh. To bi pomenilo uvrstitev na oder za zmagovalce. O tem, kako dobro so se fantje odrezali, ne moremo pisati, saj je bil Komunitator pred koncem dirke v tisku, so pa bili do zaključka redakcije na odličnem tretjem mestu.

Ekipa, ki je štela 4 tekmovalce in 9 spremljevalcev, je v letošnjo odpravo vključila tudi humanitarnost. Med dirko so na avtomobilih nosili napis Pelotonia. Na ta način so pomagali naši raziskovalki in borki proti raku Jerneji Tomšič, ki živi in dela na inštitutu v Columbusu v Ohio in zbira sredstva za boj proti raku. Je pa ekipa s seboj v Ameriko odnesla tudi zahvalno pismo slovenskega predsednika dr. Danila Türka, ki so ga pred startom RAAM-a slovesno predali organizatorjem te najtežje kolesarske preizkušnje.

DOS skozi moje oči

S kolesom na 1188 km dolgi dirki okrog Slovenije

Alen Štucin

Čas je, da strnem svoje spomine in vam predstavim, kako sem sam doživel DOS 2012.

Na dan štarta smo v Postojno prispeli okrog 17.30 in se v miru pripravili na začetek dirke. Priznati moram, da je bilo v meni kar veliko nervoze, saj sem se zavedal, da me čakata vsaj dva dneva neprestanega kolesarjenja, česar nisem še nikoli preizkusil, bilo pa je tudi nekaj strahu pred neznanimi občutki neprespanosti in izjemno utrujenostjo. Pred štartom sta me prijetno presenetila sinova Danice Korošec, saj sta mi za srečo na poti podarila figurico, ki me je spremljala vso dirko.

Tik pred startom

Ob 20.10 sem stal na štartnem odru in dobil znak za začetek. Treme je bilo konec in hitro sem padel v dober ritem kolesarjenja. Adrenalin naredi svoje, dirka te potegne vase in prve kilometre je zares letelo. Že prve pol ure sem začel prehitovati kolesarje, ki so štartali pred mano. Po kaki uri me je pri semaforju ujel Mitja Rok, ki je začel nekaj minut za mano. Vedel sem, da je izredno dober kolesar, zato sem ekipi predlagal, da ga spustimo naprej, vendar so mi dali napotek, naj pri zeleni luči nadaljujem pred njim. Presenečen sem bil, ker je še nekaj časa vozil za mano in me šele naknadno prehitel. To je pomenilo, da imam očitno dober ritem. Nadaljevali smo spust po črnokalski strmini, jaz pa sem se trudil, da pred sabo ne izpustim kombija ekipe Mitje Roka (seveda je potekalo vse na razdaljo in brez zavetrja). Sledili so obalni klanci. Najprej vzpon proti vasi

Kubed, ki se konča z nekaj 100 metrov dolgim odsekom z naklonom okrog 17 %. Še vedno sem na daljavo sledil Mitji, novo energijo pa sem dobil, ko sem na asfaltu zagledal napise s svojim imenom. Tako je bilo tudi pri naslednjem vzponu proti vasi Pomjan – na vrhu so čakali tudi navijači, ki so bili verjetno zaslužni za napise. Hvala družini Erjavec in vsem tamkajšnjim navijačem! Do prve časovne postaje je sledil samo še spust po ozki cesti in oddal sem prvi podpis na TS 1 Šmarje nad Kopro. Pot nas je nato vodila preko Dragonje proti Portorožu. Kmalu po TS 1 me je prehitel Christoph Strasser, ki je vozil zares v hitrem tempu. Iz Portoroža smo nato krenili nazaj proti Kopro, prekolesarili črnokalski vzpon in naprej proti Sežani. Vmes sva z Mitjo nekajkrat zamenjala pozicijo in še vedno držala dober tempo. Približno v tem času je mimo pripeljal tudi

Marko Baloh, ki je takrat še uspešno bil bitko s Strasserjem. Pot mimo druge časovne postaje proti Ajdovščini je minila izredno hitro ter brez težav in bil sem že v pričakovanju prvega večjega vzpona na Predmejo. Sicer gre za zelo zahteven vzpon, vendar sem prav tu dobil podporo, ki mi je dala moči, in z lahkoto sem ga premagal. Najprej sem namreč pod klancem zagledal Luko Vodopivca na kolesu, kasneje pa v avtomobilu še Polono Batagelj in Aljaža Černigoja. Ob cesti je bil kasneje še Milan Žgavec in podpora res ni mogla biti boljša, saj so me vsi spremljali celoten vzpon in bučno navijali. Hvala vam vsem! Po končanem vzponu sem začel pot proti domačim krajem in počutil sem se, kot da bi se dirka šele začela. V Godoviču so mi srečno pot zaželeli punca Neža in njena družina s prijatelji in čez nekaj minut (okrog 5.20) sem že bil v domači Idriji, na mestu prvega postanka. Pozdravili so me mama Sonja, Sine Pečelin, Rajko Bajt, Marko Likar, Alojzija Černalogar, Nina Erjavec, Bogdan Kovačič ... (če sem koga pozabil se opravičujem, moj spomin ni popoln). Pojedel sem testenine, se malo pretegnil in čez slabe pol ure nadaljeval pot proti Vršiču. Nina, hvala tudi za napis v Sp. Idriji, ki je prav tako pripomogel k temu, da je bil tempo po dolini proti Kobaridu še vedno visok; dirko sem še vedno vozil na 4. ali 5. poziciji. Kobarid sem prevozil še popolnoma svež, novo spodbudo pa sem dobil s strani Danice Hrast in tamkajšnje županje. Pot proti Bovcu in kasneje proti Vršiču je tako spet hitro minila, na dirki pa sva pozicijo še vedno izmenjevala z Mitjo Rokom. Počasi se je začel ogrevati tudi zrak in jasno je bilo, da bo pred nami vroč dan. Na srečo smo do 3. časovne postaje na Žagi in vznožja Vršiča prispeli še pred hujšo vročino. Naš najvišji prelaz sem dočkal še dokaj spočit in nikamor se nisem zaganjal. Vzpon sem začel lepo v svojem tempu in ga zvozil v lepem ritmu do konca. Da sem bil še vedno svež, priča tudi dejstvo, da sem na poti na Vršič imel 5. čas med vsemi tekmovalci. Na vrhu sem le oblekel vetrovko, se spustil proti Kranjski Gori in naprej proti Jesenicam. Na časovni postaji me je čakal še en znan obraz, in sicer naš spremljevalec na RAAM-u v Ameriki Igor Nemeček, ki mi je spet oddal nekaj pozitivne energije. Za nami je bila že

Podpis na časovni postaji

Počitek

Na Vršiču

približno tretjina dirke, a smo še vedno vozili na neverjetnem 5. mestu. Malo kasneje pa so se mi začeli pojavljati prvi problemi s podplati. Začutil sem namreč pekoč občutek na prstih in bolečina se je samo stopnjevala. Odločil sem se za postanek in za nekaj minut sezul kolesarske čevlje, da so mi zmasirali podplate. Še malo sem se okrepčal in pot smo nadaljevali po Gorenjski. Kljub temu da je bil največji vzpon premagan, je bila trasa še vedno peklenska. Ravnih odsekov praktično ni bilo, stalno so si sledili strmi vzponi, sonce pa je še naprej žgalo v asfalt. Preko Ambroža pod Krvavcem in še nekaterih klancev smo se bližali Kamniku ter novemu zahtevnemu prelazu Črnivec. Tu pa spet znan obraz. V poznanem dresu sem zagledal Damjana

Rupnika, ki mi je prišel zaželet srečo in mi spet napolnil »baterije«. Črnivec je minil brez težav in še vedno smo se borili za vrhunske uvrstitve. Pot proti Koroški je nato rahlo oviral šibak veter v prsi, ampak večjih težav ni povzročil. Po koroških klancih sem spet imel težave s podplati in zopet sem potreboval pomoč z masažo in hlajenjem bolečih delov. Zaradi težav se je konkurenca nekoliko približevala, vendar sem bil še vedno daleč nad svojimi pričakovanji. Po masaži se mi je tempo spet dvignil in še pred temo smo dosegli Štajersko. 5. časovno postajo smo prečkali, ko se je dan začel prevešati v najdaljšo noč v mojem življenju. Prešli smo tudi že polovico dirke. V Kungoti smo imeli naročene testenine za celotno ekipo in

naredili smo polurni postanek za okrepitev. Takrat sem se počutil še odlično in mislil sem si, da spanca sploh ne bom potreboval. Krenili smo dalje po strmih štajerskih klancih in v Šentilju me je pozdravil še en znanec, in sicer Dejan Klampfer. Oprosti, ker te je ekipa nekako »spodila«, vendar z dolgo pričesko te žal ni nihče spoznal. Noč je postajala vse bolj temna, vzponi pa so bili še vedno strmi in neizprosni. Okrog 2. ure zjutraj pa so me doletele prve težave s spanjem. Zalotil sem se, da sem nekajkrat izgubil zavest in da nimam več popolnega nadzora nad telesom. Še sem uspel podpisati 6. časovno postajo v Moravskih toplicah, vendar se jo spomnim le bežno. Spoznal sem, da potrebujem spanec, zato sem ekipo zaprosil za uro oddiha. Še

Zadnji meter

preden sem se ulegel, sem spal kot top. Po eni uri pa najbolj neprijetno bujenje v življenju. Telo se je zbudilo, vendar so možgani še spali. Brez podpore nisem mogel stati na nogah. Ekipa me je posedla na kolo in poskušali smo z vožnjo. Trenutki, ki se jih spominjam, so bili mučni. Bajе smo v eni uri naredili 7 km, moj spomin od tam pa je popolnoma zamegljen. Če bi me videl kdo izmed sodnikov, bi mi prav gotovo odmeril dodatno uro počitka. Sledil je trenutek, ko sem skoraj zapeljal s ceste, in celotna ekipa je zakričala v mikrofon, kar me je predramilo. Stopili so s spremljevalnega vozila, me držali ter poskusili prebuditi. Po nekaj blagih klofutah z mrzlo vodo je končno prišel trenutek, ko sem vstal od mrtvih. Usedel sem se na kolo, naredil šprint na polno in poganjal pedala, kot bi začel eno uro dolgo dirko. Vsa ekipa si je oddahnila, saj so vedeli, da sem prebrodil krizo. Svit dneva je vame povrnil svežino in preko Ptuja do 8. časovne postaje je šlo, kot bi vozil kronometer. Težave so mi povzročali samo še podplati, saj bolečina nikakor ni popustila. Zopet sem potreboval masažo. Sonce je bilo spet višje na nebu in pred nami je bil zelo vroč dan. Hribov v Sloveniji nikoli ni konca in pot na Dolenjsko nas je vodila preko številnih kratkih a strmih vzponov. Postanki zaradi podplatoov so me stali nekaj časa, tako da sem izgubil nekoliko poziciji, nekje vmes pa sem v daljavi spet zagledal znan kombi Mitje Roka. Vendar je bilo to na žalost tudi zadnjič, saj je Mitja očitno imel ogromno moči in se je začel spet počasi oddaljevati. Vozil sem se po tujih krajih in komaj sem čakal, da spet vidim kakšen znan obraz. Želja se mi je uresničila v Novem mestu, ko sem pod vzponom na Vahto zagledal punco Nežo in njeno sestro Marjano. Hvala

vama za bučno navijanje in spremljanje ob progi vse do konca! Pri vzponu na Vahto mi je bilo zato spet lažje, in hitro smo prišli v Belo krajino, kjer se je vročina samo še stopnjevala. To je še bolj vplivalo na moje podplati in prste na nogi in moral sem si popolnoma odpeti kolesarske čevlje, vendar je tudi to zaleglo le za kratek čas. Po 10. časovni postaji v Črnomlju sem spet zahteval počitek, saj je bila bolečina neznosna. Noge sem namakal v mrzli vodi in ekipa me je motivirala, da je do konca le še 120 km in da lahko napademo čas pod dvema dnevoma. Na bolečino sem spet pozabil in ob podpori Neže in Marjane nadaljeval na polno proti Kočevju, so se začeli nabirati temni oblaki in počasi je zapihal hladen veter. Ob cesti sem zagledal kupe toče in se zazrl pred seboj. Potovali smo naravnost v nevihto, ki nas je v vsej moči dobila v Ribnici. Pred sabo nisem videl ničesar in po cesti je voda tekla v

potokih. Začelo me je mraziti in komaj sem še držal krmilo. Ko se je malo umirilo, so me zavili v odeje, me preoblekli in hitro me je nazaj ogrelo. Proti zadnji časovni kontroli sem imel tudi čedalje več spremstva navijačev. Spet so prišli mama, stara mama in Alojzija, kasneje sem zagledal še Deana Bratuša in njegovo spremljevalko ter Danico Korošec z družino in pozneje zopet Nino Erjavec. Res, hvala vam vsem, tudi zaradi vas je zadnja etapo tako letelo. Po zadnjem oddanem podpisu na TS 11 sem imel pred sabo samo še planinske ovinke. Gotovo sem tam imel najboljše navijače od vseh tekmovalcev. Počutil sem se kot na Touru in brez problema sem premagal še zadnji vzpon. Cilj smo dosegli v času 1 dan 23 ur in 53 min in zasedli odlično 9. mesto med posamezniki ter cilj prečkali kot 3. Slovenci. Bil sem najsrečnejši človek na svetu!

Vem, da sem pozabil omeniti kakšnega navijača ob progi, vendar se prav vsakemu zahvaljujem za vso podporo, bodisi ob progi, bodisi prek sporočil sms in interneta. Zaradi vas mi je uspelo doseči sanje, ki sem si jih zadal že pred nekaj leti! Dragi najbližji, prijatelji in prijateljice, ste preprosto najboljši!

Za konec bi se rad zahvalil še vsem vpletenim v zgodbo o uspehu na DOS-u 2012. V prvi vrsti staršem, ki so me podpirali in omogočali trening skozi celotno obdobje. Zahvala gre tudi vsem ostalim bližnjim sorodnikom in znancem, puncu Neži in vsem, ki so me »prenašali« zadnje pol leta, ko sem se pripravljaj na dirko. Hvala moji spremljevalni ekipi: Sari Štucin, Ivanu Štucinu, Branetu Vidmarju in Tadeju Podgorniku za vaš čas in podporo pred, med in še po dirki. Hvala tudi Rajku Bajtu, ki je bil kot rezerva v pripravljenosti. Hvala sponzorjem: Renault Idrija, Ruda orodjarstvo Damjan Rupnik s. p., RCT Trans Boris Ržek s. p., Orko d. o. o., Ydriasport, Velo center Idrija, Marko Vehar, Sadje in zelenjava Havzija I., THE Nutrition, Gravi s. p. in sorodniki. Hvala Egonu Murovcu za rezervno kolo, Borisu Klavžarju za rezervne obroče, Sašu Kavčiču za planiranje zimskih treningov v fitnesu in Saši Černalogar za masažo dan po dirki. In hvala vsem prijateljem in prijateljicam za vsako vrsto spodbude in za neverjeten sprejem v Čekovniku. Iz mene ste spravili solze sreče! Posebna zahvala pa človeku in heroju, ki me je spremljal na dresu in je prav gotovo spremljal vse kolesarje med samo dirko ... hvala, Jure Robič, za vse, kar si naredil za nas na kolesu ... dokazal si, da ni nič nemogoče in tudi nas motiviraš, da se povsod dokazujemo in nikoli ne obupamo!

🏠 Z medaljo na cilju

🏠 Skupinska na cilju

Na Gorah nad Idrijo gostili državno prvenstvo v gorskih tekih

Mateja Petrič

Na Gorah nad Idrijo so se po enoletnem premoru zopet zbrali najboljši slovenski gorski tekači. Športno društvo Aktiv Gore-Dole nad Idrijo je v soboto, 3. 6. 2012, ponovno organiziralo tekmo pokala Slovenije v gorskih tekih, ki je bila obenem tudi izbirna za sestavo državne reprezentance, ki bo barve Slovenije zastopala na julijskem evropskem prvenstvu v Turčiji. 6. tek Gore nad Idrijo je bil letos še nekoliko »žlahtnejši«, saj so se tekači pomerili za naslove državnih prvakov v disciplini gor-dol. Zopet je bil organiziran tudi tek štafet, kjer se lahko rekreativni tekači z ramo ob rami pomerijo s slovensko gorsko tekaško elito.

Zdelo se je, da je tudi vreme vedelo, kakšna odgovorna naloga čaka organizatorje, saj je po pretežno deževnem tednu tekače na Gorah pričakalo sonce, ki je posušilo že dokaj razmočeno progo. Teka se je udeležilo 111 slovenskih gorskih tekačev, ki so se pomerili v 7 moških in 7 ženskih kategorijah na dveh različnih progah. Letošnja trasa je bila tako za otroške kot tudi za odrasle kategorije v celoti spremenjena, nekoliko manj zahtevna, hkrati pa veliko bolj atraktivna za gledalce, ki so lahko tekače spremljali dobršen del tekm.

Prvi so se s progo spoprijeli otroci, ki so pretekli manjši krog v dolžini 1,3 km. Najmlajši so tekli enega, najstarejši pa tri kroge in premagali 150 višinskih metrov. Okoli 40 sodelujočih deklic in dečkov je s svojo borbenostjo dokazalo, da je prihodnost slovenskih gorskih tekov svetla in bo zagotovo skalila še kakšnega Mitjo Kosovelja (TK Kobarid – Inov8).

Slednji je zopet dokazal, da je zaslužno

najuspešnejši slovenski gorski tekač vseh časov in prepričljivo slavil z dvominutnim naskokom pred drugouvrščenim Petrom Lamovcem (ŠD Tabor Žiri) iz Žirov. Kosovelj je za 9,6 km ter 435 m vzponov in spustov potreboval slabih 35 minut in s konkurenco praktično pometel že v začetnem vzponu prvega od treh krogov. Za kako odličnega tekača gre, priča tudi izjava po tekmi, da letos gorskega teka praktično ni treniral, saj je žal neuspešno lovil normo za nastop na maratonu na olimpijskih igrah v Londonu. Mesto v slovenski reprezentanci sta si pritekla še Gašper Bregar (KGT Papež) na tretjem mestu ter Simon Alič (ŠD Nanos Podnanos), ki je bil četrti.

Zelo podobna zgodba se je odvila pri tekačicah, kjer je Mateja Kosovelj (ŠD Nanos Podnanos) dva velika kroga pretekla v slabih 27 minutah in konkurenco premagala za več kot 2 minuti. Vstopnici za Evropsko prvenstvo sta si zagotovili še Naja Krišnar (Pr'Jurij) kot druga ter Špela Zupan (KGT Papež) kot tretjevrščena med članicami. Četrta potnica na EP bo Daneja

Grandovec, ki pa na Gorah zaradi drugih tekmovalnih obveznosti ni nastopila.

Skupni start 60 tekačev v mladinskih in članskih kategorijah, ki je bil letošnja novost, je poskrbel za še večjo borbenost med najmlajšimi tekmovalci na velikih krogih. Med mladinkami je bila najhitrejša Sara Jesenko (ŠD Tabor Žiri), med mladinci pa Tim Kovačič (GŠD 8riclap).

Štiri štafete s po tremi tekmovalci so dokazale, da je zahtevna tekma državnega nivoja lahko zanimiva tudi za rekreativne tekače. Med moškimi štafetami je bila najhitrejša ekipa Kubik Metrc iz Idrije, med mešanimi pa trojka domačega športnega društva ŠD Aktiv.

Pohvale tekmovalcev in predstavnikov Združenja za gorske teke pri Atletski zvezi Slovenije ter ostalih obiskovalcev so lepa popotnica in motivacija za nadaljnje izzive Športnega društva Aktiv ter organizacijo prireditve tudi v prihodnje. Zavedamo pa se, da nam vse to ne bi uspelo brez podpore zvestih sponzorjev in donatorjev, obilice dobre volje in prostovoljnih delovnih ur. Zahvala gre tudi vsem ostalim, ki so kakorkoli sodelovali pri izvedbi letošnjega osrednjega letnega dogodka športnega društva Aktiv.

Nagradna križanka

AVTOR BRANKO GOVEKAR	VEČJA SKUPINA GLASBENIKOV	NAPRAVA ZA MEJENJE ZRAČNEGA TLAKA	GLAVNI ŠTEVNIK	BELGIJSKI SLIKAR IN GRAFIK	MESTO OB SAVI	REKA V RUSIJI	VATROSLAV OBLAK	LOJINA BULA	ENA OD PROJEKCIJ	SPRETNOST V PREDREKANJU	KEMIČNI ELEMENT Zn						
KOS, KI GA OBDELUJEMO																	
POKRAJINA V DALMACIJI																	
POSUŠENA KRI NA RANI							IRSKA "PESNIŠKO"										
EGON OCVIRK			OLIMPIJSKE IGRE			IZRAZ VESELJA											
RAZLIČNA SAMOGLASNIKA			MESTO V KALMIKIJI RUSIJA			RIMSKI PREDSTOJNIK V PALESTINI											
											JAPONSKA UTEŽNA MERA						
FMR-MEDIA	SAMOTNO DREVO V GORAH	TUJE ŽENSKO IME	GORATA POKRAJINA V IRANU	BOSANSKI POLITIK ČENGIC	JUNAK IZ RISANKE	VEČJE GOSTIŠČE											
						SREDIŠČE VRTENJA						IVAN KRISTAN ZDRAVILLO PROTI BOLEČINI					
ZELO VELIKA REKA								NOVI SAD				REŠEVALNE SANI					
								KITAJSKI DENAR				LONČENA PISČAL					
SLABŠANJE IMUNSKEGA SISTEMA										OSEBA IZ BIBLIJE							
										IGRALEC ZLATKO							
PROSTOR ZA ŽENSKO PRI MUSLIMANIH						POSTOJNA						OTOK V ETOLSKEM OTOČJU	JUMETNOST "LATINSKO"				
						PESNIK GRUDEN											
JANEŽ LATINSKO					IDRIJSKO-CERKLJANSKA RAZVOJNA AGENCIJA												
					IGRALEC IGRANJE												
PRIPADNIK NAJŠTEVILČNEJŠEGA NARODA V EVROPI					REKA V JUŽNI AMERIKI												
					IGRALEC BAN												
SNOV ZA NETENJE						DEL KUPONA, KI NAM OSTANE	PREPEAČ										
						HIMALAJSKO GOVEDO											
MESTO NA SLOVAŠKEM						DEL VOZA											
						TOLSTOJEV ROMAN							GERMANSKI OREL				
MOČNO TOPNIŠKO OBSTELJEVANJE																	
					LINDA EVANS												
					SAMORODNA VIŠKA TRTA												
					DEL ČLOVEŠKE GLAVE												
KOSOVSKI SKLADATELJI KOCI																	

Rešitvi nagradne križanke iz marčevske številke Komunitatorja sta: **Franja in poštenost**

Ime in Priimek

Naslov

Pošta

Davčna številka

Izžrebani reševalci nagradne križanke so:

Zlatka Bončina, Gore 4, 2580 Idrija

Marjanca Čuk, Črni Vrh 58A, 5274 Črni Vrh

Ksenija Frelih, Jazne 28, 4225 Sovodenj

Pravilne rešitve pošljite do **1. septembra 2012** na naslov:

FMR - MEDIA

Arkova 43

5280 Idrija

s pripisom "**Nagradna križanka**"

Izžrebali bomo tri nagrajence, ki bodo prejeli praktične nagrade

Lepe dokaz, da so mobilni telefoni zavladaali svetu. Te govorilnice že dolgo ni obiskal nihče

Naredi si sam solarni sistem. Odlična rešitev!

Kako se izogniti kaznim za nepravilno parkiranje ...

Razvoj gre naprej. Tudi v manj razvite države prihaja napredek

Barva tople mlečne kave
v kuhiji me pomirja.
Dan začnem zadovoljna,
z mislijo, da bo vse
kot mora biti.
Popoldne me čaka
priprava novega recepta,
ki ga nujno moram preiskusiti.
Slastno!

Sedež podjetja: Vojkova 25, 5280 Idrija • t 05 373 47 30 • f 05 373 47 38
Razstavni salon: Župančičeva 18, 1000 Ljubljana • t 01 241 65 20 • f 01 425 12 33
e info@mlinar-mlinar.si
www.mlinar-mlinar.si